

”DA JEG MØTTE JESUS”

Omvendelsesberetninger i en
karismatisk kristen kontekst

Ane Fossum

Masteroppgave i religionshistorie
Institutt for kulturstudier og orientalske språk
Universitetet i Oslo
Vår 2008

FORORD

Da misjonsstiftelsen Jesus Revolution kom til Brønnøysund sommeren 1998 opplevde jeg at folk jeg kjente vendte seg om. Det gjorde meg svært interessert i fenomenet omvendelse. Jeg ville forstå hva det var som fikk folk til å endre virkelighetsoppfatning på en slik måte. Det var inspirasjonen min for å skrive denne oppgaven.

Jeg vil takke alle informantene som stilte opp til intervju. Takk for at dere tok dere tid til å fortelle deres personlige historier. Takk til menigheten Jesus Church, dens ledelse og medlemmer, som lot meg gjøre feltarbeid hos dem. Jeg ble meget godt tatt i mot. En egen takk til Lars Tore som var min kontaktperson i menigheten.

Veilederen min Sigurd Hjelde fortjener en stor takk! Han var alltid godt forberedt til våre møter og kom med innspill til både store og små endringer til oppgaven. Jeg er veldig takknemlig for at jeg hadde en så dyktig og hyggelig veileder.

Jeg vil også takke familie og venner for deres interesse i oppgaven. Jeg har hatt mange interessante samtaler med mange forskjellige folk om innholdet i oppgaven, som både har vært hyggelig og nyttig. Takk til Torbjørn og Andreas for inspirasjon til og avveksling fra oppgaven. En spesiell takk til mamma og pappa for deres nære oppfølging av arbeidet. Takk for mas, ros, korrekturlesing, moralsk og økonomisk støtte når jeg har trengt det!

SAMMENDRAG

”For hvis du bekjenner med din munn at Jesus er herre, og tror i ditt hjerte at Gud har oppreist ham fra de døde, skal du bli frelst”, Romerbrevet 10, 9.

Religiøs omvendelse er et komplekst fenomen. I denne oppgaven har jeg sett på omvendelse i en karismatisk kristen kontekst. Ved å trekke inn antropologiske, sosiologiske og psykologiske teorier har jeg belyst seks omvendelsesberetninger. Jeg har ønsket å finne ut hvordan de omvendte ser på sin egen omvendelse og hvordan denne forståelsen har utviklet seg over tid. Jeg har intervjuet fire personer som er karismatisk kristne og to personer som tidligere var karismatisk kristne.

Omvendelse er en hendelse og en prosess. Informantene i denne oppgaven er selv aktive deltakere i sin egen omvendelsesprosess. De var mer eller mindre bevisst på søken etter noe mer i livet, og var dermed også åpne for det karismatisk kristne alternativet. De informantene som allerede var en del av tradisjonen ønsket en dypere dimensjon i sitt kristne liv og tok et valg om å få det. To av informantene tok et valg om å forlate troen og gikk også gjennom en prosess for å komme til dette valget. Jeg har videre i oppgaven sett på hvilke konsekvenser omvendelsen har hatt for informantenes samfunnssyn, verdier og selvilde.

For å kunne forstå omvendelsesprosessen er det viktig å se på alle aspektene ved den. I oppgaven tar jeg i bruk Lewis R. Rambos modell om omvendelsens sju stadier: kontekst, krise, søken, møte, gjensidig påvirkning, forpliktelse og konsekvenser, for å belyse dette. Gjennom en dypere forståelse av fenomenet omvendelse kan vi også få en dypere forståelse av religion, og hva den har å tilby sine tilhengere. Hver omvendelse er unik, men i oppgaven ser vi gjennom sammenligning av teori mot empiri at det finnes flere fellestrekk i omvendelsesprosessene.

FORORD.....	3
SAMMENDRAG.....	5
INNLEDNING.....	9
Oppgavetema.....	9
Bakgrunn for oppgavevalg.....	10
Problemstilling.....	11
Material.....	12
Primærkilder.....	12
Sekundærkilder.....	12
Metode.....	14
Etikk.....	14
Oppbygging av oppgaven.....	15
1. OMVENDELSE.....	17
Kort historisk tilbakeblikk.....	18
Meredith B. McGuire.....	19
Lewis R. Rambo.....	20
Simon Coleman.....	24
Omvendelse som sosial handling.....	25
2. KARISMATISK KRISTENDOM – pinsebevegelsens historie og teologi.....	27
Pinsebevegelsens historie.....	27
Før Azusa Street – karismatisk kristendom i historien.....	27
Sammen for Jesus.....	28
Fra Azusa Street til Norge.....	29
Pinsebevegelsen og Trosbevegelsen.....	31
Pinsebevegelsen i dag – global karisma!.....	32
Teologi og praksis.....	33
Pinseteologi.....	33
Karismatisk kristendom i praksis.....	36
3. JESUS CHURCH.....	38
Historisk bakgrunn.....	38
Teologisk grunnlag.....	39
Organisering og arrangementer.....	41
Sunday Celebration.....	41
Lovsang.....	42
House Church.....	43
Azusa Europe.....	43
Med Jesus Church inn i framtiden – jesu-revolusjon i sikte?.....	44
4. METODE.....	46
Kort om kvalitativ metode.....	46
Innsamling av data.....	46
Intervju.....	47
Deltagende observasjon.....	47
Utvalg av informanter.....	48
Presentasjon av informantene.....	49
Analysevalg.....	50
Tematisk analyse.....	50
Språkbruk.....	50
Metodeproblemer.....	51
Informanter.....	51
Skriftlige primærkilder (kildekritikk).....	52

Etikk	52
Informert samtykke	52
Konfidensialitet	53
Konsekvenser for de involverte.....	54
Nærhet til studieobjektet	55
Utfordringer i studiet av religion – en forskning innenfra eller utenfra?	55
5. PRESENTASJON AV HOVEDTREKKENE VED EMPIRIEN	58
Presentasjon av de tre gruppene	58
Gruppe 1: Peter og David.....	58
Gruppe 2: Jakob og Sara	60
Gruppe 3: Ola og Kari	62
Sammenligning på tvers av gruppene	64
Informantenes valg om å bli frelst.....	64
Informantenes møte med en levende kristen tro	65
Hvordan informantenes liv endret seg etter omvendelsen	66
Troens utvikling – forpliktelse og frafall	66
6. OMVENDELSESPROSESSEN – analyse av empirien mot teorien	68
Motiver og former for omvendelse	68
Motiver for omvendelse	68
Former for omvendelse	70
Omvendelsens faser - Rambos stadiemodell.....	72
Kontekst	72
Krise	74
Søken	74
Møte	75
Gjensidig påvirkning	76
Forpliktelse.....	78
Konsekvenser	79
Det sosiale aspektet ved omvendelse	81
Omvendelse av andre - en bekreftelse av egen omvendelse?	81
Omvendelse som en sosial handling	83
7. AVSLUTNING	85
Omvendelse i en kristen karismatisk kontekst	85
Fenomenet omvendelse	87
Framtidige studier av omvendelse.....	87
Litteratur og referanser	90
Intervjuguide for karismatiske kristne.....	93
Intervjuguide for tidligere karismatiske kristne	94

INNLEDNING

*For hvis du bekjenner med din munn at Jesus er herre,
og tror i ditt hjerte at Gud har oppreist ham fra de døde,
skal du bli frelst.¹*

Sommeren 1998 kom misjonsstiftelsen Jesus Revolution til hjemplassen min Brønnøysund. De kom for å omvende ungdom til Jesus. Dette innledet min interesse for religiøs omvendelse. Jeg ønsket å forstå hva som får en person til å vende om. Gjennom feltarbeid i pinsemenigheten Jesus Church og dybdeintervju av nåværende og tidligere karismatiske kristne har jeg forsøkt å få mer kunnskap om dette fenomenet. I pinsebevegelsen og karismatisk kristendom er tilhengerne omvendt til Jesus. Denne oppgaven handler om slike enkeltpersoners omvendelsesopplevelser – deres møte med Jesus.

Oppgavetema

Fokuset i denne oppgaven er omvendelsesopplevelser. Det er mange ulike omvendelsesteorier i religionsvitenskapen. Noen av disse vil bli presentert i et eget teorikapittel senere i oppgaven. Disse teoriene vil så bli trukket inn i analysen av empirien. Religionssosiologen Meredith McGuire forstår omvendelse som en sammenfallende forvandling av ens selv og av ens meningssystem. Omvendelsen forvandler individets syn på samfunnet og dets egen plass i det, noe som endrer individets verdenssyn. Omvendelsen består av sosiale, psykologiske og ideologiske komponenter. De sosiale består av samhandlingen mellom et potensielt medlem og andre utenfor bevegelsen. De psykologiske viser til de følelsesmessige aspektene ved omvendelse samt verdi- og holdningsendringer hos individet. De ideologiske komponentene inkluderer den ideologien individet aksepterer eller avviser i løpet av omvendelsesprosessen.² I denne oppgaven vil jeg se nærmere på tilstedeværelsen av disse tre komponentene i informantenes omvendelsesfortellinger.

Jesus Church ble grunnlagt i 2000 av ekteparet Anne og Stephan Christiansen. Menigheten er en del av pinsebevegelsen. Denne formen for kristendom anser hele Bibelen som Guds hellige og ufeilbarlige ord.³ For medlemmene i Jesus Church handler ikke kristendom om religion. Den handler om relasjon, deres relasjon med Jesus, som for dem er en levende person. For å

¹ Romerbrevet kap.10, vers 9

² McGuire 2002:73f, 77

³ Pinsebevegelsens nettsider: <http://www.pinsebevegelsen.no/sider/tekst.asp?side=379> 17.10.06

bli medlem av Jesus Church må en omvende seg til Jesus og akseptere ham som Herre i sitt liv.

Jesus Church er en ung menighet, både i år og i gjennomsnittsalder blant medlemmene. Menigheten avholder gudstjeneste hver søndag ettermiddag klokken fem. Gudstjenesten kalles Sunday Celebration og finner sted i Ballroom selskapslokale. I tillegg kan medlemmene være med i House Church på tirsdager. Dette er små grupper som dannes og samles hjemme hos en av deltakerne i gruppen. Disse gruppene blir dannet med tanke på hvor man bor i byen og hvilken livssituasjon man er i. Det finnes dermed grupper for småbarnsfamilier og andre primært for enslige studenter. Menighetens medlemmer har også mulighet til å komme på bibelskole hver onsdag. Bibelskolen avholdes i Jesushuset i Kongensgt. 1, som blant annet huser menighetens stab.

I Jesus Church ønsker man å leve som man preker. Pastorene oppfordrer medlemmene til å se på Jesus som et eksempel, for så å prøve å leve opp til dette eksempelet. I følge Stephan Christiansen er Jesuskultur en motkultur i dagens samfunn. Han mener det er viktig å være radikal på en rekke områder som i dagens samfunn, i følge ham, ligger langt unna Bibelens lære. Dette gjelder blant annet å sette andre foran seg selv og å leve etter Bibelens morallære. Det innebærer for eksempel at når man gifter seg så skal det være resten av livet, og at sex bare skal finne sted innenfor ekteskapet.

Bakgrunn for oppgavevalg

Det er flere årsaker til at jeg ønsker å skrive om omvendelse i en pinsekarismatisk kontekst. Jeg har tidligere nevnt hvordan min interesse for religiøs omvendelse ble innledet. Denne interessen har økt gjennom mine studier av religion på universitetet. I denne oppgaven har jeg mulighet til å tilegne meg mer kunnskap både om religiøs omvendelse og karismatisk kristendom. Denne trosretningen innen kristendommen er også spesielt interessant etter min mening. Den karismatisk-protestantiske kristendommen som pinsebevegelsen er en stor del av, er den raskest voksende trosretningen i verden. Den har de siste tiårene spesielt gjort seg gjeldene i Sør-Amerika, Afrika og Asia. Dette er ikke nytt for religionsforskerne. Likevel mener jeg at det fortsatt er et stort behov for forskning på denne endringen i det religiøse landskap. Jeg ønsker å skrive om en pinsemenighet i Norge fordi en også her til lands merker

en økende innflytelse fra karismatiske menigheter, blant annet gjennom Evangeliesenterets tv-sendinger.

Jeg vil skrive en oppgave hvor jeg har et ønske om å forstå de omvendte. For å være i stand til det er det viktig at jeg tar oppgjør med mine egne fordommer mot pinsekristendom. Jeg tar i denne oppgaven et bevisst valg om å skrive om et tema som er lite kontroversielt, men som er meget personlig. Jeg går inn og studerer en menighet for at enkeltmedlemmer skal fortelle meg deres personlige opplevelser med omvendelse og frelse. Disse historiene ønsker jeg å ta på alvor og møte med et åpent sinn. På denne måten håper jeg å skrive en oppgave som kan være med på å skape økt forståelse og å minske fordommer.

Problemstilling

I denne oppgaven ønsker jeg å se nærmere på en spesiell type religiøs opplevelse – nemlig omvendelse. Jeg ønsker å ha en åpen tilnærming til disse opplevelsene. Jeg vil ikke ta utgangspunkt i en spesiell teori om omvendelse for så å tilpasse min egen empiri til denne teorien. I stedet vil jeg ha flere teorier som et bakteppe for oppgaven og prøve å møte omvendelseshistoriene med et mest mulig åpent sinn. De ulike teoriene vil bli trukket inn i analysen av empirien, hvor jeg vil kommentere både likheter og forskjeller. På denne måten tror jeg at jeg vil få mest mulig ut av empirien.

Selv om jeg ønsker å ha en mest mulig åpen tilnærming, har også jeg et utgangspunkt som selvsagt vil påvirke hvilke teorier jeg tar med, hvilke spørsmål jeg stiller, og hva jeg til syvende og sist skriver i oppgaven. I utarbeidelsen av en problemstilling og underspørsmål for oppgaven har jeg tatt utgangspunkt i Meredith McGuires teori om at omvendelse inneholder sosiale, psykologiske og ideologiske komponenter.

Hovedproblemstillingen for oppgaven er: Hvordan ser personer innenfor karismatisk kristendom på sin egen omvendelse?

Har dette synet forandret seg noe med tiden? I så fall på hvilken måte?

Hvordan ser de på livet sitt før og etter de ble omvendt?

Har deres syn på verden/samfunnet endret seg? I så fall på hvilken måte?

Har deres selvilde forandret seg? I så fall på hvilken måte?

Har deres verdier endret seg? I så fall på hvilken måte?

Hvilken (åndelig) betydning har det for dem å omvende andre?

Hvordan ser tidligere kristne på sin egen omvendelse i ettertid?

En parallell underproblemstilling er: Hvilke faktorer spiller inn i en omvendelsesprosess i en karismatisk kristen kontekst?

Material

Primærkilder

Mine viktigste primærkilder i oppgaven er intervjuer av medlemmer av Jesus Church, et medlem i Storsalen og to tidligere medlemmer av en karismatisk frikirke på Sør-Vestlandet. I tillegg har jeg gjennomført deltagende observasjon på flere av Jesus Churchs arrangementer. Jeg gjorde et bevisst valg om tidlig i prosessen å ta kontakt med menigheten. Jeg brukte i stor grad andre semester av studiet til å delta på menighetens arrangementer og bli kjent med noen av medlemmene. Gjennom å delta på gudstjenester, bibelstudier i små grupper og bibelskole lærte jeg om menighetens trosgrunnlag. Jeg fikk et innblikk i hva menigheten betyr for medlemmene og hvordan deres tro påvirker livet deres. Gjennom dybdeintervju av enkeltmedlemmer fikk jeg mer utfyllende svar på mine spørsmål.

Litteratur skrevet av aktører i pinsebevegelsen har også vært en primærkilde. Her har spesielt "Jesus Revolusjonær", skrevet av hovedpastor Stephan Christiansen, vært en viktig kilde til informasjon. Dette er en selvbiografisk bok skrevet i 2003 som tar for seg Christiansen religiøse arbeid, fra han begynte å jobbe i Oslo Kristne Senter først på 90-tallet til han sammen med sin kone i dag er grunnlegger og leder av menigheten Jesus Church. I tillegg vil jeg nevne "Love Story" av hovedpastor Anne Christiansen, som er fortellingen om Annes møte med Jesus.

Sekundærkilder

Sekundærkilder til oppgaven har vært faglitteratur om omvendelse. Fagdisiplinene sosiologi, antropologi og psykologi har vært spesielt viktige. I oppgaven har jeg spesielt lagt vekt på arbeidet til forskerne Lewis R. Rambo og Simon Coleman. I tillegg har Meredith B. McGuires omvendelsesteori vært et viktig utgangspunkt for utarbeidelsen av problemstillingen.

McGuire's bok "Religion. The Social Context" er et viktig bidrag til religionsvitenskapen og blir brukt både på bachelor- og masternivå ved Universitetet i Oslo. Rambo er professor i psykologi og religion og har skrevet flere bøker og artikler om omvendelse. I denne oppgaven har jeg tatt i bruk hans bok "Understanding Religious Conversion". Rambos teori er i stor grad utgangspunkt for analysen i oppgaven. Boken "The Anthropology of Religious Conversion" er også et viktig verk for denne oppgaven. Dette er en samling artikler fra flere kjente teoretikere. Jeg vil spesielt trekke fram Colemans artikkel om Livets Ord i Sverige og Rambos avsluttende essay om studiet av omvendelse som viktige bidrag. Colemans bok "The globalisation of Charismatic Christianity" og Allan Andersons bok "An introduction to Pentecostalism" har i tillegg gitt meg viktig informasjon om pinsebevegelsen og karismatisk kristendom.

Det som er felles for de tre forskerne Rambo, Coleman og McGuire, er at de ser på omvendelse som en prosess. Denne prosessen inneholder flere ulike komponenter. Rambo argumenterer for at framtidige studier av omvendelse må trekke inn flere ulike fagdisipliner i forskningen. Både antropologi, sosiologi, psykologi, historie og teologi bør brukes i samme studiet av omvendelse. Slik vil man på best mulig måte ha mulighet til å analysere de ulike aspektene ved denne prosessen.⁴

Coleman har gjort feltarbeid i Sverige hos den karismatiske protestantiske sekten Livets Ord. Han argumenterer for at det å omvende andre er like viktig som, om ikke viktigere enn, å bli omvendt, for medlemmet som omvender denne andre. "Missionization is not merely a matter of attempting to transform the potential convert, but also – perhaps even primarily – a means of recreating or reconverting the charismatic self".⁵ Å omvende noen er i følge Coleman en sterk åndelig opplevelse, og blir for den som omvender en slags gjenopplevelse av egen omvendelse. Dette er en interessant teori som jeg har fulgt opp i mitt eget arbeid.

Jeg har brukt faglige framstillinger av pinsebevegelsen som sekundærlitteratur. Disse verkene gir historiske redegjørelser for bevegelsen både i Norge og i verden samt teologisk analyse. I tillegg har jeg benyttet meg av mer generelle framstillinger av religionsteori samt faglitteratur om oppgaveskriving. Andre masteroppgaver om liknende temaer har gitt meg tips om litteratur til min egen oppgave og om hvordan jeg kan strukturere og utarbeide denne

⁴ Rambo 2003:217-220

⁵ Coleman 2003:17

oppgaven. Internett og avisartikler har også vært en viktig kilde til informasjon, spesielt om Jesus Church og pinsebevegelsen.

Metode

Jeg har benyttet meg av kvalitativ metode i arbeidet med denne oppgaven.

En kvalitativ tilnærming gir grunnlag for å oppnå en forståelse av sosiale fenomener på bakgrunn av fyldige data om personer og situasjoner. Kvalitative studier kan være rettet mot et ønske om å få innsikt i sosiale fenomener slik de forstås av de personene som forskeren studerer.⁶

Det har vært mest hensiktsmessig for meg å bruke kvalitativ metode i min oppgave framfor kvantitativ metode. Jeg ønsket å gå i dybden for å finne ut hvordan et mindre utvalg mennesker forstår sin egen situasjon. Kvantitativ metode brukes i første rekke for å avdekke utbredelse og antall. Kvantitativ metode innebærer ofte analyse av tall, store utvalg og avstand til informantene.⁷ I min oppgave er jeg ute etter å avdekke mening og har derfor vært avhengig av et nært forhold til mine informanter:

Når forskeren deltar på linje med informanten, og samtidig observerer, får hun eller han et særlig godt grunnlag til å forstå den sosiale sammenhengen som personene inngår i. Intervjuundersøkelser er særlig egnet til å gi informasjon om personers opplevelser, synspunkter og selvforståelse.⁸

Ved å bruke kvalitativ metode kan jeg ikke si noe generelt om temaet jeg forsøker å belyse. Det er heller ikke hensikten med denne oppgaven, men gjennom å sammenligne min egen empiri med de teoriene jeg har lagt til grunn for oppgaven, vil det være mulig å antyde trekk ved omvendelsesprosessen som gjelder for et bredere grunnlag enn de enkelttilfellene jeg har lagt til grunn.

Etikk

Etiske retningslinjer for forskningen er også en del av kvalitativ metode. Det er viktig at man som forsker er klar over sine egne etiske forpliktelser. I følge Tove Thagaard kan forskerens etiske ansvar knyttes til tre hovedprinsipper. Det første er informert samtykke, som vil si at

⁶ Thagaard 2003:11

⁷ Ibid:16-17

⁸ Ibid:12

informanter har krav på å få presentert prosjektet og formålet med undersøkelsen før de gir sitt eventuelle samtykke til å delta i den. Informanten har også til enhver tid rett til å avbryte sin deltakelse. Et annet prinsipp er kravet om konfidensialitet. Dette betyr at all informasjon informanter gir, skal behandles konfidensielt. Dette vil si anonymisering av informanter, respekt for informanternes privatliv og at andre personer ikke skal få innsyn i materialet. Det tredje prinsippet gjelder de konsekvensene forskningen kan ha for deltakerne. Forskeren har her ansvar for å beskytte integriteten til informantene, slik at forskningen ikke får negative konsekvenser for dem som deltar. Det kan variere fra prosjekt til prosjekt hvor vanskelig det er for forskeren å ivareta disse prinsippene, men de skal ligge til grunn for forskningen. Alle metodiske valg jeg tar i oppgaven min vil ha etiske konsekvenser, som jeg må ta stilling til.⁹ Jeg vil skrive mer utførlig om metode og etikk i et senere kapittel i oppgaven.

Oppbygging av oppgaven

Innledningen er holdt utenfor kapittelinnstillingen av denne oppgaven. Den gir en ramme for hva oppgaven innebærer. I første kapittel tar jeg for meg ulike omvendelsesteorier fra religionsvitenskapen. Med fremstillingen ønsker jeg å gi et bilde av den utvikling som har vært og de strømninger som finnes innen dette forskningsområdet. Disse teoriene vil senere bli trukket inn i analysen av empirien. I andre kapittel tar jeg for meg pinsebevegelsens historie. Her vil jeg kort komme inn på utviklingen i verden og i Norge. Jeg vil se på pinsebevegelsen som en del av det videre fenomenet karismatisk kristendom. På denne måten håper jeg å gi leseren en forhistorie og kontekst for kapittelet om Jesus Church.

Bakgrunnsinformasjonen om Jesus Church og karismatisk kristendom er også oppgavens kontekst for forståelsen av omvendelse. I tredje kapittel vil jeg så ta for meg menigheten Jesus Church. Jeg vil gi en redegjørelse for hvordan Jesus Church ble grunnlagt. Videre vil jeg se på menighetens utvikling fra grunnleggelsen og fram til i dag. I tillegg vil jeg gjøre rede for Jesus Churchs organisering samt tro og lære. Her vil empiri fra min deltagende observasjon og informanternes uttalelser også bli trukket inn.

Fjerde kapittel omhandler metode. Her vil jeg kort presentere den kvalitative metoden som forskningsmetode i denne oppgaven og begrunne hvorfor denne framgangsmåten er den mest fruktbare for oppgaven. I denne sammenheng gjør jeg rede for hvilke arbeidsmetoder jeg har tatt i bruk i denne oppgaven. Her vil jeg også kort presentere oppgavens informanter og deres

⁹ Thagaard 2003:22-27

bakgrunn. I tillegg vil jeg diskutere hvilke metodeproblemer jeg kan møte i bruk av kvalitativ metode. Til sist ser jeg på hvilke etiske problemstillinger jeg står overfor i arbeidet med denne oppgaven. Dette kapittelet fungerer som en overgang mellom de foregående kapitlene som er basert på og gjengir andres arbeid, og de kommende kapitlene som fokuserer på mitt eget arbeid med empiri og analyse.

Kapittel fem presenterer empirien i oppgaven. Det vil si informantenes fortellinger om egne omvendelsesopplevelser. Denne empirien vil så bli analysert i kapittel seks. Her vil de ulike omvendelsesteoriene presentert i kapittel to bli trukket inn for å belyse disse fortellingene. Jeg vil plassere min oppgaves empiri inn i de teoretiske modellene og se i hvilken grad teorien stemmer overens med empirien.

Helt til sist har jeg et avsluttende kapittel som kort vil oppsummere oppgaven og i tillegg diskutere hvilken betydning funnene har.

1. OMVENDELSE

*Religious conversion is one of humanity's ways of approaching its self-conscious predicament, of solving or resolving the mystery of human origins, meaning, and destiny.*¹⁰

Ordet omvendelse står til det engelske *conversion* som stammer fra det latinske ordet *convertere* som betyr å dreie, snu rundt eller skifte retning. I Vesten har synet på omvendelse tidligere i sterk grad vært definert av den klassiske omvendelsen av Paulus i Bibelen. Den paulinske modellen inneholder en uventet oppvåkning kombinert med et klart brudd med tidligere forståelse. Den omvendte ses på som passiv, en som bare reagerer på ytre omstendigheter.¹¹ I dag har mange teoretikere gått bort fra forståelsen av omvendelse som en helomvending og et brudd med tidligere forståelse. Studiet av omvendelse har blitt bredere de siste tiårene. Mens det tidligere i hovedsak var psykologer og evangelister som var opptatt av emnet, studeres det i dag av antropologer, historikere, sosiologer, teologer, religionsvitere med flere.¹² Omvendelse ses nå mer på som en prosess, en prosess som kan vare livet ut.

I innledningskapittelet i boken "The Anthropology of Religious conversion" begynner antropologen Diane Austin-Broos med å beskrive omvendelse som en type passasje. Hun mener at omvendelse fører til at den omvendte reidentifiserer seg, lærer på nytt og reorienterer seg. Hun skriver videre at ved å se på omvendelse som en passasje og å se på passasjen som noe mer enn et brudd antyder man en videregående dimensjon for omvendelse. En kan se på omvendelse som en søken etter menneskelig tilhørighet.¹³ Denne definisjonen antyder det omvendelsesteoretiske utgangspunktet for denne oppgaven. I dette kapittelet skal jeg se nærmere på omvendelse og omvendelsesteorier. Jeg vil først ha en kort historisk redegjørelse for studiet av omvendelse. Deretter vil jeg se på teoriene til noen sentrale teoretikere som deler oppgavens utgangspunkt. Til slutt vil jeg ha en tematisk redegjørelser for ulike omvendelsesteorier hvor jeg i tillegg til de allerede nevnte teoretikerne vil trekke inn andre forskeres teorier.

¹⁰ Rambo 1993:2

¹¹ Rambo 2003:213

¹² Ibid:211

¹³ Austin-Broos 2003:1f

Kort historisk tilbakeblikk

Religiøs omvendelse har opptatt samfunnsvitere siden slutten av 1800-tallet. Den tidlige forskningen var dominert av psykologiske studier som fokuserte på emosjonell plutselig omvendelse som fant sted i ungdomstiden.¹⁴ Granville Stanley Hall var en av de første forskerne som var med å utvikle denne teorien. Allerede i 1882 holdt Hall forelesninger ved Harvard i religionspsykologi og om omvendelse.¹⁵ En av Halls elever, Edwin Diller Starbuck, videreførte hans forskning i boken *The Psychology of Religion* som ble gitt ut i 1899. Dette er først og fremst en studie av religiøs omvendelse. Her beskriver Starbuck omvendelse blant amerikanske protestanter som et fenomen først og fremst forbundet med ungdomstiden. Han skriver også at de som gjennomgår en plutselig omvendelse, har større sannsynlighet for å falle tilbake til sitt gamle livssyn enn de som gjennomgår en mer gradvis prosess. De som omvendes raskt motiveres i større grad av frykt for evig fortapelse, enn de som omvendes over tid, ifølge Starbuck. Han håpet at forskningen hans ville være til nytte for religiøse utdanningsinstitusjoner.¹⁶

En annen pioner i den tidlige religionspsykologien var William James. Hans verk *The Varieties of Religious Experience* tar blant annet for seg omvendelse.¹⁷ James så på omvendelse som menneskets forsøk på å takle bekymring, fortvilelse, sinne og frykt. Han beskrev omvendelse som et normalt fenomen i ungdomsårene – en alder preget av skyldfølelser, depresjon, angst og tvil.¹⁸

Sosiologer og psykologer dominerte studiet av omvendelse på midten av 1900-tallet. Etter 1960 ble nye religiøse bevegelser et sentralt emne innen sosiologien. Forskere undersøkte omvendelse og frafall¹⁹ innen slike grupper. De kartla at frafall ofte var knyttet til problemer i de sene ungdomsårene og tidlige voksenårene, i henhold til de tidlige psykologiske teoriene om omvendelse. Tidlige antropologer var lite opptatt av omvendelse, det er først de siste 20-30 årene at seriøse antropologiske studier av omvendelse har kommet på banen. Studiene er først og fremst opptatt av modernitet, kolonialisme og omvendelse til nyere religiøse alternativer som for eksempel scientologi. Generelt sett har den samfunnsvitenskapelige forskningen på omvendelse gått bort fra et sterkt fokus på evangelisk protestantisme og gått i

¹⁴ Buckser og Glazier 2003:xii

¹⁵ Lande 2006:18

¹⁶ Connolly 1999:140

¹⁷ Ibid:141

¹⁸ Lande 2006:18

¹⁹ Se Rambos omvendelsesteori senere i kapittelet.

retning av å studere ikke-vestlige religioner. Fokuset har også skiftet fra plutselig til mer gradvis omvendelse.²⁰

Meredith B. McGuire

Jeg legger som nevnt i innledningen hovedsaklig tre forskeres teorier til grunn for denne oppgaven. Meredith B. McGuire representerer den sosiologiske tilnærmingen til religion, Lewis R. Rambo kommer fra den psykologiske disiplinen i religionsforskningen mens Simon Coleman tilhører den antropologiske forskningstradisjonen.

Meredith B. McGuire har skrevet mye om religionens sosiale rolle. Hun er opptatt av hvordan religion gir individet en følelse av mening og tilhørighet. Dette er spesielt framtreddende i omvendelsesprosessen. McGuire ser på omvendelse som

a transformation of one's self concurrent with a transformation of one's basic meaning system. It changes the sense of who one is and how one belongs in the social situation. Conversion transforms the way the individual perceives the rest of society and his or her place in it, altering one's view of the world.²¹

McGuire mener denne definisjonen skiller mindre endring i religiøs tilhørighet fra dypere endring i ens meningssystem. Dette vil bli diskutert mer senere i kapittelet når jeg ser på omvendelse som en sosial handling.

Hovedutfordringen ved å se endringen som skjer ved hver enkelt omvendelse, er at vedkommende som omvendes gjentolker opplevelsene han eller hun har hatt. Hovedkilden til informasjon om omvendelse er de omvendte selv. De beskriver sine opplevelser i etterkant av de faktiske hendelser, og disse opplevelsene er da blitt gjentolket for å kunne stemme overens med den omvendtes nye meningssystem. Det er derfor viktig at forskerne er klar over dette og ikke tar disse gjentolkningene for å være de faktiske hendelsene. Forskerne må være seg disse gjentolkningene bevisst i sine egne tolkninger av stoffet.²²

Ifølge McGuire må en god omvendelsesteori ta alle aspekter²³ i betraktning uten å overdrive viktigheten av et enkelt av dem. Hvis en teori understreker de sosiale faktorene for mye, kan

²⁰ Connolly 1999:xiif

²¹ McGuire 2002:73f

²² Ibid:76f

²³ Omvendelse består av sosiale, psykologiske og ideologiske komponenter. Se innledningen.

den omvendte bli framstilt som en passiv mottaker av ytre press uten noen aktiv deltakelse i sin egen omvendelse. Hvis de ideologiske aspektene overdrives, vil det virke som om ideologi alene var det som omvendte individet. Religiøse grupper ønsker å tro at deres tro alene er nok til å omvende noen, men ifølge McGuire er ideer ikke nok til å overtale noen til å vende om. Teorier som legger for mye tyngde i psykologiske forklaringer av omvendelse er for ensidige. Hvis en skal forklare omvendelse bare ut fra personlighet, bakgrunn og personlige problemer, antar man ofte at personer som omvender seg til uvanlige religiøse grupper oppfører seg unormalt. Men deres oppførsel er både forståelig og rasjonell innen deres eget meningssystem²⁴ Det er derfor viktig at forskere er klar over de ulike aspektene ved omvendelse og balansen mellom dem. Ved å ta alle aspektene til etterretning vil forskeren få en dypere forståelse av hva det er som skjer når et individ omvendes.

Lewis R. Rambo

Lewis R. Rambo er professor i psykologi og ledende innen forskning på omvendelse. For ham kan begrepet omvendelse ha mange ulike betydninger avhengig av konteksten det befinner seg i. Hovedbetydningen av omvendelse er imidlertid endring.²⁵ Ifølge Rambo er forskere opptatt av omvendelse først og fremst av to årsaker. For det første ønsker man å vite hvordan folk forandrer seg. Det kan være forvirrende for utenforstående når noen endrer religiøs tilhørighet fordi vi som forskere går ut i fra at denne tilhørigheten er dypt grunnlagt i identitet, tradisjon, familieband og ideologi. For det andre blir man imponert over den innvirkningen massiv religiøs endring har fordi så store deler av verden fortsatt formes av religion.²⁶

Rambo er meget opptatt av at flere fagdisipliner må tas i bruk når man studerer omvendelse. Det er fordi han ser på omvendelse som en kompleks prosess som er ulik fra tilfelle til tilfelle. I sin artikkel viser Rambo til antropologen og misjonæren Paul Hieberts undersøkelser:

Hiebert recognized from the outset that in actual experience, no conversion is total, complete, and perfect. Given the complexities, messiness, and diversity of individual human experience, complete conversion is a goal to work toward, not a “finished” product.²⁷

Selv om hver omvendelse er unik, finnes det mange likheter mellom ulike omvendelser. Noen omvendelser er likere hverandre enn andre. Rambo mener at det går an å dele omvendelse inn

²⁴ McGuire 2002:77f

²⁵ Rambo 1993:3

²⁶ Rambo 2003:211f

²⁷ Ibid:214

i ulike kategorier, at det finnes ulike former for eller grader av omvendelse. Han har konstruert fem idealtyper som det går an å ta utgangspunkt i for å vurdere omvendelse. Idealtypene ser på omvendelse i forhold til hva som skal til for at en person blir sett på som omvendt. *Frafall (apostasy)* eller *avhopping (defection)* vil si at et tidligere medlem avviser den religiøse gruppens tro og/eller tradisjon. Denne endringen innebærer ikke at vedkommende slutter seg til en ny religiøs tro. Det er vanlig at personen i stedet betegner seg selv som ikke religiøs.²⁸ Jeg vil se nærmere på dette i analysen, siden to av informantene har vært gjennom denne endringen.

Intensivering (intensification) er en annen form for omvendelse. Den innebærer en revitalisert og sterkere tilknytning til den troen den omvendte allerede tilhører. Det er ganske vanlig at personer som for eksempel har vokst opp i pinsebevegelsen går gjennom en slik prosess. Det vil vi også se eksempler på i empirien. *Tilslutning (affiliation)* vil si at en person går fra å ikke være religiøs til å bli det. To av informantene i denne oppgaven har gjort nettopp det. I tillegg til de tre formene for omvendelse som er representert hos informantene i denne oppgaven gjenkjenner Rambo to andre former for omvendelse. *Institutional transition* viser til en person som går fra et religiøst samfunn til et annet innenfor samme religiøse tradisjon. En kan for eksempel gå fra baptistkirken til metodistkirken, som begge er frie protestantiske kirkesamfunn i Norge. Det kan enten være rent praktiske årsaker til et slikt bytte eller det kan være en grunnleggende religiøs endring. *Tradition transition* vil si at en person går fra en religiøs tradisjon til en annen. Det betyr at man endrer verdenssyn og livsstil. Man tilegner seg et nytt trosliv med nye symboler og ritualer. Et skifte fra kristendom til islam kan være et eksempel på en slik endring.²⁹

På samme måte som det finnes ulike former for omvendelse, finnes det i følge Rambo også seks ulike måter å oppnå disse omvendelsene på. Fem av disse ulike motivene er relevante for denne oppgaven. En *intellektuell omvendelse* oppnås gjennom å få kunnskap om religion gjennom bøker og andre medier. Personen vil generelt da bli troende før vedkommende deltar i noe organisert religiøst samvær. En *mystisk omvendelse* kan skje ved at personen opplever en plutselig innsikt. Denne innsikten kan utløses fra visjoner eller overnaturlige opplevelser.

²⁸ Rambo 1993:12f

²⁹ Ibid:13f

Denne typen omvendelse blir av noen sett på som den prototypiske omvendelsen. Paulus' omvendelse beskrevet i Bibelen er et eksempel på en slik omvendelse.³⁰

Den *eksperimentelle omvendelsen* gjør seg stadig mer gjeldende i vår tid på grunn av større religionsfrihet og religiøs pluralisme. Denne omvendelsen innebærer utprøving av ulike religiøse alternativer, hvor den potensielt omvendte finner ut hvilket meningssystem som passer best for seg. I den *hengivne omvendelsen* er de personlige båndene som knyttes mellom et potensielt medlem og gruppen svært viktig. Det sentrale i denne omvendelsen er personens ønske om og opplevelse av å bli elsket og bekreftet av gruppen og dens ledere. En *vekkelsesomvendelse* innebærer en persons hang til å tilpasse seg gruppens væremåte. Gjennom en form for frivillig gruppepress oppnås ny oppførsel og tro. Den siste formen for omvendelse er gjennom tvang. Siden det er flere vilkår som må gjelde for at en slik omvendelse skal kunne finne sted, finnes denne formen for omvendelse forholdsvis sjelden.³¹ Den er heller ikke aktuell for denne oppgaven. I tillegg til de først nevnte kategoriene for omvendelse kan også disse kategoriene ses på som idealtyper. I virkeligheten vil man generelt se blandinger av disse ulike typene. Det vil jeg se nærmere på i analysen av empirien.

Rambo ser på omvendelse som en prosess. Han deler denne prosessen inn i sju stadier. Det er ikke en fast kronologisk rekkefølge for stadiene, omvendelsesprosessen kan gå fram og tilbake mellom stadiene. De sju stadiene er: Kontekst, krise, søken, møte, gjensidig påvirkning, forpliktelse og konsekvenser.³² I analysen vil jeg se på de ulike stadiene i lys av informantenes fortellinger om egen omvendelse.

Det første stadiet omhandler kontekst. All omvendelse foregår innenfor en kontekst. Konteksten kan både fremme og undertrykke omvendelsesprosessen. Både makrokonteksten, det vil si samfunnet man lever i, og mikrokonteksten som er de nære forhold en har i livet sitt, vil påvirke forståelsen av og årsakene til omvendelse.³³ Det andre stadiet handler om krise. De fleste teoretikere er enige om at en person vanligvis opplever eller annen form for krise før vedkommende blir omvendt. Spesielt to typer krise kan være viktige for å få i gang omvendelsesprosessen: Kriser som får en til å revurdere livet sitt og kriser som i seg selv ikke er så alvorlige, men som er den siste dråpen som får begeret til å flyte over. Krisen kan sette i

³⁰ Rambo 1993:14f

³¹ Ibid:15f

³² Ibid:16f

³³ Ibid:20ff

gang et ønske om endring.³⁴ Det tredje stadiet innbærer en søken etter mening, som ofte er en konsekvens av en opplevd krise. Dette stadiet viser til at mange omvendte er svært aktive deltakere i sin egen omvendelsesprosess.³⁵

Møtet mellom et potensielt nytt medlem og en representant for den religiøse gruppen er fjerde stadiet. Dette møtet påvirker begge parter, ikke bare det potensielle medlemmet.³⁶ Det er noe Simon Coleman også er opptatt av. Hvis det potensielle medlemmet velger å fortsette kontakten med den religiøse gruppen, kommer vi til stadium fem. Da foregår det en gjensidig påvirkning mellom gruppen og det potensielle medlemmet. Vedkommende får opplæring i gruppens tro og praksis og får beskrevet alle fordelene det får ved å være medlem av gruppen.³⁷ Etter en periode med samvær med gruppen må det potensielle medlemmet bestemme seg for om han eller hun vil forplikte seg til gruppen. Det er det sjette stadiet i modellen. Denne forpliktelsen blir gjerne stadfestet gjennom et eller flere ritualer.³⁸ Det syvende og siste stadiet omhandler de konsekvensene en omvendelse har.³⁹

Rambo fokuserer på at det ikke finnes én til omvendelse. På samme måte finnes det heller ikke én fagdisiplin som er den beste for å studere omvendelse. Et tverrfaglig studium av omvendelse er den beste måten å få kunnskap om dette fenomenet på:

The future of conversion studies must involve sustained and systematic multidisciplinary research and theoretical explorations....Multidisciplinary efforts begin with the assumption that each discipline must be self-critical and willing to modify its assumptions, goals, and methods in the face of a phenomenon that cannot be forced into a Procrustean bed.⁴⁰

Rambo tar selv i bruk flere ulike disipliner som psykologi, sosiologi, antropologi, historie og teologi i sin egen forskning på omvendelse.

³⁴ Rambo 1993:44ff

³⁵ Ibid:56

³⁶ Ibid:66f

³⁷ Ibid:102

³⁸ Ibid:124

³⁹ Ibid:142

⁴⁰ Rambo 2003:217

Simon Coleman

Simon Coleman er antropolog og har blant annet forsket mye på karismatisk kristendom. Han har som tidligere nevnt gjort studier av Livets Ord i Sverige⁴¹. Coleman er spesielt relevant for denne oppgaven fordi han både har forsket på karismatisk kristendom og omvendelse i en karismatisk kristen kontekst. Coleman ønsker å skifte oppmerksomheten bort fra det åpenbare objektet, nemlig den ikke-troende, til den som leder vedkommende til tro. Han understreker at omvendelsen ikke bare er en viktig åndelig opplevelse for den som blir omvendt, men at den også er svært viktig for den som leder denne personen til omvendelse.⁴² I tillegg mener han at en troendes forsøk på å nå ut til nye mennesker ikke er mislykket selv om den troende ikke klarer å omvende noen. Det er fordi den troende selv også er tilhører til det budskapet den formidler.⁴³

My argument is that conversion as a multivalent idea and as a quality of action permeates the charismatic life, and under the right conditions it can help to sustain that life, whether outsiders are persuaded to enter the body of Christ or not.⁴⁴

Coleman argumenterer for omvendelse av andre som en selvbevarende handling utført av de som allerede er kristne. Gjennom interaksjonen med den utenforstående stadfester den kristne på nytt årsakene til at vedkommende selv tror. Den troende gjenopplever sin egen omvendelse gjennom omvendelsen av den andre og fornyer dermed også sitt karismatiske selvbylde. Misjonshandlingen har også denne funksjonen selv om den andre ikke blir omvendt. For den troende er det et mål i seg selv å spre budskapet om Jesus og å være et levende eksempel på en etterfølger av Jesus. Gjennom å leve livet som en god kristen er vedkommende et eksempel på det alternativet de utenforstående har mulighet til å velge.⁴⁵

Thus charismatic convictions about how salvation is actually achieved reinforce the sense that direct and extended social contact is not absolute key to conversion.⁴⁶

Det er en velkommen bonus hvis dette umiddelbart fører til flere kristne, men ingen nødvendighet. Budskapet har uansett kommet ut i verden og det vil, i følge budbringerne, påvirke tilhørerne på en eller annen måte.⁴⁷

⁴¹ Se innledningen

⁴² Coleman 2003:16f

⁴³ Ibid:24

⁴⁴ Ibid:18

⁴⁵ Ibid:17, 21

⁴⁶ Ibid:21

⁴⁷ Ibid:21

Omvendelse som sosial handling

Tidlige teoretikere, som William James, forsømte de sosiale faktorene i omvendelsesopplevelsen. James var opptatt av individets opplevelse av å være ”alene med Gud”. Omvendelse til en religion er en sosial handling. Man blir ikke bare med i en tro, man inngår også nye forhold til medlemmene av et religiøst samfunn. Omvendelse forandrer derfor ikke bare individet, men også gruppene som skal assimilere eller gi fra seg den omvendte.⁴⁸

Antropologen Andrew Buckser har studert omvendelse til det jødiske samfunnet i København. De aller fleste omvendelsene her er sosiale omvendelser gjennom ekteskap. Omvendelse i denne sammenheng gjør ikke at man blir en vanlig jøde. Omvendelsen gjør en til en omvendt: en spesiell status som har symbolske og praktiske konsekvenser. De omvendte eksemplifiserer konflikter i dannelsen av den jødiske identitet: individ versus gruppe, valg versus plikt, objektiv lov versus subjektiv opplevelse. I denne sammenhengen blir ikke omvendelsen bare en overgangsrite, men en permanent del av selvet.⁴⁹

Synet på omvendelse har som tidligere nevnt en lang kristen tradisjon i Vesten basert på Bibelens fortelling om Paulus’ omvendelse. Denne formen for endring er imidlertid unntaket i det jødiske miljøet i København:

It is possible, of course, to convert out of strictly religious motives, without Jewish ancestry or plans for Jewish marriage. But such instances are rare, and they tend to be regarded with suspicion by members of the community. In most cases, conversion is not a matter of religious insight, a validation of transformation of consciousness, but means of reckoning with the consequences of a particular social action.⁵⁰

Teoretikere har sett etter den formen for omvendelse hvor det skjer en transformasjon av selvet, og oversett de typer omvendelse som mangler dette aspektet. Som en konsekvens av dette har man sagt lite om konsekvensene slike sosiale omvendelser får for de omvendte eller de religiøse gruppene de blir med i. En sosial omvendelse er like kompleks som omvendelse på grunnlag av tro. Vi bør ikke anta at sosial omvendelse på noen måte er mindre autentisk enn trosbasert omvendelse. Medlemskap i en religiøs gruppe innebærer mer enn delt tro, det innebærer sosiale forhold til andre medlemmer, praksiser, vaner osv. Omvendte er i stand til å

⁴⁸ Buckser 2003:69

⁴⁹ Ibid:80

⁵⁰ Ibid:73

assimilere disse elementene uten å ha den samsvarende troen, og det er mulig disse elementene gir oss et bedre bilde av en persons omvendelse, mener Buckser.⁵¹

I denne oppgaven er det ingen eksempler på rene sosiale omvendelser, men alle omvendelser har like fullt sosiale aspekter. Omvendelsen får betydning ut fra den religiøse gruppens forståelse av omvendelse. Et eksempel på det er forskjellen på forståelse av omvendelse i det jødiske miljøet i København og i en pinsemenighet i Oslo. Omvendelsens mening og årsaker skapes i den sosiale sammenhengen den omvendte befinner seg i. Derfor er det viktig å være seg bevisst den konteksten omvendelsen finner sted i. I de to neste kapitlene vil jeg se nærmere på den konteksten omvendelsene i denne oppgaven befinner seg i.

⁵¹ Buckser 2003:80f

2. KARISMATISK KRISTENDOM – pinsebevegelsens historie og teologi

*For alt som er født av Gud, seirer over verden.
Og det som har seiret over verden, er vår tro.⁵²*

Den klassiske pinsebevegelsen har sitt opphav fra Azusa Street i Los Angeles på begynnelsen av 1900-tallet. Fra den spede begynnelsen i USA har bevegelsen spredt seg til hele verden. I dag regner man med at den karismatiske protestantismen, med pinsebevegelsen som den største gruppen, har rundt 500 millioner tilhengere. Denne formen for kristendom er den raskest voksende trosretningen i verden.⁵³ I 2007 feiret bevegelsen 100-årsjubileum i Norge og Europa.

I dette kapittelet vil jeg kort ta for meg bevegelsens historie, fra forløperne til vekkelsen i USA til utviklingen i Norge og den globale situasjonen i dag. I tillegg vil jeg se på det teologiske grunnlaget bevegelsen bygger på og hva karismatisk kristen praksis innebærer.

Pinsebevegelsens historie

Før Azusa Street – karismatisk kristendom i historien

Den tidlige kirke kan ha minnet om pinsemenigheter i dag. Det ble da lagt vekt på Den hellige ånd og frihet til spontant å uttrykke sin tro i menigheten. Fenomener som helbredelse og tungetale var vanlig, men gjennom historien ble disse karismatiske uttrykkene kraftig nedtonet. I vestlig kristendom ble åndsgaver nærmest et ikke-tema, mens i den østlige kirke ble de anerkjent og kontrollert innenfor klostrene. I Vest-Europa nektet den katolske kirke for muligheten av åndsgaver. Rundt år 1000 ble slike gaver sett på som tegn på demoniske krefter. Under reformasjonen var åndsgaver nærmest ukjent. Martin Luther sa at det å snakke i tunger var gitt som et tegn til jødene, men at denne egenskapen nå hadde opphørt. Han mente kristne ikke lenger trengte mirakler. Den etablerte protestantiske kirke var enda sterkere motstander av ”religiøs entusiasme” enn den katolske kirke noen sinne hadde vært, og det tok fire århundrer før dette endret seg.⁵⁴

⁵² Johannes’ første brev kap.5, vers 4

⁵³ Coleman 2000:2f

⁵⁴ Anderson 2004:19-23

Fra slutten av 1600-tallet var det flere protestantiske grupper som i varierende grad omfavnet ideen om åndsgaver. Både de tidlige kvekerne og mormonene to hundre år senere tok i bruk tungetale. Disse uttrykkene for karismatisk kristendom ble i sin tid i beste fall sett på som eksentriske – og i verste fall som kjetterske og demonisk fanatisme.⁵⁵ Likevel fortsatte slike uttrykk å dukke opp gjennom historien. På midten av 1800-tallet vokste det fram en bevegelse som er den viktigste forløperen til pinsebevegelsen. The Holiness Movement baserte seg på metodismens grunnlegger, John Wesleys, lære. Han mente åndsgaver hadde blitt dysset ned av stive religiøse ledere. The Holiness Movement kan ses på som en reaksjon mot både denne tilstivningen og modernismens mer liberale teologi. Bevegelsen stod for en bokstavelig tolkning av Bibelen, en personlig og individuell omvendelse og streben etter moralsk perfektion for hver enkelt kristen.⁵⁶ The Holiness Movement var en del av en større trend av vekkelser rundt om i verden. De fant sted i både Europa og Asia i tillegg til Nord-Amerika. Ideen om åndsåp som et viktig virkemiddel for å tjene Gud ble utviklet gjennom vekkelser i Nord-Amerika. Dette la grunnlaget for dannelsen av pinsebevegelsen.⁵⁷

Sammen for Jesus

En afroamerikansk forkynner ved navnet W. S. Seymour var i 1906 en av initiativtakerne til vekkelser i Azusa Street, som regnes som pinsebevegelsens begynnelse. Hans forkynnelse om tungetale som et tegn på åndsåp fikk ham forvist fra hans egen afroamerikanske holiness-kirke i Los Angeles. Enkelte medlemmer fra kirken og andre tilhørere fulgte Seymour til nye lokaler i Azusa Street, hvor han dannet Apostolic Faith Mission (AFM). Her kunne møtene vare fra tidlig om morgenen til sent på kvelden. Programmet var lite planlagt og det var mange spontane innslag fra tilhørerne. Tilhørerne bestod av personer fra alle raser, noe som var meget spesielt på den tiden. Vekkelser i Azusa Street markerer begynnelsen for den klassiske pinsebevegelsen. Over 20 ulike menigheter har sin opprinnelse derfra.⁵⁸

AFM var de første årene pinsebevegelsens hovedsenter på det amerikanske kontinentet. Kirken hadde et overveiende flertall afroamerikanske medlemmer. Tidlig pinsekristendom oppstod i stor grad ut fra afroamerikansk kristendom. De viktigste trekkene ved afroamerikansk spiritualitet var en muntlig liturgi, en fortellende teologi, størst mulig

⁵⁵ Anderson 2004:23-25

⁵⁶ Ibid:25-27, Bergstøl 2006:17

⁵⁷ Ibid:29,35

⁵⁸ Ibid:39-42, Bergstøl 2006:20

deltakelse fra hele lokalsamfunnet i menighetens møter og arbeid og en forståelse av forholdet mellom kropp og sjel ved helbredelse gjennom bønn. Dette var også viktige elementer i den tidlige pinsebevegelsen og gjelder fortsatt i bevegelsen den dag i dag.⁵⁹

De første pinsevennene mente at kirken hadde utviklet seg i en gal retning fra urkristendommen. Kristendommen hadde stagnert og blitt degradert til utarbeidelsen av slaviske trosbekjennelser og tomme ritualer. Pinsevekkelsen ble sett på som et tegn fra Gud på at en ny æra var kommet. En verdensomspennende gjenoppblomstring av troen ville bli fulgt av Jesu gjenkomst til jorden. Denne troen ble legitimert av Joels profetier i Bibelen.⁶⁰ Etter hvert som det ble klart at de siste tider ikke ville komme, stod de tidlige pinsemenighetene tilbake med den virkelige verdens harde realiteter. Indre stridigheter oppstod og flere menigheter gikk bort fra tanken om etnisk pluralisme. Raseskiller oppstod og menigheter ble delt. Pinsevennene opplevde også å bli avvist, uthengt og latterliggjort av de etablerte kirkesamfunnene. Dette førte til en anti-økumenisk holdning i bevegelsen. Denne formative perioden i pinsebevegelsens historie er svært viktig, for selv om bevegelsen har utviklet seg mye siden den gang, er fundamentet fortsatt det samme.⁶¹

Fra Azusa Street til Norge

Opphavet til de fleste europeiske pinsemenigheter kan føres tilbake til Thomas Ball Barratt. Han tok med seg pinsebevegelsen fra USA til Norge og Europa. Barratt var opprinnelig pastor i Metodistkirken. Etter å ha blitt døpt i ånden høsten 1906 i USA, vendte han tilbake til Norge i desember. Allerede den julen holdt han møter i Kristiania inspirert av det han hadde lært i USA. Hans nye lære ble ikke akseptert av biskopen hans og Barratt ble nødt til å forlate metodistkirken. Han etablerte en egen menighet i Kristiania som senere fikk navnet Filadelfia.⁶² Den nye bevegelsen ble møtt med ulike reaksjoner i det kristne landskapet. Frelsesarmeen, Misjonsforbundet og baptistsamfunnet var blant de positive, mens Den norske kirke og Metodistkirken var mer skeptiske. Den liberale pressen direkte latterliggjorde den nye bevegelsen de første årene. Likevel begynte pinsebevegelsen å slå rot på Østlandet og etter hvert spre seg til resten av landet og ut i Europa.⁶³

⁵⁹ Anderson 2004:42ff

⁶⁰ Joel kap.3, vers 1-5

⁶¹ Anderson 2004:44f, 61f

⁶² Ibid:83f, Bergstøl 2006:69f

⁶³ Ibid:85, Ibid:26-30

Etter hvert som bevegelsen vokste i Norge, fant Barratt det nødvendig med mer struktur og organisering. Flere stevner og konferanser ble holdt for å avklare både arbeidsmetoder og syn i trosspørsmål. Bevegelsen baserte seg på et unionsbasert samarbeid mellom uavhengige forsamlinger. I perioden mot 1930-tallet ble Barratt mer rigid i sine holdninger til hva det ville si å være pinsevern. Medlemmer kunne ikke lenger også være med i andre trossamfunn.⁶⁴ Pinsebevegelsen opplevde en kraftig vekst på 1930-tallet og var oppe i 16 000 medlemmer i 1935. I denne perioden og fram til hans død i 1940 ble Barratts innflytelse på bevegelsen redusert. Avisen Korsets Seier gikk fra å være Barratts meningsorgan til å bli bevegelsens samfunnsorgan.⁶⁵

Pinsebevegelsen hadde sin oppblomstring i arbeiderklassen før andre verdenskrig. I etterkrigstida dreide bevegelsen seg i en mer borgerlig retning. Det religiøse uttrykket ble også mer avdempet og det karismatiske ble nedtonet. Bevegelsen gjorde inntog i middelklassen. Menighetene ble sosiale møtesteder i tillegg til å være åndelige møteplasser. Samtidig var bevegelsen blitt stivere og mer kontrollerende. Denne trenden skulle Aage Samuelsen snu. Samuelsen er en av de mest kjente predikantene i norsk pinsebevegelses historie. Han fikk sitt gjennombrudd på begynnelsen av 1950-tallet. Han innførte en ny møteform som var preget av voldsomme emosjoner, mye sang og musikk. Hans noe kontroversielle stil førte imidlertid til et brudd med bevegelsen i 1957. Samuelsen stil var likevel en forsmak på den karismatiske fornyselsen som skulle komme noen år senere.⁶⁶

På 1950-tallet opplevde USA en sterk vekst av helbredelsesteologi. Denne karismatiske vekkelsen ble først og fremst introdusert i Norge av Aril Edvardsen. Edvardsen opprettet i 1965 stiftelsen Troens Bevis Verdens Evangelisering i Sarons Dal. I likhet med Aage Samuelsen var også Edvardsen sterkt inspirert av den amerikanske pentekostale kristendommen. Det førte til en ny strid innad i pinsebevegelsen. Edvardsen la seg på en ”nykarismatisk” linje i synet på helbredelse og åpnet for forskjellig dåpssyn i samme menighet. Konflikten mellom partene varte i over ti år og kulminerte i 1977 da kompendiet *Pinsebevegelsens svar til Aril Edvardsen* ble gitt ut. Utgiverne håpet at Sarons Dal skulle bli utestengt fra bevegelsen under predikantkonferansen samme år. Det ble det imidlertid ikke flertall for. I stedet skulle det være opp til hver enkelt menighet å avgjøre om man ville støtte

⁶⁴ Bergstøl 2006:32-37

⁶⁵ Ibid:38ff

⁶⁶ Ibid:42-47

Edwardsen eller ikke. I 2004 ble det holdt et forsoningsmøte i Sarons Dal mellom enkelte av motstandere fra 60-70-tallet som ble betegnet som vellykket, men fortsatt er det ikke kommet til noen endelig forsoning mellom Edvardsen og hele hans tidligere opposisjon.⁶⁷

Pinsebevegelsen og Trosbevegelsen

Det har blitt identifisert tre bølger i den evangeliske kristendommen. Den første var dannelsen av den klassiske pinsebevegelsen på begynnelsen av 1900-tallet, den andre var utbredelsen av den karismatiske bevegelsen på 1960-70-tallet, mens den tredje bølgen ble identifisert på 80-tallet med en karismatisk fornyelse i mange etablerte menigheter.⁶⁸ Jeg vil nå se nærmere på den tredje bølgen både i Norge og i verden.

I Norge vokste det på 80-tallet frem en ny type menigheter. De var uavhengige og lokalt forankret uten noen enhetlig bevegelse eller felles organer, men de hadde klare likehetstrekk i lære og organisasjonsoppbygging. Denne bevegelsen fikk navnet *Trosbevegelsen*. Dens organisering skilte seg fra pinsebevegelsens ved at pastoren i en trosmenighet er menighetens øverste leder, mens i en pinsemenighet står menighetsmøtet over eldsterådet som igjen står over pastoren. Læremessig er de to bevegelsene svært like, men det har vært uenighet omkring troen på helbredelse, herlighetsteologi og enkeltmenneskets autoritet ved tro. Oslo Kristne Senter, som ble grunnlagt på midten av 80-tallet, er en av de største trosmenighetene i Norge i dag.⁶⁹

Toronto-vekkelsen som begynte i Toronto Airport Vineyard Church i 1994 var nok en slags manifestasjon av den karismatiske fornyelsen som begynte på 80-tallet. I januar 1994 ble det rapportert om uvanlig mange og sterke tegn og mirakler på møtene i menigheten i Toronto. Disse hendelsene tiltrakk seg verdensomspennende oppmerksomhet og flere hundre tusen personer besøkte kirken for personlig å oppleve vekkelsen. Dette fenomenet spredte seg til mange karismatiske kirkesamfunn rundt om i verden og førte til en fornyet vektlegging av ideen om sammenhengen mellom helse og frelse, eller såkalt herlighetsteologi, i karismatisk kristendom.⁷⁰ Toronto-vekkelsen var sannsynligvis med på å minske avstanden mellom karismatiske menigheter og andre evangeliske menigheter. De som ble påvirket av vekkelsen,

⁶⁷ Bergstøl 2006:47-52

⁶⁸ Anderson 2004:158

⁶⁹ Bergstøl 2006:56f

⁷⁰ Anderson 2004:158, 162f

fikk et felles referansepunkt som knyttet bånd på tvers av tidligere grenser. I dag har pinsebevegelsen i Norge en sterk tilnærming til trosbevegelsen. Anne og Stephan Christiansen, som har bakgrunn fra Oslo Kristne Senter, opprettet menigheten Jesus Church som de i 2004 registrerte i pinsebevegelsen.⁷¹ Jesus Church har sterke bånd til blant annet Livets Ord i Sverige, som er en svært profilert og noe kontroversiell menighet i trosbevegelsen. De tidligere konfliktene mellom karismatiske grupperinger innenfor pinsebevegelsen gjelder ikke lenger for de fleste menighetene. I stedet står fellesskapstenkningen sterkt, og menighetene fokuserer på evangelisering og misjon.⁷² En annen årsak til at de gamle skillelinjene forsvinner, er at pinsebevegelsen ikke er en homogen gruppe. Pinsebevegelsen finnes over hele verden og blir overalt påvirket av sin lokale kontekst. Vi skal nå se nærmere på bevegelsens status i dag og mulige utvikling i framtiden.

Pinsebevegelsen i dag – global karisma!

Pinsebevegelsen er i dag på fremmarsj flere steder i verden. I katolske land i Latin- og Sør-Amerika er det en trend til at personer går bort fra katolisismen og knytter seg til pinsebevegelsen. Prosentandelen er fortsatt liten, men utviklingen er påfallende. I andre utviklingsland i Afrika og Asia er også pinsebevegelsens tilhengerskare økende. Anderson kommenterer dette i sin bok:

Pentecostalism is less likely to succeed in the developed world because it “represents the mobilization of a minority of people at the varied margins of that world, whereas in the developing world it represents the mobilization of large masses”.⁷³

Anderson skriver videre at USA er det åpenbare unntaket her på grunn av den veletablerte protestantiske pluralismen i landet. Karismatisk protestantisk kristendom har en sterk stilling i USA, hvor man i år 2000 regnet med 72 millioner tilhengere.⁷⁴ Pinsebevegelsen begynte som en vekkelser blant fattige og diskriminerte i USA. I Afrika, Asia og Latin-Amerika har bevegelsen de siste årene hatt en eksplosiv økning blant fattige i disse områdene. I Vesten er bevegelsen mer et middelklassefenomen. Det har vært en mye svakere økning i for eksempel Europa, men med 100-årsjubileet i 2007 er det mulig de europeiske menighetene også vil oppleve et oppsving i medlemstall på grunn av all oppmerksomheten rundt bevegelsen.

⁷¹ Bergstøl 2006:56-61

⁷² Ibid:60

⁷³ Anderson 2004:83f

⁷⁴ Ibid:84,155

Globalisering spiller en svært viktig rolle i pinsebevegelsens vekst. I sin bok legger Simon Coleman vekt på tre dimensjoner – media, organisasjon og orientering – og ser på hvordan de er med å øke den globale karismaen.⁷⁵ Gjennom massemedia spres det kristne budskapet ut til hele verden. TV-predikanter står i kø for å formidle sitt budskap til et nasjonalt og internasjonalt publikum. I tillegg distribueres bøker, cd'er og dvd'er over landegrensene.

Pinsebevegelsen og karismatisk kristendom er begreper som blir brukt om hverandre uten klare skillelinjer. Allan Anderson mener debatten rundt "the meaning of 'Pentecostal' and 'Pentecostalism' must conclude that it is a definition that cannot be prescribed".⁷⁶ Bevegelsen er ikke en fast størrelse med ett klart og utvetydig innhold. Pinsebevegelsen er i dag en flersidig gruppe med mange ulike strømninger, og det er svært sannsynlig at bevegelsen vil gjennomgå en konstant prosess med fornyelse, institusjonalisering og nye endringer.⁷⁷ I løpet av bevegelsens første 100 år har den hatt en betydelig økning, og denne vil med stor sannsynlighet fortsette. Bevegelsen har allerede stor politisk innflytelse i blant annet USA. Med ekspansjonen i den tredje verden vil vi antagelig i framtiden få se hvordan dette i større grad også vil farge det politiske landskapet der. Det er med stor sannsynlighet kan slå fast, er at pinsebevegelsen og karismatisk kristendom er en voksende kraft i verden som må tas alvorlig.

Teologi og praksis

Pinseteologi

Alle ulike former og uttrykk for pinsebevegelsen har én ting til felles. Det er den personlige opplevelsen av og møtet med Guds ånd. Den hellige ånds virke er sentral i deres trosliv.⁷⁸ Pinsebevegelsen har fra grunnleggelsen vært en protest mot og et alternativ til den etablerte eller statlige kirke. Deres teologi og praksis har vært og er annerledes enn den vi finner i for eksempel Den norske kirke. Pinsebevegelsen begynte som en vekkelse for og av de fattige og upriviligerte. Det var en ikke-akademisk vekkelse. De religiøse lederne i pinsebevegelsen har vanligvis ikke noen høyere religiøs utdannelse. Det er heller ikke viktig. Innad i bevegelsen er

⁷⁵ Coleman 2000:66

⁷⁶ Anderson 2004:14

⁷⁷ Ibid:165

⁷⁸ Ibid:187

det mye viktigere at de er menn og kvinner som er sterke i Ånden, at de har blitt velsignet av Gud.

Pinsebevegelsen slutter seg fullt og helt til det som sies i den apostoliske trosbekjennelse. Pinsevenner tror på den treenige Gud: Faderen, Sønnen og Den hellige ånd – og deres gjerning. Alle som tror på Jesus er, ifølge pinsebevegelsen, født på ny av Ånden.⁷⁹ De mener at det er gjennom Den hellige ånd at hvert enkelt menneske kan kommunisere med Gud. Å tale i tunger er en form for denne kommunikasjonen. De tidlige pinsevennene trodde at tungetale var gitt dem i form av evnen til å snakke fremmede språk (xenolalia) slik at de kunne spre evangeliet ut i verden.⁸⁰ Det ble i avisa *The Apostolic Faith* hevdet at flere av deltakerne i vekkelsen i Azusa Street ble gitt fremmede språk gjennom åndsdaopen. Flere pinsekristne misjonærer ble desillusjonert da de senere opplevde at tilhørerne deres i fremmede land ikke forstod hva de sa. De fleste justerte da sin teologiske forståelse av tungetale. I stedet for å tro på tungetale som xenolalia trodde man på tungetale som glossolalia, som betegnes som et ukjent bønnespråk som bare Gud forstår. Tungetale ble og blir også i dag sett på som en konsekvens av åndsdaopen.⁸¹ Ole Asbjørn Bergstøl er lektor med mastergrad i kristendom og har bakgrunn i pinsebevegelsen. I sin bok *Åndsdaopen. Pinseteologi gjennom 100 år* tar han for seg utviklingen av forståelsen av åndsdaopen i pinsebevegelsen. Avslutningsvis gir han et forslag til en definisjon av pinsebevegelsens forståelse av åndsdaopen i dag:

Åndsdaopen er en konkret hendelse, dramatisk eller udramatisk, der den troende opplever å få tungetale. Denne hendelsen fører i ettertid til økt kjærlighet til Gud og medmennesker, Bibel og bønn, misjon og evangelisering.⁸²

Åndsdaopen skjer da forut for dåp i vann. Pinsebevegelsen praktiserer troendes dåp. Dåpen ses på som et symbol for og en stadfesting av det nye livet i Jesus. Selve dåpshandlingen, med full neddykking i vann, illustrerer at en er død, begravet og oppreist med Ham.⁸³

⁷⁹ Andersen og Årdal 1993:249

⁸⁰ I henhold til bibelteksten i Apostlenes gjerninger kap.2, vers 3-4: ”Tunger likesom av ild kom til syne, og de delte seg og satte seg på hver enkelt av dem. Da ble de alle fylt av Den Hellige Ånd, og de begynte å tale i andre tungemål etter som Ånden gav dem å forkynne”.

⁸¹ Anderson 2004:190

⁸² Bergstøl 2006:186

⁸³ Andersen og Årdal 1993:251

Pinseteologiens utgangspunkt er Den hellige ånd. I mange pinse- og karismatiske menigheter blir Ånden gitt æren for alt som skjer i menigheten. De første pinsevennene var ikke så opptatt av å løse teologiske uoverensstemmelser seg imellom, fordi det eneste viktige målet for dem var å "samle og frelse Guds barn" før Jesu tilbakekomst. For de fleste pinsekristne i dag er opplevelsen av Gud gjennom bønn, tilbedelse og åndsgaver deres viktigste kjennetegn. Teologien blir, istedenfor å bli filosofert over, utført gjennom ritualer og de daglige opplevelsene til pinsevennene. Det er en praksis som stemmer overens med verdensbildet til flertallet av menneskene i verden, hvor handling og uttrykksformer er like viktig som refleksjon. Religion er for mange først og fremst noe en gjør. Det er en av årsakene til bevegelsens sterke vekst i verden generelt, og utviklingsland spesielt. Harvey Cox ser på pinsebevegelsens vekst i forhold til gjenoppblussingen av det han kaller "primær spiritualitet". Denne spiritualiteten har tre dimensjoner: "Primær tale" som kan ses på som hjertets språk, representert ved glossolalia, "primær fromhet" representert ved transe, visjon, helbredelse og andre religiøse uttrykk, og "primært håp" som representeres ved pinsebevegelsens millennialisme. I tillegg tok pinsepredikanter i for eksempel Afrika den lokale kulturen med ånder, magi og heksekraft på alvor.⁸⁴ Det overnaturlige er også en svært viktig del av troslæren i karismatisk kristendom.

I tillegg til tungetale tror pinsevenner at man gjennom åndsåpen får tilgang til andre åndsgaver som visdoms tale, kunnskaps tale, profetisk tale, nådegaver til å helbrede og kraft til å gjøre undergjerninger. De mener at tegn og under skal ledsage og stadfeste forkynnelsen i Bibelen, som er den eneste rettesnoren for deres liv og lære. Pinsebevegelsens bibelsyn er et konservativt evangelikalt feilfrihetssyn. Bibelen ses på som Guds inspirerte ord og er i kraft av det ufeilbarlig i alt den uttaler seg om.⁸⁵

Bibelens forkynnelse om Jesu snarlige komme og tegn som tyder på dette har spesielt blitt vektlagt i pinsebevegelsen. Jødernes tilbakekomst til Israel og evangeliets forkynnelse for alle folkeslag har blitt sett på som noen av disse tegnene. Ifølge pinsebevegelsens endetidstro, med utgangspunkt i Bibelen, vil de troende bli rykket opp i himmelen og Antikrist vil for en periode regjere på jorden. Jesus vil så komme tilbake på jorden, frelse jødene samt tilintetgjøre Antikrist, og danne et tusenårsrike. Ved tusenårsrikets slutt vil Jesus dømme levende og døde før en ny himmel og jord opprettes. Denne troen på endetiden inspirerer

⁸⁴ Anderson 2004:196-201

⁸⁵ Andersen og Årdal 1993:250f

mange pinsevenner til evangelisering og misjonsarbeid, for at de skal kunne frelse flest mulig før Jesus vender tilbake.⁸⁶

Karismatisk kristendom i praksis

Charismatic Christianity is a religion of the Word. Powerfully charged language is read, spoken, written, memorised, prophesied, translated, pinned up on signs in houses and cars, stripped of semantic meaning in glossolalia and, so it is believed, embodied not only in the flesh of Christ but also in that of his followers.⁸⁷

Coleman slår fast at for mange pinsevenner innebærer en hengivenhet til Bibelen at de “dramatiserer” teksten, de bringer ordene til live, både i prekener og i livet generelt.⁸⁸ Det å være pinsevevner innebærer for mange at alt man gjør, gjør man med utgangspunkt i troen på Jesus og Bibelen. Utsagnet om å ”practise what you preach” er gyldig for store deler av pinsebevegelsen.

Karismatiske kristne ser på seg selv som etterfølgere av Jesus. Han er, for dem, både frelseren og et forbilde å strekke seg etter. En del pinsepredikanter bruker mye tid på å preke om at menighetens medlemmer skal leve som gode eksempler på jesusetterfølgere. Det skal de ikke gjøre ut fra en pliktfølelse, men av kjærlighet til Jesus og ønsket om å følge Hans eksempel.

Ordet, det vil si forkynnelsen i Bibelen, er svært viktig for pinsekristne. Det er utgangspunktet for deres virkelighetsforståelse. De tar i bruk et språk som underbygger denne virkeligheten og skiller dem fra ”de andre” i samfunnet, samtidig som de får en tilhørighet til andre pinsekristne rundt om i verden.

As believers become skilful users of sacredly charged words, they create a sense of their own identity as actors within an arena of action which appears to set no limits on imagination or ambition, and which responds in controllable ways to principles that are universal in their application. In other words, believers create within and among themselves an orientation to the world that is both charismatic and global.⁸⁹

⁸⁶ Andersen og Årdal 1993:252f

⁸⁷ Coleman 2000:117

⁸⁸ Ibid:118

⁸⁹ Ibid:119

I pinsebevegelsen er det en oppfatning av at en både er medlem av sin geografiske menighet og medlem av Guds menighet på jorden. Alle de som tror på Jesus som Guds sønn og at han døde for menneskenes synder, og har Ham som herre i sitt liv, tilhører Guds menighet:

Altså er dere ikke lenger fremmede og utlendinger, men dere er de helliges medborgere og tilhører Guds familie. Dere er bygd opp på apostlenes og profetenes grunnvoll, men hjørnesteinen er Kristus Jesus selv. Han holder hele bygningen sammen, så den i Herren vokser til et hellig tempel, og gjennom ham blir også dere bygd opp til en bolig for Gud i Ånden.⁹⁰

De som tilhører Guds menighet, vil også få evig liv i himmelen. De som ikke deler denne troen, vil gå fortapt. Derfor ønsker karismatiske kristne å få med flest mulig i Guds menighet og bedriver en utbredt misjonsvirksomhet. Mange ser på det å omvende andre som menighetens viktigste virksomhet. Gjennom misjonsarbeid ønsker de karismatiske kristne å gi flest mulig muligheten til et evig liv. På grunn av denne holdningen til troen som noe gjennomtrengende i alle livets aspekter og ønsket om å dele denne opplevelsen med alle utenforstående, blir pinsebevegelsen en synlig aktør i offentligheten. På godt og vondt har de fleste mennesker i Norge og verden fått et eller annet forhold til den karismatiske kristendommen. Bevegelsen vil trolig fortsette, eller styrke, sin stilling som en markant aktør i religionsdebatten og samfunnslivet generelt.

⁹⁰ Efeserbrevet kap.2, vers 19-22.

3. JESUS CHURCH

*Vi mener kristendom ikke handler om religion.
Det handler om relasjon. Det er ikke en ideologi.
Det handler om en person. En levende person som vi har opplevd.⁹¹*

Jesus Church er en pinsemenighet i Oslo som ble grunnlagt i 2000. Menigheten har et mål om at dens medlemmer skal være radikale jesustilhengere. Denne menigheten er del av min kontekst for å få mer kunnskap om omvendelse. Medlemmenes syn på egen omvendelse er formet av menighetens teologiske grunnlag. ”Stated starkly, conversion is what a faith group says it is”⁹², som Lewis Rambo uttrykker det i sin bok. Av den grunn er det viktig å kjenne til grunnlaget for informantenes omvendelsesbegrep. I dette kapittelet vil jeg derfor ta for meg Jesus Church. Jeg vil se på historien som førte til grunnleggelsen av kirken, det teologiske grunnlaget menigheten bygger på, og organiseringen av menigheten og dens aktiviteter.

Historisk bakgrunn

Historien om Jesus Church er også historien om ekteparet Anne og Stephan Christiansen. De kommer begge fra kristne familier, men Anne brøt med sin tidligere bakgrunn i tenårene. Hun ble kristen igjen tidlig i 20-årene, etter at hun dro innom et kristent arrangement i Jordal Amfi. Her hørte hun den amerikanske predikanten T.L. Osborn preke til en stor forsamling. Dette skulle egentlig bare være litt underholdning før hun skulle dra videre til et cocktail-party senere på kvelden. I stedet ble hun denne kvelden omvendt og har siden brukt det meste av sin tid på ulikt kristent arbeid.⁹³ Stephan har vokst opp i pinsebevegelsen og ble åndsdøpt tidlig i tenårene. Han og Anne møttes i Oslo Kristne Senter (OKS) på begynnelsen av 90-tallet, hvor de var aktive medarbeidere. Menigheten er en protestantisk frikirke og en del av trosbevegelsen, og den ble grunnlagt i 1985 av Åge Åleskjær.⁹⁴ Anne og Stephan giftet seg i OKS 1992.

Ekteparet Christiansen fortsatte å arbeide i OKS utover 90-tallet. Stephan jobbet blant annet med ungdoms- og studentarbeid. I 1996 grunnla han den uavhengige student- og elevorganisasjonen Ny Generasjon og året etter grunnla ekteparet misjonsstiftelsen Jesus

⁹¹ Sagt av lovsanger Espen Gilsvik på Sunday Celebration 01.10.06.

⁹² Rambo 1993: xiv

⁹³ Christiansen 2005:7, 11ff

⁹⁴ <http://www.oks.no/index.asp?tm1=5017&lm1=5198&aid=5198&title=Menighet> 04.02.2008

Revolution sammen. I boken *Jesus Revolusjonær* forteller Stephan at han i januar 1999 under en konferanse om menighetsplanting fikk et kall fra Gud om å danne en egen menighet.⁹⁵

Mens Åge preker, kommer Guds Ånd over meg på en måte som jeg knapt har opplevd før. Jeg ble ristet av Guds kraft der jeg satt i benken. Jeg var fullstendig skaket på innsiden, og jeg skalv over hele meg... Det brant på innsiden. Så talte Guds Ånd til meg med klare og tydelige ord. "Du skal starte en ny menighet i Oslo." Jeg var rystet. Rystet av Gud selv.⁹⁶

I 2000 bryter ekteparet ut av Oslo Kristne Senter og danner menigheten Jesus Church. De har først base i Hausmannsgate før de flytter staben inn i Jesushuset i 2003.⁹⁷ I oktober 2006 flytter de søndagsgudstjenestene til Christiania Teater og videre til Ballroom høsten 2007. Ekteparet ønsker at menigheten skal ligge i sentrum av byen og at den skal være en aktiv og dynamisk menighet for folk i Oslo

Teologisk grunnlag

Menigheten er i dag en del av pinsebevegelsen og deler dens teologiske grunnlag.⁹⁸

Grunnleggerne har som sagt bakgrunn fra trosmenigheten OKS og har fortsatt tette bånd til trosbevegelsen. Åge Åleskjær var opprinnelig pastor i pinsebevegelsen, med bakgrunn fra Metodistkirken og Misjonssambandet⁹⁹, og at hans tidligere medarbeidere Anne og Stephan har dannet en pinsemenighet, viser de nære båndene mellom de to bevegelsene. På 80-tallet var det flere pastorer i pinsebevegelsen som gikk over til trosbevegelsen, i dag ser man en tendens til at pastorer også beveger seg fra trosmenighetene tilbake til pinsemenighetene.

Jesus Churchs teologiske lære bygger på en bokstavelig tolkning av Bibelen. Pastorene fokuserer mye på at medlemmene bør være radikale tilhengere av Jesus. Menigheten ønsker å være en del av en motkultur i dagens samfunn – en jesuskultur. Denne motkulturen skal fokusere på det motsatte av hva resten av samfunnet, ifølge menigheten, fokuserer på. I stedet for å være opptatt av seg selv skal en bry seg om andre. Stephan Christiansen har i sine taler og prekener flere ganger referert til grunnleggeren av Frelsesarmèen William Booths slagord "Others". Det å være en kristen innebærer for Christiansen å sette andres behov foran sine

⁹⁵ Christiansen 2003:209f

⁹⁶ Ibid:210

⁹⁷ Ibid:328f

⁹⁸ Se kap. 2 om pinsebevegelsen.

⁹⁹ Jacobsen og Tveit 1993:220

egne. En skal fokusere på Gud og så på sine medmennesker. Gjennom kjærligheten til Gud utvikler man også kjærlighet til andre rundt seg:

Kjærligheten er ikke det at vi har elsket Gud, men at han har elsket oss og sendt sin Sønn til soning for våre synder. Mine kjære, har Gud elsket oss slik, da skylder også vi å elske hverandre. Ingen har noen gang sett Gud; men dersom vi elsker hverandre, blir Gud i oss, og hans kjærlighet fullendt i oss.¹⁰⁰

I Jesus Church preker man en radikal holdning til ekteskap og sex. Det er også en del av motkulturen til dagens samfunn. Ekteskapet er hellig og skal vare livet ut: ”One life – one wife” som Stephan Christiansen sa under en forelesning ved bibelskolen. Sex skal bare foregå innen ekteskapet og bare mellom mann og kvinne. Menigheten er opptatt av at man som kristen skal være et levende eksempel på den kristne tro. Det betyr at man skal være lydig mot Bibelens budskap:

Mine kjære, dere har jo alltid vært lydige mens jeg var hos dere. Så vær det enda mer nå når jeg er borte, og arbeid på deres frelse med frykt og beven! For det er Gud som virker i dere både å ville og å gjøre etter hans gode vilje. Gjør alt uten misnøye og innvendinger, så dere kan være uklanderlige og rene, Guds barn uten feil, midt i en vrang og fordervet slekt. Dere skinner blant dem som lys i verden og holder fast på livets ord, og jeg skal få den ros på Kristi dag at mitt strev og livsverk ikke har vært forgjeves.¹⁰¹

Menigheten eller kirken er svært viktig for Stephan Christiansen. I Jesus Church er ikke kirken noe man går til, men noe man er. Kirken er ”the body of Christ” på jorden. Derfor er det viktig for Jesus Church å ha en sterk kirke som vokser og sprer sitt budskap ut i byen. Det er også et mål å etablere nye kirker, såkalt menighetsplanting. Det er en av Jesus Revolution Armys oppgaver: å plante menigheter i Europa.

Derfor er de ikke noe, verken den som planter eller den som vanner, men bare Gud som gir vekst. Den som planter og den som vanner, er ett, men de skal få lønn hver etter sitt eget arbeid. For vi er Guds åkerland, Guds bygning. I kraft av den nåde Gud har gitt meg, har jeg lagt grunnvollen som en klok byggmester; andre bygger videre på den. Men enhver må se til hvordan han bygger. Ingen kan legge noen annen grunnvoll enn den som er lagt, Jesus Kristus.¹⁰²

Jesus Church ønsker å ha en sterk visjon for kirken og mener at samfunnet blir velsignet når kirken har framgang. Da minker, ifølge Christiansen, fattigdom og prostitusjon. Kirken gir

¹⁰⁰ Johannes’ første brev kap.4, vers 10-12. Alle bibelvers i kapittelet er blitt sitert på Jesus Church’s møter eller andre arrangementer.

¹⁰¹ Filipperbrevet kap.2, vers 12-16

¹⁰² 1 korinterbrev kap.3, vers 7-11

også beskyttelse til sine medlemmer. Kirkens pastorer sammenlignes med hyrder som leder og beskytter sauene sine.

Organisering og arrangementer

Menigheten har omtrent 170¹⁰³ medlemmer. Jesus Church har en ung medlemsmasse. De fleste er i 20- og 30-årene, og en god del av disse er studenter. Flere av studentene er med i menigheter i på sine hjemsteder og derfor ikke registrerte medlemmer i Jesus Church. Ungdommene som er i tjeneste i Jesus Revolution er også en del av menigheten. De fleste av disse kommer fra andre europeiske land. Til sammen har menigheten rundt 200 medlemmer, men på møtene på søndager er det ofte rundt 250 personer. Det er flere som kommer på møter i Jesus Church uten å være medlem. Stephan og Anne Christiansen er menighetens hovedpastorer. Menigheten har også tre andre pastorer med hvert sitt ansvarsfelt, blant disse en ungdomspastor og en studentpastor. Menigheten drives av en stab på fem personer som holder til i Jesushuset. De har ansvar forforkynnelse, ledersamlinger, praktisk tilrettelegging for søndagsmøter og bibelskole, medlemssamtaler, vielser, undervisning, koordinering av arbeidet med House Church, studentarbeidet i menigheten, økonomi og diverse annet administrativt arbeid. I tillegg er menighetsarbeidet i stor grad basert på frivillige som jobber med alle slags driftsoppgaver. En viktig oppgave er å være vakt på søndagsmøtene.

Menigheten har to samlingspunkter i løpet av en vanlig uke. Dette er søndagsmøtet Sunday Celebration og House Church på tirsdager. House Church er mindre fellesskap som møtes hjemme hos en i dette fellesskapet for middag, bønn, bibelstudium og lignende. Jesus Church driver periodevis også bibelskole og er med å gjennomføre flere ulike arrangementer, som for eksempel Azusa Europe, pinsebevegelsens 100-års markering i Europa. Sommeren 2008 skal de arrangere Jesus Festival i Oslo spektrum med flere internasjonale gjester.

Sunday Celebration

Sunday Celebration finner sted på Ballroom kl fem om ettermiddagen. Møtet begynner vanligvis med lovsang. Lovsangen utføres av flere sangere og band på scenen. Både norsk- og engelskspråklige sanger framføres. De aller fleste i menigheten står og synger med.

¹⁰³ Menighetens egne medlemstall for 2007. Hos fylkesmannen er det registrerte medlemstallet for 2007 135 medlemmer.

Melodiene er i popsjangeren. Denne seansen pågår omtrent 30-40 minutter. På dette tidspunktet kommer en av lederne i menigheten, vanligvis Anne eller Stephan, opp på scenen for å snakke om kollekt. Det samles inn kollekt på hvert møte. Det understrekes at kollekten er frivillig, og at det i Bibelen står at Gud elsker en glad giver. Alt som sies fra scenen, blir oversatt til engelsk og flere andre språk, avhengig av hvor mange oversettere de har under møtet, for dem som ønsker det.

Etter at kollekten er samlet inn, er det tid for hovedprekenen. Denne holdes normalt av Stephan Christiansen. Menigheten har også gjestepredikanter fra blant annet Sverige, Australia og USA. Det prekes i en uformell tone. Predikanten spøker og kommer med mange personlige erfaringer og anekdoter. Tilhørerne er aktive lyttere og det høres ofte "amen" fra salen der hvor noen er spesielt enig med predikanten. Prekenen varer omtrent 30-45 minutter. Den avsluttes med at predikanten inviterer den som ønsker å komme fram og bli bedt for. Da kan de som vil bli bedt til frelse, få helbredelsesbønn og lignende. Ny lovsang bruker å runde av møtet. Etterpå fortsetter de som vil det sosiale samværet på kafé. Hvis man er ny i menigheten, får man et kort man kan bytte inn i en gratis kaffe. Mens de voksne er på møte, har barna sitt eget fellesskap som kalles Jesus Kids.

Lovsang

Lovsangen er en svært viktig del av søndagsmøtene. Hvert møte begynnes og avsluttes vanligvis med lovsang. Gjennom sang og musikk er hele menigheten med på å lovprise Gud. Sangene som fremføres uttrykker menighetens budskap, ønsker og glede over å være tilhengere av Jesus. Det vises et stort engasjement fra scenen som sprer seg ut i salen. Mange synger med og en del harmonerer til det som blir sunget fra scenen. Dette blandes også med tungetale fra mange medlemmer. Lovsangen skaper en spesiell stemning under møtet og pastorene poengterer ofte hvor flott de synes det er å kunne lovprise Gud gjennom sang.

De fleste sangene uttrykker medlemmenes kjærighet overfor Gud. De beskriver hvor fantastisk Gud er og hvor flott det er å ha Ham i livet sitt. Sangtekstene forteller om hvor stor og allmektig Gud er og at alle mennesker en dag vil innse dette. I tillegg beskriver sangene de troendes lojalitet til Gud og hva de er villige til å gjøre for Ham.

House Church

House Church er mindre fellesskap på omtrent 5-20 personer. Disse møtes vanligvis hjemme hos lederen for gruppa. Gruppene er delvis delt inn etter hvor man bor i Oslo, og delvis etter sivil status. Det finnes grupper for småbarnsfamilier og andre for unge voksne uten barn. Jeg deltok i en gruppe hvor det var unge ugifte voksne i 20-30-årene. Formålet med disse gruppene er å ha mindre ”menigheter” hvor man kan ha et sosialt fellesskap der man diskuterer troslæren og ber sammen. I disse gruppene har man også nattverd. Lederne for menigheten understreket ofte under søndagsmøtene hvor viktig de syntes det er med House Church. De mener det ikke er nok å møtes en gang i uken for å prise Herren.

Det er gjerne en som har forberedt noe å si som skal være utgangspunkt for dialog i gruppen. Personen kan ta utgangspunkt i søndagsmøtets preken eller et tema i Bibelen. Den som leder diskusjonen prøver å få alle i gruppen til å si noe om emnet som diskuteres. Under noen samlinger blir det bedt både før og etter diskusjonen, mens det andre ganger bare blir bedt etter diskusjonen. Bønnen foregår slik at alle begynner å be for seg selv. Etter en stund tar en i gruppen ordet og ber høyt. Dette går litt på omgang. Alle som ønsker å be høyt kan gjøre det. Vanligvis spør gruppelederen om det er noen som har noe spesielt de vil at gruppen skal be for. Hvis det er tilfelle, blir dette tatt med i bønnen.

Disse samlingene har i tillegg til det trospraktiske også en viktig sosial funksjon. Menigheten prøver spesielt å få nye medlemmer med i en House Church. På denne måten kan de knytte kontakter og få et nettverk i menigheten og ellers i Oslo. Hver samling begynner med at medlemmene spiser middag sammen. Da kan samtalen både dreie seg om tro og andre mer dagligdagse ting. Gruppene kan også møtes og gå på kafé eller konserter sammen. De fleste sosiale sammenkomstene er imidlertid knyttet til kristne arrangementer. I forbindelse med Azusa Europe møttes House Church-gruppen jeg ”tilhørte” på utsiden av Oslo Spektrum slik at de kunne sitte sammen under arrangementene.

Azusa Europe

Menigheter i pinsebevegelsen er med på å arrangere, og møtes på, mange ulike konferanser, seminarer og andre arrangementer. Jesus Church er hvert år med på å arrangere flere slike arrangementer. Da bevegelsen skulle feire sitt 100-års jubileum i Europa, samlet de predikanter, pastorer, lovsangere og publikum i Oslo Spektrum. Fra 19. til 23. september 2007

ble det holdt seminarer, foredrag, møter og konserter fra morgen til kveld. Reinhard Bonnke, en av verdens mest kjente evangelister, var ett av hovedtrekkplastrene. Han har drevet storstilt misjonsvirksomhet i Afrika i mange år og har holdt prekener for flere hundretusen mennesker på én gang.¹⁰⁴ Han har vært vitne til omvendelsen av flere millioner mennesker over hele verden. ”If Jesus saves in this rate, the devil will sit alone in hell”¹⁰⁵, som han sa under et foredrag på Blindern. Men Europa har ikke opplevd den store vekkelsen som enkelte andre deler av verden har, og det var ett av temaene for Bonnkes taler. Han uttrykte at menneskene må stole på det som står i Bibelen og preke det originale evangeliet, for da vil man få originale resultater. Han sa videre at Jesus er den samme i Afrika og Norge, og at ”avlingen” fra misjonsvirksomheten avhenger av ”jorden”. De kristne må altså sørge for god grobunn for budskapet de ønsker å formidle.

I tillegg til Bonnke var blant andre Ulf Ekman en av talerne på arrangementet. Han understreket at man nå bare var i begynnelsen av pinsevekkelsen. Den karismatiske vekkelsen vil komme i flere bølger, og Den hellige ånd vil ikke bare falle på pinsevenner, men på alle mennesker, ifølge Ekman. Han sa videre at Gud hadde fortalt ham at en slik ny vekkelse ville komme. En radikal generasjon som er lei av tidligere generasjoners materialisme. Han avviste uttalelser om at postmodernismens Europa også er postkristent. Han mente at Europa er fylt med kristne som elsker Gud og kjenner Den hellige ånd, og at de legger grobunn for vekkelse også her i vår del av verden.

Med Jesus Church inn i framtiden – jesusrevolusjon i sikte?

Bonnke og Ekmans visjoner deles av ledelsen i Jesus Church. Anne og Stephan Christiansen har en visjon om å spre Jesu budskap ut til alle i Europa og verden. Det er tanken bak grunnleggelsen av Jesus Revolution. Hvert år trenes unge mennesker opp til å bli med i Jesus Revolution Army for å reise rundt i Norge og Europa å misjonere. Med menigheten Jesus Church ønsker de å ha en base for brennende kristne i Oslo som kan være med på å revolusjonere byen. Jesus Church har også et sterkt fokus på misjon og driver blant annet med gatemisjon. Stephan Christiansen mener folk i dag hungrer etter det åndelige og overnaturlige, og det kan menigheten tilby gjennom troen på Jesus. Livet med Gud er for dem et

¹⁰⁴ Pinse for alle s.10,20

¹⁰⁵ Reinhard Bonnke, 19.09.2007, Blindern.

overnaturlig liv. Den hellige ånd tar bolig i alle kristne og gjør det umulige mulig. Det ønsker ekteparet Christiansen å formidle til Oslos befolkning.

Gjennom Jesus Church, Ny Generasjon, Jesuskvinner, Jesusavisa og alle arrangementene disse ulike gruppene er med på å organisere, ønsker Anne og Stephan Christiansen å spre budskapet om Jesus til studenter, ungdommer, kvinner og menn i Norge og Europa. På den måten håper de å bidra til en jesusvekkelse og føre folk inn i lyset:

Igjen talte Jesus til folket og sa: ”Jeg er verdens lys. Den som følger meg, skal ikke vandre i mørket, men ha livets lys”.¹⁰⁶

¹⁰⁶ Johannes kap.8, vers 12

4. METODE

Samtalen er et godt utgangspunkt for å få kunnskap om hvordan enkeltpersoner opplever og reflekterer om sin egen situasjon.¹⁰⁷

I denne oppgaven har jeg tatt i bruk kvalitativ metode. Hovedårsaken til det er at jeg er ute etter å avdekke mening. I denne oppgaven ønsker jeg å belyse omvendelse. I dette kapitlet tar jeg for meg den kvalitative forskningsmetoden. Jeg vil kort se på hva som kjennetegner kvalitativ metode og så gå gjennom hvordan jeg har tatt i bruk denne metoden i oppgaven. Jeg vil da også se på hvilke metodeproblemer jeg har møtt i arbeidet og hvilke forhold jeg har tatt hensyn til underveis. Til sist tar jeg for meg de etiske dilemmaene jeg står overfor gjennom bruken av kvalitativ metode i dette prosjektet.

Kort om kvalitativ metode

Det som gjerne kjennetegner kvalitativ metode er en direkte kontakt mellom forskeren og studieobjektene. Formålet med kvalitative studier er å få en bedre forståelse av sosiale fenomener. Fortolkning får derfor stor betydning for forskningen, og forskeren står overfor en rekke metodiske og etiske utfordringer i sin analyse av de sosiale fenomenene som studeres. Skal forskningen være troverdig er det viktig at forskeren gjør rede for fremgangsmåter for datainnsamling, analyse og tolkning av resultatene.¹⁰⁸

Forskjellen mellom kvalitative og kvantitative metoder er at kvalitativ metode prøver å gå i dybden av et fenomen og vektlegger betydning, mens kvantitativ metode vektlegger utbredelse og antall. Et slikt arbeid innebærer ofte analyse av tall, store utvalg og avstand til informantene. Kvantitative data forekommer i stor grad i talldata mens kvalitative data består av tekst.¹⁰⁹

Innsamling av data

I denne oppgaven har jeg tatt i bruk to metoder for å samle inn data, intervju og deltagende observasjon.

¹⁰⁷ Thagaard 2003:11

¹⁰⁸ Ibid

¹⁰⁹ Ibid:16-17

Intervju

Jeg gjennomførte seks dybdeintervjuer i dette prosjektet. Jeg tok opp alle unntatt ett på minidisk og transkriberte så intervjuene etterpå. Det siste intervjuet refererte jeg underveis. Det er en nokså tidkrevende prosess å transkribere, men jeg mener det i denne oppgaven er svært viktig å gjengi informantenes beretninger så eksakt som mulig. I tillegg ønsket jeg å gi informantene min fulle oppmerksomhet under intervjuet, istedenfor å være opptatt med å skrive notater underveis. Jeg ønsket også å ha med sitater fra intervjuene i teksten, og måtte derfor ha mulighet til å gjengi disse. Det siste intervjuet gav meg ikke like fyldig data som de andre intervjuene fordi jeg skrev det underveis. Likevel fikk jeg med alt meningsinnholdet. Jeg lot også informanten se over det jeg hadde skrevet for å forsikre meg om at jeg hadde fått med alt. Selv om opptak og transkribering av intervjuene tar mye tid så foretrekker jeg den framgangsmetoden framfor å referere intervjuene. Spesielt fordi jeg i min oppgave stiller svært personlige spørsmål som jeg mener fortjener min fulle oppmerksomhet. I tillegg blir jeg gjennom å transkribere intervjuene veldig godt kjent med innholdet i dem. Mens jeg overfører intervjuene fra tale til tekst begynner jeg analyseprosessen. Intervjuene i sin helhet gav meg rik og fyldig empiri for oppgaven.

I en intervjusituasjon er det mange mulige strategier intervjueren kan ta. Jeg hadde en åpen og lyttende holdning til informantene. Jeg mener det var rett framgangsmåte for å opprette tillitt til informantene slik at de gav meg gode og fyldige svar. Temaet for oppgaven er ikke spesielt kontroversielt, men informantene utleverer svært personlig informasjon. Derfor ønsket jeg ikke å være konfronterende i intervjuet. Det tror jeg hadde virket mot sin hensikt. Jeg ønsket å etablere et trygt miljø for informantene slik at de følte seg komfortable. Jeg kom med oppfølgingsspørsmål som skulle få dem til å reflektere videre over det de nettopp hadde sagt, og forhåpentligvis komme med enda mer utfyllende svar.

Deltagende observasjon

Mitt feltarbeid ble gjennomført i perioder fra oktober 2006 til oktober 2007. Feltarbeidet bestod av å delta på menighetens søndagsmøter Sunday Celebration, House Church og bibelskole. I tillegg til feltarbeidet i Jesus Church deltok jeg også på flere arrangementer i forbindelse med Azusa Europe i september 2007. I Jesus Church var jeg også med på enkelte sosiale sammenkomster som for eksempel kafé etter søndagsmøtet. Jeg ble i løpet av denne tiden kjent med en håndfull personer i menigheten som jeg hadde en uformell og god tone

med. Dette tillot meg å snakke med dem om ulike hendelser som skjedde i menigheten og generelle trosspørsmål. I tillegg hadde jeg en kontaktperson i staben i menigheten som jeg hadde mulighet å stille spørsmål jeg hadde underveis i feltarbeidet.

Da jeg begynte arbeidet med oppgaven første semester var jeg meget klar på at jeg ønsket å begynner feltarbeidet mitt så snart som mulig. Dette betydde i mitt tilfelle tidlige i andre semester. Jeg ønsket å ha tid til å lære menigheten og enkeltmedlemmer å kjenne. Det var også et mål for meg at mine kontakter skulle kjenne til meg, mitt arbeid og ønske å ha et samarbeid om oppgaven. Det var utfordrende å komme som en utenforstående inn i et miljø med svært sterk identitet og et meget godt samhold. Likevel vil jeg si at feltarbeidet gikk meget godt. Jeg hadde fra begynnelsen en åpen holdning til menigheten. Dette valgte jeg både strategisk og fordi det gjorde oppholdet mer behagelig for meg. Jeg ønsket at feltarbeidet mitt skulle være en positiv opplevelse både for meg selv og for menigheten.

Utvalg av informanter

Oppgavens problemstilling ga føringer for informantutvalget. Jeg ønsket å finne ut hvordan ulike medlemmer av Jesus Church så på sin egen omvendelse. Jeg ønsket derfor å ha med noen informanter som hadde vokst opp i pinsebevegelsen, noen som hadde blitt kristne i voksen alder, noen som var ansatt i menigheten og noen som var vanlige medlemmer. Jeg gikk ikke ut i fra at jeg ville se store forskjeller i de ulike intervjukategoriene, men ønsket å intervju personer med ulik bakgrunn og i ulike situasjoner. Jeg ville også ha med et par intervjuer av tidligere kristne for å sammenligne deres svar med de kristne informantenes svar.

Siden jeg skriver en kvalitativ oppgave vil informantutvalget aldri bli representativt for menigheten. Jeg intervjuet tre personer i Jesus Church. Det er en svært liten del av medlemsmassen. Derfor ønsket jeg å få gode beskrivelser i hvert intervju. Jeg fikk hjelp av mine kontakter i menigheten til å kontakte medlemmer som er utadvendte og som ønsket å fortelle om sine opplevelser. På denne måten kom jeg også i kontakt med en informant som går i Storsalen, men som har venner i Jesus Church. Storsalen er en menighet som er tilsluttet Normisjon. Det er en evangelisk luthersk misjonsorganisasjon som er en selvstendig bevegelse innen Den norske kirke. Storsalen er en stor menighet med rundt 1700

medlemmer.¹¹⁰ Årsaken til at jeg kan ha med en informant fra denne menigheten, som strengt tatt ikke er en del av den karismatisk bevegelsen, er at Jakob har et svært likt trosgrunnlag som de andre informantene. Han praktiserer også sin tro på samme måte og har tett tilknytning til Jesus Church gjennom venner. Jeg kunne ha gått fram på en annen måte for å få tak i informanter, men jeg synes denne måten å henvende seg til potensielle informanter gjennom andre i menigheten fungerte tilfredsstillende. Jeg ville ikke prøve å få tak i tidligere kristne gjennom Jesus Church fordi jeg ønsket å etablere et så godt forhold til menigheten og dens medlemmer som mulig. Derfor ønsket jeg ikke å få hjelp av menigheten til å finne tidligere medlemmer, noe jeg så for meg kunne være litt sårt eller ubehagelig for kontaktpersonene mine. Det førte til at jeg i stedet fikk to informanter som var tidligere medlemmer av en annen menighet. Jeg mener at dette ikke er et problem. Trosgrunnlaget og praksisen er svært lik i menighetene, og det er det viktigste i denne oppgaven.

Presentasjon av informantene

Alle informantene har fått ”dekknavn”. Jeg valgte ganske typiske bibelske navn til de kristne informantene og typiske norske navn til de tidligere kristne informantene. Jeg ønsket å ha slike navn fordi det gjør teksten mer levende enn å stadig referere til for eksempel informant 1. Jeg syntes det var passende å finne navn i Bibelen til de kristne informantene, men valgte enkle og ikke for ladede navn. De tidligere kristne fikk enkle norske navn fordi jeg heller ikke ønsker at disse navnene skal gi for mange assosiasjoner den ene eller andre veien.

”Peter” er en mann i slutten tjueårene. Han er fra Østlandet og er vokst opp i en karismatisk kristen familie. Han har vært kristen hele livet, men tok i slutten av tenårene et bevisst valg om være en kristen. Han er i dag ansatt i Jesus Church samtidig som han studerer teologi ved Menighetsfakultetet.

”David” er en mann i midten av trettiårene. Han er fra Nordvestlandet og er vokst opp i en karismatisk kristen familie. Han har vært kristen hele livet, men tok i slutten av tenårene et bevisst valg om å være en kristen. Han er i dag medlem av Jesus Church og er leder for en House Church.

¹¹⁰ http://www.storsalen.no/omoss/?artikkel_id=1568, http://www.normisjon.no/index.php?kat_id=86
18.02.2008

”Jakob” er en mann i midten av trettiårene fra Midt-Norge. Han kommer fra en ikke-kristen familiebakgrunn. Han ble omvendt i voksen alder. Han arbeider i dag i Storsalen samtidig som han studerer teologi ved Menighetsfakultetet.

”Sara” er en kvinne i begynnelsen av trettiårene. Hun er fra Østlandet og har vokst opp i en ikke-kristen familie. Hun ble omvendt i voksen alder. Hun er i dag medlem i Jesus Church.

”Ola” er en mann i begynnelsen av tjueårene fra Sørvestlandet. Han kommer fra en karismatisk kristen familie og har hatt en kristen tro fra barndommen av. Han tok tidlig i tenårene et bevisst valg om å være en kristen. Han var medlem i en frikirkelig karismatisk menighet. Han er i dag ikke kristen.

”Kari” er en kvinne i midten av tjueårene. Hun er fra Sørvestlandet og har vokst opp i en ikke-kristen familie. Hun ble omvendt da hun var i slutten av tenårene. Hun var medlem i en frikirkelig karismatisk menighet. Hun er i dag ikke kristen.

Analysevalg

Tematisk analyse

De tre teoretikerne McGuire, Coleman og Rambos teori om omvendelse som en prosess ligger til grunn for oppgaven. Intervjuguiden jeg har brukt i mine intervjuer legger grunnlaget for hvordan jeg vil presentere og analysere dataene jeg har samlet inn. Spørsmålene i intervjuguiden er utformet ut fra de nevnte teoriene. Jeg har tatt utgangspunkt i McGuires teori om omvendelsens sosiale, psykologiske og ideologiske aspekter i utarbeidelsen av min tematiske analyse. Jeg har spesielt fokusert på de sosiale aspektene ved omvendelse gjennom Coleman og Bucksers teorier. I analysen har jeg også satt empirien inn i Rambos stadiemodell og sammenlignet mine funn med hans teori om motiver og former for omvendelse.

Språkbruk

Det er forskjell på informantenes begrepsbruk og den faglige begrepsbruken i denne oppgaven. Fordi dette er en faglig analytisk oppgave er det viktig at jeg bruker faglig korrekte begreper i min framstilling. Likeledes synes jeg også det er viktig at informantene til en viss

grad kjenner seg igjen i framstillingen. Derfor har jeg valgt å bruke faglige begreper i analysen mens jeg i redegjørelsen for empirien tar i bruk en del av informantenes egne begreper. Jeg vil nå helt kort gjøre rede for noen av begrepene informantene har brukt under intervjuene.

Kristen, brennende kristen og bevisst kristen: De tre begrepene brukes mye om hverandre og står vanligvis i forhold til hverandre. En *kristen* viser i denne sammenhengen til en som tilhører den karismatisk kristne tradisjonen. En *brennende* eller *bevisst kristen* viser til en person som er en radikal etterfølger av Jesus, en som setter troen først i livet.

Å bli frelst: I motsetning til omvendelse som er en prosess, så er frelsen en hendelse. Det er et frelsesøyeblikk, det øyeblikket da personen tar imot Jesus. Men omvendelsen verken begynner eller stopper der. Informantene mener også at de aller fleste går gjennom en prosess både før og etter at de blir frelst.

Å lede noen til tro: Det å omvende andre. De kristne informantene snakker om å lede noen til tro, fordi det ifølge dem kun er Jesus som kan omvende noen. En person blir frelst av Jesus. Informantene kan bare være med og lede noen til å oppleve frelsen.

Metodeproblemer

Informanter

Det er flere forhold en må ta hensyn til når kilden til informasjon er personers beretninger om egne opplevelser. I dette tilfellet forteller informantene om hendelser som kan ha skjedd for så lenge som 10-15 år siden. Det betyr at jeg er avhengig av informantens hukommelse. For halvparten av informantene var hendelsene nærmere i tid, og de husket det som hadde skjedd svært godt. Et annet kanskje viktigere hensyn er at informantene forteller om livsendrende opplevelser. Informantene tolker da de tidligere opplevelsene gjennom sitt nye verdensbilde. Det gjelder både for de kristne og de tidligere kristne informantene. Det er derfor viktig at jeg har dette i minnet i analyseprosessen av intervjuene.

De kristne informantene er også klar over mitt ståsted i forhold til deres tro. De vet at jeg er en utenforstående, noe som kan ha påvirket deres svar i større eller mindre grad. Jeg merket imidlertid ikke at noen av dem spesielt prøvde å misjonere for meg i intervjusituasjonen. To

av informantene spurte meg etter intervjuet om mitt eget ståsted, men dette var mer i forhold til oppgavevalget. Ikke så mye at de skulle spørre meg ut og få meg til å vurdere min egen tro, eller mangel på sådan. Likevel var det flere av de kristne informantene som uttrykte at de mener det å bli frelst er det rette for alle mennesker. Fordi de ønsker at andre skal ta del i det de selv opplever kan dette påvirke hvordan de formulerer svarene sine.

Skriftlige primærkilder (kildekritikk)

To viktige kilder til informasjon for denne oppgaven har vært ”Jesus Revolusjonær” av Stephan Christiansen og ”Love Story” av Anne Christiansen. Førstnevnte bok har først og fremst vært en viktig kilde til informasjon for meg før jeg tok kontakt med menigheten. Jeg fikk i boken bakgrunnshistorien til Stephan Christiansen og Jesus Church. Den er personlig og skrevet i en muntlig form, og var mitt første med den karismatisk kristne tankegangen. Ved å lese boken fikk jeg et innblikk i hvordan møtet med menigheten ville bli, og hvordan menneskene der forholder seg til sin egen tro. Sistnevnte bok handler om den prosessen Anne gikk gjennom etter at hun ble omvendt. Hun beskriver hvordan hun lærte seg å bli en kristen. Det var svært nyttig for meg å lese boken før jeg gjennomførte intervjuene til oppgaven. Selv om jeg nesten ikke refererer direkte til noen av bøkene har de gitt meg meget viktig bakgrunnsinformasjon i arbeidet med oppgaven.

Etikk

Det er mange etiske retningslinjer en skal ta hensyn til i kvalitativ metode. Som nevnt i innledningen er det spesielt tre hovedprinsipper en forsker må forholde seg til. Disse er *informert samtykke, konfidensialitet og de konsekvenser forskningen kan ha for de som deltar*.¹¹¹ I tillegg opplevde jeg i denne oppgaven at min nærhet til de jeg studerte bød på noen etiske overveielser.

Informert samtykke

I henhold til det etiske ansvar forskere har skal enhver person som deltar aktivt i et forskningsprosjekt være klar over hva han eller hun er med på. Det betyr at de på forhånd skal

¹¹¹ Thagaard 2003:23-27

få vite hva forskningsprosjektet innebærer og hvilke mål det har. I tillegg har de som deltakere rett til å avbryte sin medvirkning underveis i prosjektet hvis de måtte ønske det.¹¹²

Jeg tok kontakt med en sentral ansatt i staben i Jesus Church og presenterte oppgaven for ham. Han presenterte den så videre for styret i menigheten. Etter klarsignal fra min kontakt begynte jeg feltarbeidet mitt. Det hadde muligens ikke vært nødvendig med en slik formell forespørsel, men jeg ønsket at ledelsen i menigheten skulle være klar over mitt arbeid. På denne måten kunne jeg si at jeg hadde deres godkjenning i møte med menighetens medlemmer. Da jeg tok kontakt med potensielle informanter presenterte jeg kort oppgaven for dem. Jeg fortalte også litt om hvilke tema jeg ville ta opp i intervjuet. Før hvert intervju forklarte jeg at samtalen ville bli tatt opp og at de underveis hadde mulighet til å trekke seg hvis de følte for det.

Konfidensialitet

De som gjøres til gjenstand for forskning, har krav på at all informasjon de gir, blir behandlet konfidensielt... Forskeren må derfor være omhyggelig med å behandle informasjonen fra forskningsprosjektet på en slik måte at deltakernes identitet forblir skjult.¹¹³

Å bevare informantenes anonymitet kan være en utfordring i enkelte miljøer. I denne oppgaven skriver jeg om medlemmer i en forholdsvis liten menighet. Mange av medlemmene kjenner hverandre godt. I tillegg har jeg benyttet meg av kontakter innad i menigheten for å få tak i informanter. Jeg forsøker selvsagt likevel å anonymisere informantene så godt jeg kan. Ingen virkelige navn er brukt i oppgaven. Jeg har i tillegg spurt forholdsvis lite om personlig bakgrunn og livshistorie. Ingen andre enn jeg har hatt tilgang til intervjumaterialet i sin opprinnelige form. Andre har kun lest det i bearbeidet form i utkast av selve oppgaven. På denne måten er informantenes anonymitet beskyttet. Det kan imidlertid være vanskeligere for meg å forhindre at informantene kjenner igjen seg selv i teksten. Jeg har et annet utgangspunkt enn informantene og tolker dermed deres uttaleleser i større eller mindre grad annerledes enn dem selv. Hvis mitt perspektiv avviker fra informantenes forståelse av seg selv, kan de oppleve det som et overgrep. Jeg ønsker derfor å understreke at det samtykket informantene gav meg i forhold til å delta i oppgaven ikke omfatter min tolkning av dataen. Det er ikke mulig for meg å gjøre rede for den forståelsen jeg utvikler i løpet av arbeidet med

¹¹² Thagaard 2003:23

¹¹³ Ibid:24

oppgaven til informantene på forhånd. Derfor kan min tolkning oppleves som et tillitsbrudd i forhold til det samarbeidet som ble etablert i intervjusituasjonene. Jeg har så langt det lar seg gjøre forsøkt å skjule informantenes identitet slik at de ikke vil kjenne seg selv igjen i teksten. Men fordi informantene forteller om svært personlige hendelser er ikke dette så lett. Siden jeg også har tatt i bruk noen direkte sitater vil informantene kunne kjenne seg igjen hvis de husker hva de sa i intervjuet.¹¹⁴

Konsekvenser for de involverte

Forskeren skal arbeide ut fra en grunnleggende respekt for menneskeverdet. Forskning skal respektere individets frihet og selvbestemmelse. De menneskene som er gjenstand for forskning, skal ikke utsettes for økt risiko for fysisk eller psykisk skade eller belastning.¹¹⁵

I det miljøet jeg har studert er det flere som er kritiske til det akademikere og ikke minst journalister skriver om dem. Mange føler at karismatisk kristendom ofte blir uriktig og urettferdig portrettert. Det ble en liten utfordring å prøve å forklare mine hensikter som utenforstående til noen av menighetens medlemmer. De aller fleste var mer enn interesserte og gjestmilde. Men også jeg kan forstå en viss skepsis blant dem. Siden jeg også fikk et ganske nært forhold til enkelte i menigheten var det viktig at de ikke skulle føle seg lurte da oppgaven ble ferdig. Jeg ønsket så langt det lot seg gjøre å skrive den oppgaven jeg hadde forespeilet informantene i intervjusituasjonene. Dette forskningsetiske prinsippet ble derfor meget viktig for meg.

Studier viser at de fleste synes det er en positiv opplevelse å delta i forskningsprosjekter. Informanter synes stort sett at det er interessant å bli intervjuet, og at det kan bidra til at informanten får større innsikt i egen situasjon.¹¹⁶ Dette opplevde jeg som tilfelle også i mine intervjuer. De to tidligere kristne informantene understreket at de syntes det var interessant å snakke om sine tidligere erfaringer og prosessen fram til i dag, og at intervjuet tvang dem til å reflektere over deres egne meninger. Det syntes de var positivt. De to kristne informantene som ble frelst i voksen alder syntes også det var spennende å snakke om egne erfaringer. Først og fremst fordi erfaringene hadde endret livene deres og det ville de gjerne dele med flere.

¹¹⁴ Thagaard 2003:128

¹¹⁵ Ibid:26

¹¹⁶ Ibid:26

Nærhet til studieobjektet

Jeg har fra begynnelsen av arbeidet med denne oppgaven hatt en strategi om å ha et nært samarbeid med gruppen jeg studerer. Det har jeg også fått. Jeg har hatt en god og uformell tone med enkeltmedlemmer og deler av ledelsen i Jesus Church. Det har vært meget positivt for feltarbeidet mitt. Jeg føler jeg har fått et bedre innblikk i deres verden ved å ha nokså nære forbindelser til dem. Likevel er ikke dette helt problemfritt. Med en gang en har et mer personlig forhold til dem man studerer kan det bli vanskeligere å være så objektiv man ønsker å være. Antropologen Clifford Geertz mener at alminnelig følsomhet for andre mennesker er en god egenskap for en forsker, men at målet ikke er å oppnå et slags åndelig fellesskap med informantene. Målet for religionsforskeren er å finne ut hva informantene mener de holder på med.¹¹⁷

Forskerens nøytralitet er en illusjon. Alle har et utgangspunkt. Mangel på tro er også en tro. Det kan kanskje diskuteres om reell objektivitet eksisterer i det store og hele.¹¹⁸ En slik undersøkelse som denne er sjelden spesielt objektiv. Det trenger den heller ikke være, så lenge jeg redegjør for mitt eget utgangspunkt og de valgene jeg har tatt underveis. Det er likevel meningsfylt å være seg bevisst sin egen rolle i forskningen og problematisere denne. Jeg vil derfor se på noen av de utfordringene en som forsker står overfor i religionsstudiet.

Utfordringer i studiet av religion – en forskning innenfra eller utenfra?

Det er flere utfordringer jeg står overfor i studiet av religiøs omvendelse. Jeg vil se nærmere på ulike tilnærminger til religionsstudiet, og diskutere hvilke konsekvenser forskerens eget standpunkt kan ha for forskningen.

I opplysningstiden ble det lagt grunnlag for en vitenskapelig tradisjon som fortolket religion som noe annet enn religion. Disse utenfra-forklaringene så på religion som alt fra en dyrkelse av samfunnet, frykt for naturkatastrofer, til håp om et bedre liv eller en trøst i vanskelige tider. Disse tolkningene ble på 1800-tallet møtt med ulike religiøse og teologiske forsvar for religionen. En av forsvarerne var den tyske teologen og religionshistorikeren Rudolf Otto. Han ønsket å markere religionens egenart og mente langt på vei at religion bare kunne studeres fullverdig av religiøse mennesker. Også nærmere vår egen tid har religionshistorikere, som Mircea Eliade, hevdet at man ikke kan forstå religionens essens uten

¹¹⁷ Furseth og Repstad 2003:249

¹¹⁸ Ibid:248

selv å være religiøs. Denne diskusjonen fortsetter både i det akademiske og det religiøse miljøet også i dag, og kalles *insider-outsider*-problematikken.¹¹⁹

In a nutshell the problem is whether, and to what extent, someone can study, understand, or explain the beliefs, words or actions of another. In other words, to what degree, if any, are the motives and meanings of human behaviors and beliefs accessible to the researcher who may not necessarily share these beliefs and who does not necessarily participate in these practices?¹²⁰

Er det i det hele tatt mulig for en forsker, eller hvem som helst, å forstå tankene og handlingene til en annen person? I utgangspunktet vil jeg si at det absolutt er mulig, til en viss grad, for hvis jeg mente at det var umulig hadde det heller ikke vært noe poeng i å skrive denne oppgaven. Det betyr ikke at jeg tror det er lett å gjøre det. Det å skulle sette seg inn i en annens situasjon er svært utfordrende. Det er også noe av grunnen til at det er så interessant.

Det finnes flere ulike fremgangsmåter for å studere religion. Et viktig skille går mellom de som forsøker å *forklare* religion og de som prøver å *forstå* religion. Det er forskjell på å prøve forklare tilstedeværelsen av andres tro og handlinger, og å ønske å forstå meningen med andres tro og handlinger. De førstnevnte forsøker å forklare observerbare regelmessigheter og forutse framtidige utfall mens de sistnevnte prøver å tolke meningsuttrykk. Dette er et gammelt skille som går tilbake til religionsstudiets opprinnelse. Utfordringene med disse tilnærmingene kan være at forsøket på å forstå religion kan ende med at forskeren for fort legitimerer den troendes påstand, mens forskeren gjennom forklaringsteorier for lett avviser den troendes påstand. I tillegg er ikke religion, som er utgangspunktet for forskningen, en fast størrelse en kan veie og måle.¹²¹

The idea of religious explanations is entangled with the question of the definition of religion, which as we have seen cannot be utterly precise. There is no sharp boundary between religion and non-religion.¹²²

Et annet alternativ til disse tilnærmingene kalles metodologisk agnostisisme. Med denne tilnærmingen ønsker forskeren verken å legitimere eller avvise men å holde seg nøytral til spørsmålet om religionens sannhet. Målet er å beskrive mangfoldet, likheten og

¹¹⁹ Furseth og Repstad 2003:246f

¹²⁰ McCutcheon 1999:2

¹²¹ Ibid:6

¹²² Smart 1999:222

kompleksiteten i menneskelig tro og handling.¹²³ Det går også an å bruke begrepet metodologisk ateisme. Da legger man mest vekt på at forskeren ikke tar i bruk religiøse forklaringer, men holder seg til en profan argumentasjon. Hovedpoenget bak begge begrepene er imidlertid det samme: Sannhetsspørsmålet settes i parentes og forskeren fokuserer på å beskrive religionens uttrykksformer og dimensjoner.¹²⁴

Denne oppgaven er nok et eksempel på en metodologisk agnostisk tilnærming. Gjennom oppgaven ønsker jeg å gi leseren mer kunnskap om det komplekse fenomenet omvendelse. Jeg er ikke ute etter å avkrefte eller bevise sannheten i mine informanters uttalelser. Jeg ønsker å presentere dem i en faglig kontekst. På denne måten håper jeg å skape ytterligere kunnskap om temaet. Jeg er en outsider som etter beste evne prøver å forstå insidene.

¹²³ McCutcheon 1999:6

¹²⁴ Furseth og Repstad 2003:238

5. PRESENTASJON AV HOVEDTREKKENE VED EMPIRIEN

*Og da var det eneste jeg kunne tenke et øyeblikk – det var Gud.
Det kom et sånn bitte lite frø av tro om at kanskje Gud var der.
Og da tok jeg sjansen på det.¹²⁵*

I dette kapittelet vil jeg gjøre rede for hovedtrekkene i empirien. Det vil jeg gjøre ved å sortere og sammenligne informantenes fortellinger. Analysen vil bli presentert i neste kapittel, men dette kapittelet vil gi grunnlaget for denne. Fordi dette er en redegjørelse for informantenes egne beskrivelser har jeg valgt, som nevnt i metodekapittelet, i stor grad å bruke deres egne begreper i teksten. Det er fordi jeg ønsker at de skal kunne kjenne seg igjen i stoffet, og for å vise forskjellen mellom deres egne begreper og de fagbegrepene jeg tar i bruk i analysekapittelet.

Det er mulig å dele de seks informantene inn i tre grupper. Den første gruppen består av de to informantene som har vært karismatisk kristne hele livet. Den andre gruppen består av de to informantene som ble frelst i voksen alder. Den tredje gruppen består av de to informantene som har vært karismatisk kristne men som ikke er kristne i dag. Det er flere likheter både innad og på tvers av disse gruppene som jeg vil redegjøre for.

Presentasjon av de tre gruppene

Gruppe 1: Peter og David

Peter og David vokste opp med og arvet foreldrenes tro. De har vært karismatisk kristne hele livet. Begge forteller at de hadde en periode i tenårene hvor de ikke levde ut troen sin. I ettertid ser de på seg selv i den perioden som mindre kristne eller ikke kristne i forhold til hvordan de er i dag.

For jeg hadde en tro, men det var ikke noe liv som fulgte med. Jeg hadde ikke noen menighet og jeg hadde ikke noe bevisst forhold til det å være en disippel av Jesus. Sånn at det var en periode der at jeg var et stykke fra troen.¹²⁶

¹²⁵ Sagt av Jakob i intervjuet.

¹²⁶ Sagt av David i intervjuet.

Peter sier at han ikke var seg så bevisst om egne standpunkter. Dette endret seg da han gikk på videregående og en kamerat av ham som ikke hadde vokst opp i en kristen sammenheng bestemte seg for å bli kristen.

Det gjorde så sterkt inntrykk på meg, fordi jeg kjente ham så godt, så det ble veldig troverdig. Og jeg så den effekten troen hadde på hans liv, at det ikke bare var snakk om en sånn teoretisk overbevisning. At det var noe som påvirket livet hans. I den tida der var det med på å forme at det ble en personlig beslutning for meg også.¹²⁷

Peter utviklet et bevisst ønske om å være kristen og ble dermed også mer aktiv i menighetsliv og kristne aktiviteter. David fikk også et ønske om å finne mer tilbake til troen sin mot slutten av videregående skole. Han begynte på en kristen folkehøyskole og begynte å få en mer aktiv tro med bibellesning og bønn.

Begge beskriver det som en stor forandring da de fikk en mer levende tro. De føler nå en større trygghet og klarhet. De føler seg elsket av Gud og understreker hvor sterkt det er. En del bekymringer forsvinner fordi de har trygghet i at Gud er der for dem. De føler seg velsignet av Gud. De er mer tilfreds og føler at de har funnet sin plass i verden. De understreker viktigheten av de daglige opplevelsene med Jesus. De får det påfyllet de trenger til hverdagen ved å ha samfunn med Gud. Peter ser på omvendelsen som begynnelsen på en reise som varer livet ut.

Det var bare døra inn til en ny og spennende verden som har gitt meg mer enn jeg kunne tenke og drømme om egentlig. For en av de motforestillingene jeg hadde den gangen var jo at livet ble snevert og smalt og begrenset. Det var på en måte det jeg fryktet før jeg tok den beslutningen. Mens det som var erfaringen etterpå var jo at det åpnet seg som om man fikk komme ut i fritt rom.¹²⁸

Peters og Davids verdier, samfunnssyn og selvilde endret seg etter at de ble bevisste kristne. Valget de tok om å leve med Jesus som herre i sitt liv har påvirket de fleste aspekter ved deres liv. David er opptatt av forskjellen mellom tro og en levende tro. Han er først og fremst kristen, og alt han gjør det gjør han med utgangspunkt i det.

Er du først opptatt av jobb, tjene penger, kjøpe hus og få en familie, og så tar du med deg troen din hvis det passer inn? Eller starter du med Gud? Og spør: Gud hva vil du at jeg skal gjøre? Det er to veldig forskjellige tilnærminger.

¹²⁷ Sagt av Peter i intervjuet.

¹²⁸ Sagt av Peter i intervjuet.

I dag er begge svært aktive i Jesus Church. Peter er ansatt i menigheten og studerer teologi ved siden av. David er leder for en House Church. De ble begge aktive i menigheten da de flyttet til Oslo. Peter var med fra grunnleggelsen av Jesus Church og syntes det var veldig spennende å bygge opp en ny menighet. Menigheten skulle være en kirke for folk i byen, også for dem som ikke var kristne. Peter syntes det var bra at man hadde fokus på de som ikke var kristne, men som kunne bli det. David gikk i litt forskjellige menigheter de første månedene etter at han flyttet til Oslo. Han ble værende i Jesus Church fordi han likte lovsangen og fordi han merket at menneskene der var brennende kristne.

Både Peter og David har vært med og ledet andre til tro. Det synes de er en veldig spesiell og gledesfull opplevelse. De understreker at siden de tror at mennesker som ikke tror går fortaapt, så er det en stor glede å kunne lede noen til tro. Det er noe av det som er deres hovedhensikt.

For hvis vi tror at en person er på vei mot et stup, så er vi glade for å stoppe dem fra å gå over det stupet. For det er det vi tror. Vi tror at de som ikke har tatt i mot Jesus går fortaapt. Da er vi utrolig glade for å kunne hjelpe dem fra å falle utenfor.¹²⁹

De understreker også at de ikke har makt til å omvende noen. Det har bare Gud. De er kun Hans redskap. Peter poengterer at det ikke er mulig å begrunne troen logisk. Den må komme innenfra. Det er i følge ham en overbevisning som gis fra Gud.

Gruppe 2: Jakob og Sara

Jakob og Sara ble frelst i voksen alder. De kommer begge fra familier som ikke er kristne. Sara forteller at hun i perioden før hun ble frelst var veldig søkende. Jakob var tidligere i opposisjon til kristendom, men han var rastløs og var på søken etter et eller annet. Han hadde en skikkelig tung periode i livet før han ble frelst. De kom begge i kontakt med den kristne troen gjennom venner. Vennene fikk dem til å tenke over sine egne ståsteder i forhold til troen på Gud. Vennene tok dem med på kristne arrangementer, men ingen av dem ble frelst på det første møtet de dro på. Sara syntes det første møtet med en karismatisk menighet var grusomt.

Det var bare helt forferdelig. Jeg syntes bare det var helt pyton. Jeg trodde pastoren var gal. Og jeg syntes det var helt forferdelig å være der. Helt grusomt. Og folk løftet hender og talte i tunger. Jeg var livredd. Jeg ble bare helt forskrekka. Jeg hadde ikke lyst til å dra dit igjen.¹³⁰

¹²⁹ Sagt av David i intervjuet.

¹³⁰ Sagt av Sara i intervjuet.

Hun dro likevel på nye møter og ble frelst under et av disse møtene. Jakob følte at han hadde nådd bunnen og ba om at Gud skulle ta over livet hans. Slik ble han frelst. Det endret livet hans i stor grad.

Det var akkurat som om å gå over fra mørket til lyset. For det var så utrolig mørkt. Jeg hadde gitt opp. Og så bare forandret alt seg. Det er helt sprøtt. Ikke at jeg går og flirer og slår hjul hver dag, at alt bare er blomster og sommerfugler, sånn er det ikke. Men ting har forandret seg.¹³¹

Etter at hun ble omvendt følte Sara et behov for en ny start. Hun kvittet seg blant annet med all den ikke-kristne musikken sin. Det var et uttrykk for et ønske om å bli bedre kjent med Gud. Det føltes rett for henne å gjøre det da. I dag har hun ikke-kristen musikk og synes ikke det er noe galt med det. Jakob gikk enda mer drastisk til verks. Han sa opp jobben og kvittet seg med leiligheten for å gå på en kristen skole i utlandet. Han beskriver det som at han fikk beskjed fra Herren om at han hadde gravd seg så langt ned i skitten at han måtte kutte ut alt og begynne på nytt.

De sier at etter at de ble frelst så gikk de gjennom en prosess for å forstå hva det ville si å være en kristen. Gjennom undervisning og samvær med andre kristne lærte de om den kristne troen og satte en ny standard for livet sitt. Det var en stor utfordring i begynnelsen, men etter hvert gikk det bedre. Sara beskriver også hvor tøft det var for henne i begynnelsen. Familien hennes var ikke kristen og de reagerte negativt da hun fortalte dem at hun var blitt frelst. Hun hadde også flere venner som ikke var kristne og som syntes det var rart at hun hadde omvendt seg. Relasjonene hun hadde med de vennene som ikke var kristne endret seg. Hun syntes det var vanskelig at hun ikke kunne dele opplevelsen av Jesus med dem hun er mest glad i.

I dag er Sara medlem i Jesus Church. Hun liker seg godt der fordi hun føler at Den hellige ånd får fritt spillerom i gudstjenestene. Det er viktig for henne. Jakob er liturg i Storsalen. Han er med på å planlegge, utforme og lede gudstjenestene. I tillegg studerer han teologi og skal bli prest. Jakob har vært med og ledet andre til tro. Det har vært en stor opplevelse for ham.

Det å få lov til å lede et annet menneske, som har levd sånn som jeg gjorde før, som ikke tror til å komme til tro på at Gud er skaper og far. Det er for meg, jeg tror det er det største som finnes som jeg kan være med på. For det var et av søsknene mine som kom tilbake til sin Far. For meg er det helt ubeskrivelig.¹³²

¹³¹ Sagt av Jakob i intervjuet.

¹³² Sagt av Jakob i intervjuet.

Denne opplevelsen førte til at Jakob også fikk en enda større beundring for Gud. Han sier at den store forandringen i livet hans, etter at han ble frelst, er at han har fått fred. Han har funnet roen og er trygg på morgendagen. Han understreker også at livet ikke er en dans på roser selv etter at han ble kristen. Han har måttet ta en del oppgjør med seg selv og andre. Det har kostet å bli kristen, men han sier det er verdt det. Sara poengterer også at livet ikke er en lek selv om hun tror på Jesus. Men hun har en hånd i nakken som holder henne oppe. Hun vet at Jesus er der. I dag kan hun ikke se for seg hvordan det var å ikke være kristen. Hun skjønner ikke hvordan hun klarte seg uten Gud.

Gruppe 3: Ola og Kari

Ola og Kari er ikke kristne i dag. De har begge tilhørt en karismatisk frikirkelig menighet tidligere. Ola har vokst opp i en karismatisk kristen familie mens Kari kommer fra en ikke-kristen familie. Ola arvet foreldrenes tro og tok så et bevisst valg om å være en kristen tidlig i tenårene. Kari ble frelst i midten av tenårene.

Ola kan ikke huske akkurat når han ble frelst, men at han over en periode ble mer og mer bevisst kristen. På slutten av barneskolen kom Jesus Revolution til hjembyen hans. Det syntes Ola var veldig stort og tøft, og det var noe han gjerne ville identifisere seg med. Det ble et godt samhold blant kameratene hans og de dannet en egen jesusgruppe. Ola fikk et personlig forhold til Jesus i denne perioden.

Det var jo veldig naturlig for meg. Jeg hadde jo vokst opp i et kristent hjem og gikk i en menighet. Jeg bodde i en "kristen" by. Jeg kom ikke helt på at jeg skulle gjøre noe annet.¹³³

Kari hadde mange kristne venner som tok henne med på ulike arrangementer. På en kristen konsert hadde de frelsesinnbydelse, men Kari tok ikke imot den. Likevel satte det i gang en tankeprosess hos henne.

Så jeg tenkte ganske mye på det, og begynte å nærme meg det å bli kristen. Etter en stund var det bare en bestemmelse om å teste det ut. Prøve det ut. Så jeg begynte å gå i en menighet. Møtte mye folk, lovsang og følte Den hellige ånd. Det som bekreftet at jeg var kristen var at jeg følte så mye da jeg lovsang.¹³⁴

¹³³ Sagt av Ola i intervjuet.

¹³⁴ Sagt av Kari i intervjuet.

Både Kari og Ola understreker det sosiale aspektet ved sin omvendelsesprosess. Gjennom fellesskap med andre kristne definerte de seg selv som kristne. Ola fikk også et litt annerledes forhold til de andre i klassen hans som ikke var kristne. Han ble mer bevisst om det at han trodde på noe annet enn de gjorde. Det sosiale aspektet var også viktig i prosessen som førte til at Ola forlot troen.

Det er selvsagt veldig mye. Men det hjalp godt at jeg ikke lenger klarte å identifisere meg med miljøet jeg var i. Det var veldig sånn press på hvordan en skulle være som kristen. En skulle frelse kameratene sine, og en skulle være så og så åndelig. Det var veldig mye press.¹³⁵

Det var spesielt én hendelse som fikk ham til å begynne å tenke over ting. Han var på et møte hvor det ble tatt fram en diger blink. En frelsesblink som man skulle sette navnene til noen venner på. Han følte da at menigheten lagde en sport ut av det å få folk frelst. Det ville han ikke være med på. Han begynte å få problemer med å forstå hvorfor han skulle komme til himmelen, i motsetning til andre som ikke var frelst. Han klarte ikke å godta rettferdighetsprinsippet i Bibelen. I tillegg følte han at Gud som ble beskrevet i Bibelen lovte mange ting som ikke ble oppfylt. Etter hvert hadde han få grunner til å tro at det fantes en Gud i det hele tatt.

Kari begynte også å stille spørsmål ved sin egen tro etter at hun flyttet til Oslo. Hun fikk også problemer med å be. Hun hadde det slik i en periode men valgte å forbli kristen. Da hun likevel ikke fikk det til, bestemte hun seg for å forlate troen. Det følte hun som en stor lettelse.

Det begynte med at jeg fikk en kjæreste som ikke var kristen. Han utfordret meg veldig og fikk meg til å stille spørsmål ved min egen tro. Jeg begynte å få problemer med å tro på enkelte ting i Bibelen, og etter hvert begynte jeg å tvile på hele Bibelen.¹³⁶

Ola derimot følte et vakuum etter at han valgte å forlate troen. Han følte at han hadde gitt slipp på grunnen til at han levde og visste ikke lenger hva som betydde noe. Det var en dårlig periode i livet hans. Det tok tid før han klarte å forkaste de gamle verdiene sine og kunne leve og handle ut fra et nytt sett verdier. Han levde da en stund uten noe som gav ham mening.

Etter hvert gikk det bedre med Ola og han føler at han har det mye bedre i dag enn da han var kristen. Det føler Kari også. De følte begge et press for å være på en spesiell måte da de var

¹³⁵ Sagt av Ola i intervjuet.

¹³⁶ Sagt av Kari i intervjuet.

kristne. De følte seg ikke gode nok. Kari hadde mye dårlig samvittighet. Ola slapper mer av med seg selv i dag.

For i den tiden der var det mye fokus på mangler og feil. Eller enda mer fokus på idealet, og dermed fokus på de manglene som fantes hos meg og andre. Det førte til en del uro.¹³⁷

Kari ser i ettertid på sin egen omvendelse som en nødvendighet for å komme dit hun er i dag. Hun angrer ikke på det hun har vært gjennom og mener hun ikke hadde hatt det verdisynet hun har i dag hvis hun ikke gått gjennom den prosessen hun har vært gjennom. Det har gjort henne mer reflektert og gjennomtenkt, og det synes hun er veldig positivt.

Sammenligning på tvers av gruppene

De klareste likhetene mellom informantene er at de alle har gått gjennom en prosess for å bli frelst. De har både gått gjennom en prosess før omvendelsen og etterpå. Alle har også tatt et mer eller mindre bevisst valg om at de ønsket å bli frelst. Etter å ha blitt frelst har de fått en dypere forståelse av egen omvendelse og hva det vil si å være kristen. Troen deres er stadig i utvikling – det er ikke en statisk enhet. De informantene som har vært med på å lede andre til tro har selv blitt sterkt påvirket av denne opplevelsen. De to tidligere kristne informantene har også gått gjennom en prosess for å ta valget om å forlate troen. Alle informantene er i dag tilfredse med sin egen situasjon, og flere av dem har vanskelig for å forestille seg hvordan livet deres var tidligere.

Informantenes valg om å bli frelst

Peter og David valgte å bli bevisste kristne ut fra et voksende ønske om å bli det. De oppsøkte måter å bli det på ved å engasjere seg mer i kristne aktiviteter. Årsaken til at de ønsket å bli bevisste kristne var at de ikke var helt fornøyd med den situasjonen de var i mot slutten av tenårene. De la et grunnlag for å bli frelst og var åpne for at det skulle skje. Jakob gjorde et meget bevisst valg om å bli frelst. Han følte at han hadde nådd bunnen og ba Gud om å ta over livet hans. Sara søkte etter noe og valgte å bli med på flere kristne møter. På et av disse møtene spurte hun en leder av gudstjenesten om han kunne be en frelsesbønn for henne. Ola valgte å bli en bevisst kristen. Han følte at det var det rette å gjøre. I ettertid sier han at det var

¹³⁷ Sagt av Ola i Intervjuet.

fordi han ikke kom på at han kunne gjøre noe annet. Kari kom i kontakt med den kristne troen gjennom venner som var kristne. Hun deltok på kristne arrangementer og sier at etter en stund tok hun et valg om å prøve ut å være kristen.

De fire informantene som fortsatt er kristne valgte også å videreføre sin forpliktelse overfor Gud og menighetene de er med i. De ønsker å være kristne og velger å leve som kristne. De to informantene som ikke lenger er kristne valgte å forlate troen. De ønsket ikke lenger å være kristne og har valgt å leve uten den kristne troen.

Informantenes møte med en levende kristen tro

Jakob, Sara og Kari vokste ikke opp med en kristen tro. De hadde lite med kristen praksis å gjøre før de fikk venner som var kristne. Både Jakob og Kari sier at før de selv ble kristne så hadde de et litt problematisk forhold til kristendom. Jakob var litt opprørsk mot kristendom og Kari hadde en del fordommer mot folk som var kristne. Peter som vokste opp i en kristen familie hadde enkelte motforestillinger mot den troen han har i dag. Han fryktet den gang at livet hans kom til å bli begrenset av en slik tro og praksis. Jakob, Sara og Kari holdninger endret seg da de ble kjent med folk som var levende kristne. De opplevde at det var mulig å leve et normalt liv selv om man trodde på Jesus. De fikk nye venner som viste dem hva det ville si å leve med Jesus i livet sitt. De fikk positive erfaringer forbundet med kristendom. Peter oppdaget at erfaringene han fikk ikke stemte med de motforestillingene han hadde hatt. Han følte i stedet at livet ble fulgt av muligheter etter at han ble omvendt.

Peter ble sterkt påvirket av at en venn som tidligere ikke hadde vært kristen bestemte seg for å bli det. Han så hvilken stor betydning den bestemmelsen hadde for kameratens liv og ønsket også selv å ta del i den opplevelsen. Ola ble inspirert til å bli en bevisst kristen da Jesus Revolution kom til hjembyen hans. Han ønsket å ta del i den opplevelsen de beskrev i sin forestilling. Han ønsket å identifisere seg med den troen de representerte. David var aktiv i kristent arbeid som barn, men i tenårene levde han ikke som en kristen. Mot slutten av videregående skole ønsket han å finne tilbake til det som hadde vært og ble igjen en aktiv kristen.

Hvordan informantenes liv endret seg etter omvendelsen

De fire informantene som fortsatt er kristne understreker spesielt hvor betydningsfull deres omvendelse var for deres liv. Omvendelsen har påvirket alle aspekter ved livet deres. Jakob beskriver endringen som natt og dag. De beskriver alle det som om de har fått større klarhet i ting. De vet at livet deres har en mening og at det er en del av Guds plan. De bekymrer seg mindre for alt mulig fordi de stoler på at Gud vil hjelpe dem gjennom livet. De føler en trygghet om at Gud er der for dem uansett hva som skjer. Peter og David understreker at prioriteringene deres har endret seg etter at de ble frelst. De vet hva som er viktig i livet og ønsker å fokusere på det.

Etter omvendelsen ble informantenes selvbilde, verdier og samfunnssyn også endret.

Endringene var spesielt åpenbare hos Jakob, Sara og Kari. Det er fordi de gikk fra ikke å være religiøse til å bli kristne med en bokstavelig tolkning av Bibelen. Jakob understreker spesielt hvordan selvbildet hans endret seg. Han slet med veldig dårlig selvtillit før han ble kristen. Etter at han ble kristen torde han å gjøre ting han ikke hadde tort før. Han har fått troen på at han er bra sånn som han er. Saras verdier og samfunnssyn har endret seg mye siden hun ble frelst. Hun har gått fra å være for homofili og selvbestemt abort til å bli mot. Hun synes samfunnet i dag er preget av rotløshet og hun kan ikke skjønne hvordan hun klarte å leve uten Gud. Hun ser ikke på seg selv som bedre enn andre, men føler at hun har vært utrolig heldig. Hun har opplevd Jesus og det har forandret hele personligheten hennes. Kari hadde bygget opp selvbildet sitt rundt det å være tøff. Etter at hun ble kristen måtte hun bygge seg selv opp på nytt. Hun var ikke lenger en sint tøffing. Det var greit å være snill og god. Tanken om å sette andre foran seg selv ble forsterket gjennom ønsket om å følge Jesu eksempel.

Ola beskriver at selvbildet hans ble endret på grunn av det bildet andre hadde av ham – og han av dem. Han fikk en identitet som kristen. Den identiteten innbefattet også at han som kristen skulle omvende andre til å bli kristne. Han ble ikke lenger bare venn med dem som ikke var kristne. Han så også på dem som objekter som skulle frelses. Det ble også avgjørende for hvordan han så på seg selv. I ettertid synes han ikke noe om det.

Troens utvikling – forpliktelse og frafall

De fire kristne informantene har over tid forpliktet seg mer og mer til troen sin. En viktig del av denne forpliktelsen er forholdet til menigheten deres. Informantene snakker varmt om sine

to menigheter. De føler seg hjemme i henholdsvis Jesus Church og Storsalen, og de bruker også mye tid og ressurser på menighetene. Peter og Jakob er ansatt i sine respektive menigheter mens David er leder for en cellegruppe. Peter, David og Sara beskriver Jesus Church som en levende og brennende menighet. Det er en kirke for oslofolk som brenner for Jesus, samtidig som det er en kirke for folk som ennå ikke er kristne. Jakob forteller at han ble kalt av Gud til å bli med i Storsalen og ser på menigheten som sitt åndelige hjem. Samvær med andre kristne er en viktig del av troslivet til de fire informantene. Det er sosialt og åndelig lærerikt for dem.

De fire kristne informantene snakker også mye om ønsket om å bli bedre kjent med Gud. Troen deres er stadig i utvikling og får mer dybde etter hvert som de lærer mer om og opplever mer av Gud. De understreker hvor viktig det daglige samværet med Gud er, både alene og sammen med andre kristne. Gjennom bønn og bibellesning får de en større forståelse av Gud og bruker derfor tid på det. Dette gir dem et daglig åndelig påfyll.

Ola og Kari, som ikke lenger er kristne, har gått gjennom en lang prosess for å komme dit de er i dag. Denne prosessen er ikke over. I intervjuene sa de begge to at det var bra å snakke om det de har opplevd. Det gjorde at de igjen måtte tenke gjennom sin egen situasjon og veien dit. På samme måte som de kristne informantene er mer fornøyde med livet sitt i dag er også Ola og Kari det. De opplevde begge at de begynte å tvile på det de hadde trodd på. Ola begynte denne prosessen med at han ikke lenger klarte å identifisere seg med menighetens ønsker og praksis. Han satte spørsmålstegn ved menighetens forståelse av Bibelen, og etter hvert til Bibelen i seg selv. Kari møtte mennesker som utfordret henne til å stille spørsmål ved troen sin. Det satte i gang en kritisk tankeprosess, og etter en stund fikk også hun problemer med å tro på deler av Bibelen. Etter hvert tvilte hun på hele Bibelen og fikk problemer med å be. Da hun etter en lengre prosess bestemte seg for å forlate troen, følte hun det som en stor lettelse.

Redegjørelsen viser at det er flere likheter i informantenes fortellinger. Det er også interessante forskjeller mellom de kristne og de tidligere kristnes besvarelser. I analysekapittelet vil jeg gå nærmere inn på svarene og se dem i sammenheng med oppgavens teorier.

6. OMVENDELSESPROSESSEN – analyse av empirien mot teorien

*For meg hadde dette vært en lengre prosess
som på en måte nådde en topp og tok en avgjørelse.
Grunnet på en personlig erfaring, Guds nærvær,
Guds godhet og Guds kjærlighet.¹³⁸*

Religiøs omvendelse er et komplekst og spennende tema. I dette kapitlet tar jeg for meg analysen av empirien hvor jeg vil basere analysen på teoriene jeg har lagt til grunn for oppgaven. Jeg vil også trekke inn feltarbeidet og skriftlige primærkilder. Selve analysen er delt inn i tre deler: først vil jeg se på ulike motiver og former for omvendelse, så vil jeg ta for meg ulike faser av omvendelsesprosessen ut fra Rambos stadiemodell og til sist vil jeg se på det sosiale aspektet ved omvendelse. I den første delen vil jeg basere analysen på de tre teoretikerne Rambo, Coleman og McGuire. Rambo er den viktigste teoretikeren for oppgaven. Han har dyptgående og tverrfaglig teori om omvendelse som jeg i stor grad har tatt utgangspunkt i for analysen. I den siste delen vil jeg ta i bruk Colemans omvendelsesteori med fokus på den parten som allerede er religiøs, og Bucksers teori om sosial omvendelse. Empirien i denne oppgaven omhandler ikke sosial omvendelse, men det sosiale aspektet er likevel viktig i omvendelsesprosessen. Derfor vil jeg utdype det i en egen del.

Motiver og former for omvendelse

Motiver for omvendelse

Det er som nevnt i omvendelseskapitlet fem motiver for omvendelse som er relevante for denne oppgaven. Det er intellektuelle, mystiske, eksperimentelle og hengivne motiver. I tillegg er et av motivene vekkelsesorientert. Det er ingen av informantene som har opplevd en omvendelse som er rent intellektuell eller rent mystisk. Det er flere motiver som spiller inn i prosessen samtidig. I Saras tilfelle begynte det med en delvis intellektuell og delvis eksperimentell tilnærming. Sara var på søken etter noe. Hun oppsøkte informasjon om flere ulike religiøse og spirituelle retninger. Samtidig hadde hun i denne perioden også hatt noen opplevelser hun ikke helt klarte å forklare.¹³⁹

Og da hadde jeg hatt sånne opplevelser at jeg følte en strøm av kjærlighet flomme over meg.
Og jeg så en kontur av noe som jeg ikke klarte å forklare, og da var jeg på en måte veldig

¹³⁸ Sagt av Peter i intervjuet.

¹³⁹ Se kapitlet om omvendelse, Rambo 1993:14ff

søkende, så jeg søkte mange forskjellige ting. Jeg søkte buddhisme, jeg søkte New Age, jeg søkte mye forskjellig da. Jeg leste om engler. Så jeg var veldig søkende i den perioden fordi jeg hadde de opplevelsene.¹⁴⁰

Da hun senere var i praksis med noen som var kristne, pratet de mye sammen om tro. Dette vekket Saras interesse ytterligere. Hun ble med på kristne møter og ble omvendt. Hun fant en menighet hun følte seg hjemme i og etablerte gode relasjoner til folkene der. Det er dermed mulig å si at Saras omvendelse også har elementer av mystiske og hengivne motiver i seg.

Jakob ble først og fremst kristen fordi han kom i kontakt med andre kristne. De viste ham hva kristendom var for dem, noe som gjorde ham interessert. Det er mulig å si at Jakob opplevde en blanding mellom en hengiven og en mystisk omvendelse. Han fikk en bevissthet rundt den kristne troen og hvordan han kunne bli omvendt. Han forteller så at han i et øyeblikk ropte på Gud og at han da ble omvendt. Han beskriver en overnaturlig opplevelse av at Gud tok over livet hans da han kjørte bil og hørte på en kristen cd.

Og der og da ble jeg frelst. Hele kroppen min begynte å skjelve og hele kroppen ble varm. Nesten som jeg fikk elektrisitet gjennom alle blodårene, ut i fingerspissene og opp i hodet. All håpløshet, det tunge – det var akkurat som det forsvant. Akkurat som jeg kjørte fra det. Så begynte jeg å flire og grine. Tårene skvatt ut av meg samtidig som jeg flirtet. Det var en sånn ubeskrivelig følelse. Og så begynte jeg å rope Halleluja. Jeg visste ikke hva Halleluja betydde en gang, men jeg bare ropte det. Og så visste jeg at nå ble jeg frelst.¹⁴¹

Både Peter og David har vokst opp i en pinsekristen tradisjon. Deres motiver for omvendelse passer ikke spesielt med noen av de motivene Rambo skisserer i sin bok. Det går an å kjenne igjen elementer fra både hengiven omvendelse og vekkelsesomvendelse. Det samme gjelder for Ola. Da Jesus Revolution kom til hjembyen hans representerte de noe han ønsket å identifisere seg med.

Jeg og vennene mine fra klubben skulle ned på dette her. Det var døds kult. Vi var der framme og headbanga og sang. "It's not beer, it's not wine, it's the spirit of the holy ghost". Jeg trenger ikke å bli med de andre og drikke øl fordi jeg har jo Den hellige ånd. Jeg har jo Jesus. Det var veldig stort og tøft.¹⁴²

Ola og kameratene hans fikk et nytt og bedre samhold gjennom troen. Dette ble igjen videreført til menigheten han gikk i. Peter fikk en skjellsettende opplevelse da en god venn

¹⁴⁰ Sagt av Sara i intervjuet.

¹⁴¹ Sagt av Jakob i intervjuet.

¹⁴² Sagt av Ola i intervjuet.

bestemte seg for å bli kristen. Dette gjorde stort inntrykk på ham og var med å påvirke hans egen beslutning om å leve med Jesus som Herre i livet. David hadde hatt en aktiv tro tidligere i livet og ønsket igjen å få det. Han hadde i en periode ikke noe aktivt kristenliv, og følte etter hvert at noe manglet. Han var på søken etter noe mer og ble igjen en aktiv troende.

Kari opplevde i stor grad en hengiven omvendelse. Hun kom i kontakt med den kristne troen gjennom venner. Hun ble med på kristne arrangementer og gjennom de sosiale båndene hun knyttet der ble hun gradvis selv kristen.

Hvis vi tar utgangspunkt i McGuires teori så kan vi slå fast at ingen av informantene hadde rent sosiale, psykologiske eller ideologiske motiver for å omvende seg. Hver informant hadde en sammensatt motivasjon som førte til deres omvendelse, hvor alle de tre komponentene i ulik grad var tilstede. Peter og David er nok de informantene som hadde den sterkeste ideologiske motivasjonen for å omvende seg. De var allerede tilhengere av pinsebevegelsen, og på den måten tilhørte de også bevegelsens ideologiske univers. De ønsket et tettere bånd til dette universet, samtidig som de ønsket en sterkere tilhørighet til det fellesskapet som fulgte med. Deres omvendelse består derfor også av sosiale og psykologiske elementer.

Jakob er sannsynligvis den av informantene hvor de psykologiske aspektene ved hans omvendelse veier tyngst. Jakob var nedbrutt over sin egen situasjon og så nærmest ikke lys i enden av tunnelen. Hans tilværelse ble snudd opp ned etter at han vendte om. Men også her spiller de andre aspektene inn i prosessen. Den kristne troen gav ham et ideologisk rammeverk som gav ham en ny mening med livet og gjennom de sosiale båndene han knyttet til Storsalen følte han en sterk tilhørighet til gruppen. Han fikk, som han beskrev det selv, et andre hjem.

Former for omvendelse

Det er tre av Rambos fem idealtyper som er relevante i forhold til empirien i denne oppgaven. Der er intensivering, tilslutning og frafall eller avhopping. De tre kategoriene har en tilsvarende inndeling som de tre gruppene jeg delte informantene inn i under redegjørelsen for empirien. Peter og David har gått gjennom en intensivering av sin tro, Sara og Jakob har sluttet seg til den kristne tro mens Ola og Kari har falt fra sin tidligere tro.

Kari og Ola gikk gjennom en prosess både da de ble omvendt og da de bestemte seg for å forlate troen. De bearbeider stadig det de har vært gjennom og får ny og dypere innsikt i sin egen situasjon. Det er interessant å sammenligne deres fortellinger med de fire informantene som fortsatt er kristne. Jeg vil nå se nærmere på den prosessen Ola og Kari gikk gjennom for å forlate troen.

Ola sier nå i ettertid at han ikke tenkte over at det var noe alternativ til å være kristen da han var yngre. Han hadde vokst opp i en kristen familie og var inne i et kristent miljø. Det var naturlig for ham å velge å bli døpt da han var i tenårene. Etter en stund følte han at det var et press fra andre kristne om hvordan han skulle være som kristen. Han klarte ikke å leve opp til dette presset og klarte ikke lenger å identifisere seg med menigheten sin. Dette satte i gang en kritisk tankegang hos ham. Han begynte å sette spørsmålstegn ved kristne sannheter han tidligere hadde tatt for gitt. Det ble en stor omveltning for ham. Han gikk bort fra det som hadde gitt ham mening i livet. Det førte til at han i en periode havnet i et slags vakuum, uten noe særlig mening. Etter hvert bygget han imidlertid opp nye verdier og levereregler.

Det er interessant å se Ola og Karis svar i forhold til de fire kristne informantenes svar. De kristne informantene fokuserer mye på hvor fantastisk det er å bli elsket av Jesus på tross av alle deres menneskelig feil. For Ola ble det et veldig sterkt fokus på et ideal, som dermed satte fokus på manglene hos ham selv.

Det er jo et paradoks. For jeg hadde et veldig positivt bilde av Jesus. Jeg synes Jesus, slik han blir framstilt i Bibelen, er dødskul. Men den måten evangeliet blir brukt på i karismatisk kristenliv er jeg ikke så glad i... Det var kanskje ikke så mye for å få aksept fra Jesus at jeg følte meg ufullkommen, men det var mer det å få aksept fra miljøet. Jeg hadde et ganske streit forhold til Jesus.¹⁴³

Ola føler seg mer tilfreds og avslappet i dag enn da han var kristen. For Jakob er det helt motsatt. Etter at han ble omvendt fikk han mye bedre selvtillit. Han fikk tro på at han er god nok som han er. Den tryggheten han føler fordi han tror Jesus elsker ham uansett gir ham en ro i livet. Kari følte seg i likhet med Ola ikke bra nok mens hun var kristen. Hun hadde dårlig selvtillit.

Jeg fikk det mye bedre med meg selv etter at jeg sluttet å være kristen. Om det bare er på grunn av at jeg sluttet å være kristen, vet jeg ikke, men jeg heller mot det. Det kunne uansett

¹⁴³ Sagt av Ola i intervjuet.

ha skjedd, men det skjedde etter at jeg sluttet å være kristen. Jeg slappet mer av, og trengte ikke bekymre meg for om jeg var bra nok eller ikke.¹⁴⁴

Det er klart at denne følelsen av ikke å være god nok var en avgjørende faktor for at både Ola og Kari bestemte seg for å forlate den kristne tro. Det ikke å føle seg god nok var i kontrast til dette en medvirkende faktor til at Jakob valgte å slutte seg til troen. Han og Sara gikk fra et utgangspunkt hvor de ikke hadde noen religiøs tilhørighet, til å bli kristne. Selve frelsesøyeblikket var bare begynnelsen på en lengre prosess. De fikk opplæring i det å være kristen, og begge møtte seg selv og tidligere meninger i døra. De har nå vært kristne i fire-fem år og i løpet av disse årene har de gått gjennom en fullstendig forandring. Ingen av dem kan forestille seg å leve slik de gjorde før.

Omvendelsens faser - Rambos stadiemodell

Kontekst

Omvendelse skjer alltid i en kontekst. Konteksten er det første stadiet i Rambos stadiemodell, men er ikke et stadium på lik linje med de andre stadiene. Konteksten er konstant og dynamisk, og den påvirker til en hver tid alle de andre stadiene.¹⁴⁵ Informantene i denne oppgaven har alle vokst opp i Norge. De lever i en kristen makrokontekst. Norge er et kristent land i den forstand at vi har en statskirke og at den kristne tradisjonen står meget sterkt i landet. Det er også religionsfrihet og ulike religiøse grupper har rett til å utøve sin tro og sitt eventuelle misjonsarbeid. Denne makrokonteksten gir spesielt kristne grupper muligheten til å rekruttere nye medlemmer.

I tillegg til samfunnets makrokontekst lever vi også i en mikrokontekst. Den består av vårt nærmeste miljø: familie, venner, nabolag og lignende. I denne konteksten formes mange av våre ideer og verdier. Begge kontekstene kan enten underbygge eller undertrykke muligheten for omvendelse.¹⁴⁶ Jakob, Sara og Kari var ganske kritiske til organisert kristendom før de selv ble kristne. De hadde alle vokst opp i familier som ikke var kristne. Deres forhold til kristendom begrenset seg til kristendomsundervisning på skolen og enkelte kirkebesøk i forbindelse med konfirmasjon, bryllup eller begravelse. De levde alle i en mikrokontekst som

¹⁴⁴ Sagt av Kari i intervjuet.

¹⁴⁵ Rambo 1993:20

¹⁴⁶ Ibid:20ff

undertrykket muligheten for omvendelse. De var også selv skeptiske i begynnelsen av sin interaksjon med det kristne miljøet.

Rambo poengterer at de fleste studier av omvendelse fokuserer svært mye på at personer blir omvendt. Det er lite fokus på at de fleste faktisk ikke lar seg omvende, men holder fast ved sitt opprinnelige verdenssyn. Mange av dem som faktisk lar seg omvende er ofte skeptiske og kritiske i begynnelsen.¹⁴⁷ Sara begynte sin omvendelsesprosess med svært stor skepsis. Hun ble med på noen kristne møter men syntes det var helt forferdelig. Hun identifiserte seg ikke med det hun opplevde og hun skulle ikke omvendes. Dette endret seg etter hvert. Hun ble omvendt og fikk etter en stund et positivt forhold til møtene hun deltok på og folkene hun møtte der. Jakob og Kari uttrykte i intervjuene at de også ble positivt overasket i deres møter med det kristne karismatiske miljøet. Jakob mener at møtet med Storsalen og menighetens enkeltmedlemmer var en utløsende grunn til at han ble omvendt.

Først og fremst tror jeg det hadde med vennene mine å gjøre. De viste meg at det gikk an å tro på Jesus og leve som kristen, og leve et normalt liv. Det gjorde nok at jeg begynte å tenke; kanskje Jesus finnes? Kanskje Han er Guds sønn?¹⁴⁸

Det er interessant at personer som i utgangspunktet var ganske kritiske til kristendom velger å slutte seg til en tradisjon innenfor denne religionen som har en bokstavelig tolkning av Bibelen. Rambo skriver at en religiøs tradisjon som gir klare svar kan være et ønsket alternativ i en verden full av muligheter. Individet blir overøst med valgmuligheter som kan føre til at noen føler at de ikke har noen holdepunkter.¹⁴⁹ Ingenting er lenger sikkert eller sant. Det kan sies å være tilfelle spesielt for Jakob, men til dels også for Sara. De var begge på søken etter noe mer. Jakob følte seg rotløs og fant meningen med livet da han ble kristen. De føler begge at de nå har klare holdepunkter i livet.

De tre andre informantene Peter, David og Ola vokste opp i den karismatisk-kristne tradisjonen. De vokste opp i både en makro- og mikrokontekst som underbygget deres omvendelsesprosess. I Jesus Church fokuseres det på at medlemmene skal være representanter for en motkultur i dagens samfunn. Den makrokonteksten menigheten befinner seg i ser de på som et klart tegn på at deres virksomhet trengs mer enn noensinne. I

¹⁴⁷ Rambo 1993:35

¹⁴⁸ Sagt av Jakob i intervjuet.

¹⁴⁹ Rambo 1993:30f

menighetens øyne er dagens samfunn preget av slette verdier og rotløshet. Jesus Church ønsker å være et alternativ til dette og de mener det er et slikt alternativ de tilbyr potensielle medlemmer.

Krise

De fleste omvendelsesteoretikere anerkjenner at en eller annen form for krise vanligvis inntreffer før en person omvendes. Krisen kan ha et religiøst, politisk, psykologisk eller kulturelt opphav. Rambo identifiserer to typer krise som er viktige for omvendelsesprosessen. Det er de krisene som får en person til å revurdere sin egen holdning til livet og det er de krisene som i seg selv ikke er så alvorlige, men som får begeret til å renne over.¹⁵⁰ Blant informantene er det først og fremst Jakob som direkte uttrykker at han gjennomgikk en krise før han ble kristen. Han sier at han ikke hadde noe som gav ham trygghet og mening i livet. Han hadde det materielt sett bra, men savnet noe mer. Rambo beskriver dette som en av åpningene inn i en krise. Det at en person muligens har oppnådd det vedkommende vil i livet, men allikevel ikke føler seg tilfreds. Da er det noen som kan spørre seg: er dette alt livet har å tilby? Finnes det ikke noe mer?¹⁵¹ Jakob ble bare mer og mer misfornøyd med det livet han levde. Til slutt følte han at han hadde nådd bunnen og da ba han Gud om å ta over livet hans. Det førte til at han følte at all håpløsheten forsvant, fra det ene øyeblikket da alt håp var ute til det neste da han hadde funnet en mening med livet.

I tillegg til Jakobs omvendelseshistorie kan også Saras omvendelsesprosess sies å bestå av dette stadiet. Det har i fagmiljøet lenge blitt diskutert om hvor viktig en krise er for omvendelsesprosessen. Noen av de første teoretikerne som ble oppmerksomme på krisens rolle i omvendelsen fant ut at en eller annen form for spenning i folks liv gjerne utløste en religiøs søken. En av katalysatorene for denne formen for krise kan være at en person opplever noe overnaturlig.¹⁵² Det var tilfelle for Sara. Hun beskriver at hun hadde noen mystiske opplevelser som trigget en spirituell søken.

Søken

Flertallet av informantene i denne oppgaven var på søken etter noe mer i tilværelsen før de ble omvendt. Rambo bruker begrepet *quest* og mener at i det ligger en antagelse om at mennesker

¹⁵⁰ Rambo 1993:44ff

¹⁵¹ Ibid:50

¹⁵² Ibid:47f

ønsker og forsøker å få mest mulig mening og hensikt ut av livet. Jakob og Sara er de klareste eksemplene på dette blant informantene:

Jeg var litt sånn småvill når jeg var mindre. Og var alltid på søken etter et eller annet, for jeg var så rastløs, men visste ikke helt hva det var da. Så ble jeg mer voksen og skjønnte at jeg søkte etter trygghet eller et eller annet å holde tak i, å tro på, en sånn rød tråd gjennom livet.¹⁵³

Det er sjelden vedkommende har et klart mål for denne søken. Det er ikke vanlig at religion er det opplagte svaret, men hvis personen er inne i denne fasen og så kommer i kontakt med en religiøs gruppe, blir religion et mer åpenbart svaralternativ. Denne fasen sier også noe om at den omvendte i de fleste tilfeller er aktive deltakere i sin egen omvendelsesprosess.¹⁵⁴

Human beings continually engage in the process of world construction and reconstruction in order to generate meaning and purpose, to maintain psychic equilibrium, and assure continuity. Recently, social scientists like James Richardson have begun to view people as active agents in the creation of meaning and the selection of religious options.¹⁵⁵

Omvendelsesteorier har tidligere i stor grad sett på de omvendte som passive tilskuere til ytre omstendigheter. Det har de fleste teoretikere gått bort fra i den senere tid. En av likhetene mellom informantene i denne oppgaven er nettopp at de valgte å bli omvendt. De gjorde seg tilgjengelige for at det skulle kunne skje. Det er ifølge Rambo en viktig del av denne fasen. Han bruker begrepet *structural availability* om en persons frihet til å gå bort fra tidligere emosjonelle, intellektuelle og religiøse bånd for å kunne danne nye forpliktelser. De tidligere etablerte båndene er ofte et hinder for å skifte tilhørighet. For at en religiøs gruppe skal virke attraktiv for en person bør det kognitive rammeverket til gruppen være nokså samsvarende med vedkommendes eksisterende kunnskap.¹⁵⁶ Dette stemmer ikke gjennomgående overens med empirien i denne oppgaven i og med at tre av informantene i utgangspunktet var kritiske til kristendom før de selv ble kristne.

Møte

I de aller fleste tilfeller av omvendelse må det til et møte mellom den potensielt omvendte og en representant for den nye troen. Det er en av grunnene til den høye misjonsvirksomheten som pågår i en del religiøse grupper, ikke minst i karismatisk kristendom.

¹⁵³ Sagt av Joakob i intervjuet.

¹⁵⁴ Rambo 1993:56

¹⁵⁵ Ibid:56

¹⁵⁶ Ibid:60f

Omvendelsesteoretikere har tidligere, nesten uten unntak, bare fokusert på den omvendte, men et slikt møte er en interaksjon som påvirker begge parter. Talsmannen for den nye troen må møte seg selv og sin tro i døra i et møte med en utenforstående. Simon Coleman mener at denne talsmannen styrker sin egen tro gjennom omvendelsen av et nytt medlem.¹⁵⁷

I en karismatisk menighet ser de fleste medlemmene på seg selv som representanter for troen sin i samfunnet. Det vil også si at de ser på seg selv som misjonærer i større eller mindre grad. Da kan enhver utenforstående de møter være et potensielt nytt medlem. For Jakob satte møtet med ei kristen jente i gang en del tankeprosesser hos ham:

Og så traff jeg ei jente som var kristen. Og alle vennene hennes var kristne. Da snakket vi en del om Jesus. Og så begynte jeg å tenke litt på det selv, uten at jeg tok noe standpunkt eller noe sånt, men årene gikk og jeg begynte å bli skikkelig misfornøyd med livet mitt. Skikkelig misfornøyd med livet mitt selv om jeg hadde en bra jobb, tjente bra penger, hadde ei pen dame, gode venner og egentlig alt en kan be om. Men jeg var ikke tilfreds... Det måtte være noe mer bortsett fra det jeg så, opplevde og tok på hver dag.¹⁵⁸

Menigheten Storsalen kunne gi Jakob noe han ønsket og trengte. Det er et viktig aspekt å se på i omvendelsesprosessen: Hvilke fordeler kan den religiøse gruppen gi et potensielt medlem? I hovedsak gir gruppen den omvendte et meningssystem, emosjonell tilhørighet, veivisere i livet, lederskap og en følelse av makt over egen tilværelse.

I de fleste tilfeller velger imidlertid personer ikke å vende om. Det kan gjøre misjonsarbeidet tungt og lite oppmuntrende. Det er i denne sammenhengen at Colemans poeng er relevant. Talsmannen for den religiøse gruppen er ikke bare utsender av det budskapet vedkommende formidler, hun eller han er også mottaker av det samme budskapet. På denne måten blir ikke ordene sagt forgjeves fordi de i det minste har én tilhører.¹⁵⁹

Gjensidig påvirkning

Etter møtet med en religiøs gruppe velger folk om de ønsker å ha ytterligere kontakt med gruppen eller ikke. Hvis de ønsker mer kontakt vil de gå inn i et forhold av gjensidig påvirkning mellom dem selv og det religiøse alternativet de vurderer. Det potensielle

¹⁵⁷ Se kap. 1 om omvendelse

¹⁵⁸ Sagt av Jakob i intervjuet.

¹⁵⁹ Coleman 2003:24

medlemmet vil da få en grundigere innføring i gruppens troslære og livsstil, samtidig som vedkommende vil få vite hvilke forventninger gruppen har og hvilke fordeler de kan tilby.¹⁶⁰

Ritualer er en viktig del av religion, og gjennom ritualer kan en også lære seg å bli religiøs. Enkelte mener at folk først utfører religiøse handlinger for så å rasjonalisere dem gjennom en teologisk tilnærming. Det er gjennom ritualer at en kan få kunnskap om og bli kjent med den religiøse identiteten en skal tilegne seg.

For many Christian groups, the potential or new convert is considered to be 'living in darkness' and thus is seen as needing a great deal of knowledge about the new life he or she is considering. Ritual not only helps teach important lessons about that new life but also functions as repetitive reinforcement. Ritual helps people to learn to act differently.¹⁶¹

Det potensielle eller nye medlemmet lærer å uttrykke den nye troen gjennom ritualer. På den måten blir vedkommende mer og mer en del av gruppen og distanserer seg fra "de andre". Robert Balch hevder at enkelte i denne fasen leker omvendte. De snakker og oppfører seg som om de skulle være omvendt for å prøve ut den nye rollen. Det kan imidlertid føre til at reelle endringer oppstår.¹⁶² De som har blitt omvendt og har bestemt seg for å bli med i den religiøse gruppen vil også i denne fasen prøve seg fram i sin nye rolle. Anne Christiansen skriver om sin utvikling som kristen som en lang prosess hvor hun tok flere oppgjør med seg selv. Hun beskriver blant annet første gang hun på et møte løftet hånden i været for å prise Gud:

Den ene hånden begynte på en lang og hard ferd mot toppen. Noe så pinlig! Da jeg omsider hadde hånden oppe i luften, var jeg overbevist om at dette måtte være den mest uandelige måten noen hånd noen gang hadde vært løftet på. Og jeg var sikker på at alle andre som var til stede i lokalet var overbevist om det samme. Der sto jeg, med hånden oppe i luften, og følte meg som en idiot.¹⁶³

Dette er et eksempel på at nylig omvendte ofte må lære seg en ny oppførsel, som i begynnelsen kan gå imot det som virker naturlig for dem. De gjør det ut i fra et ønske om å tre inn i sin nye rolle og identitet. Den religiøse gruppen de har blitt med i har også ofte tett oppfølging av nylig omvendte. Omvendelsen blir vanligvis også sett på som en prosess av gruppen, og de har dermed en viktig rolle å spille i denne prosessen.

¹⁶⁰ Rambo 1993:102

¹⁶¹ Ibid:114f

¹⁶² Ibid:122

¹⁶³ Christiansen 2005:67f

Men det krever mye også da, for det er ikke bare sånn at nå har de bedt frelsesbønn og så er det gjort. Det er der det starter. For det er mange eksempler på at folk faller fra etter det. Da starter prosessen med å disippelgjøre, med å undervise, hjelpe og veilede på veien.¹⁶⁴

Det er i denne fasen av påvirkning at det potensielle medlemmet blir kjent med sin nye religiøse identitet. Vedkommende knytter bånd til den religiøse gruppen og trer inn i en ny rolle. Denne prosessen kulminerer i den neste fasen av omvendelsen, hvor personen forplikter seg til sin nye identitet.

Forpliktelse

Forpliktelsesfasen er vendepunktet i den forvandlingsprosessen en person går gjennom ved en omvendelse. Hvis ikke selve omvendelseshendelsen har inntruffet tidligere så gjør den det nå. I karismatisk kristendom blir forpliktelsen gjerne stadfestet gjennom den omvendtes eget vitnesbyrd om det som har skjedd og dåp av den omvendte. Forpliktelsesfasen består vanligvis av fem elementer: beslutningsprosess, ritualer, overgivelse, endring av egen bakgrunnsforståelse og motivasjon.¹⁶⁵

Den beslutningsprosessen den omvendte går igjennom når vedkommende bestemmer seg for å forplikte seg til sin nye tro kan være en intens og noe smertefull opplevelse. Personen er nødt til å gjøre et oppgjør med seg selv og sitt tidligere liv. Selv om vedkommende har et sterkt ønske om å bli en etterfølger av Jesus kan det være vanskelig å gi slipp på alle aspekter ved ens tidligere liv som ikke passer inn med den nye troen. Det kan være alt fra synet på verden til mindre alvorlige ting som fritidssysler. Det var tilfelle for Sara:

Jeg drev jo og spådde i tarotkort og leste mye bøker og sånn, som ut fra den troen jeg nå har ikke er så bra. Men jeg klarte ikke helt å legge det fra meg, for jeg skjønnte ikke helt at det ikke var noe bra for meg. Jeg tror på Gud og så tror jeg på Satan. Alt trenger ikke komme fra Gud, det kan også komme fra kilder som ikke er så positive. Venninna mi og jeg dro til Livets Ord i Sverige etter at jeg ble frelst, og da hadde vi en krangel fordi hun sa at tarotkort ikke er bra liksom. Jeg klarte ikke å forstå det da.¹⁶⁶

Ritualer er en viktig del av forpliktelsesfasen. Gjennom den kristne dåpen erklæres det gamle livet dødt og ens nye liv blir født. Gjennom et slikt omvendelsesritual går personen bort fra fortiden og vender seg mot en ny framtid som kristen. Ritualet blir også en stadfestelse på den

¹⁶⁴ Sagt av David i intervjuet.

¹⁶⁵ Rambo 1993:124

¹⁶⁶ Sagt av Sara i intervjuet.

endringen vedkommende har gått gjennom og et uttrykk for lojalitet til ens nye tro. For mange omvendte blir følelsen av å ta farvel med sitt gamle liv og ønske det nye velkommen forsterket gjennom overgivelsen til Gud. Gjennom å overgi seg gir personen fra seg kontrollen over eget liv og aksepterer gruppens eller tradisjonens autoritet. Det gjør det mulig for den omvendte å hengi seg fullstendig til sin nye tro. Å underkaste seg Gud er imidlertid en prosess som kan vare hele livet. Den indre kampen den omvendte opplever fortetter vanligvis også etter at vedkommende har hengitt seg.¹⁶⁷

For mange karismatiske kristne er det å fortelle om sin egen omvendelse en viktig del av omvendelsesprosessen. En nylig omvendt person tilegner seg et nytt språk og en virkelighetsforståelse som passer sammen med den nye troen. Gjennom å fortelle sin egen historie kan vedkommende øve seg i sin nye rolle samtidig som den og tilhørerne får åndelig påfyll gjennom gjenopplevelsen av omvendelsen.¹⁶⁸ Historiene kan også bli brukt som inspirasjon for å nå ut til nye potensielle medlemmer. Selv om jeg opplevde liten grad av misjonering fra mine kristne informanter kan jeg ikke se bort i fra at flere håpet at deres historier ville inspirere meg til å vende om til den kristne tro, og at det var en av grunnene til at de ønsket å delta i oppgaven.

Motivasjonen for å omvende seg er sammensatt og varierer fra person til person. Den vil endre seg i løpet av prosessen vedkommende går igjennom. Det finnes heller ikke en enkelt grunn til at folk omvender seg. Den opprinnelige motivasjonen vil endre seg gjennom personens interaksjon med den religiøse gruppen. Gruppens normer for hva som er gode årsaker for å motivere seg vil påvirke personens egne holdninger og redefinere vedkommendes egen motivasjon for å vende om. En person vil omvende seg når det er i vedkommendes antatte interesse å gjøre det, og for at omvendelsesprosessen skal kunne fortsette må motivasjonen opprettholdes.¹⁶⁹

Konsekvenser

Konsekvensene av en omvendelse er delvis avhengig av omvendelsens intensitet og varighet, det vil si omvendelsens natur. I tillegg spiller omgivelsenes reaksjon inn.¹⁷⁰ Hvis en person

¹⁶⁷ Rambo 1993:127f, 132, 136

¹⁶⁸ Ibid:137f

¹⁶⁹ Ibid:139f

¹⁷⁰ Ibid:144f

har levd i en sekulær kontekst og gjennomgår en radikal religiøs endring vil det få store konsekvenser for vedkommende personlig og hans eller hennes nærmeste. Hvis hele ens verdenssyn og verdigrunnlag endres vil det få merkbare konsekvenser, slik som i Saras tilfelle:

Det er en del etiske ting som har forandret seg i livet mitt. Jeg velger å ta en del andre valg fordi grunnverdiene mine er annerledes enn de i samfunnet. Jeg tror for eksempel at homofili er feil, det trodde jeg ikke før. Jeg har homofile venner den dag i dag, for det handler ikke om å fordømme. Det handler om å tro at Gud skapte mann og kvinne, ikke mann og mann, eller kvinne og kvinne.¹⁷¹

Saras venneforhold endret seg også som en konsekvens av omvendelsen hennes. Hun tilbrakte tid sammen med dem under andre forutsetninger, og var ikke lenger med på en del av de sosiale sammenkomstene hun hadde vært med på før. Selv syntes hun ikke det var negativt, det var bare annerledes. De umiddelbare reaksjonene fra familie og venner var også vanskelige for Sara. De som stod henne nærmest forstod ikke valget hun hadde tatt, og hun kunne ikke dele de positive konsekvensene hun opplevde med dem. Reaksjonene fra kjente og kjære kan være noen av de vanskelige konsekvensene omvendte må møte.

Alle informantene understreket at omvendelsen har hatt konsekvenser for livet deres. I tillegg til Sara var det spesielt Jakob som kanskje opplevde de største endringene. Han sa opp jobben, solgte leiligheten og reiste til andre siden av jorden for å gå på bibelskole. Han la fullstendig om livet sitt etter at han ble omvendt. Det som kjennetegner de kristne informantenes intervjuer er hvordan omvendelsen gav dem en glede over og mening med livet. Rambo poengterer at slike positive konsekvenser er vanlige blant omvendte, men omvendelsen kan også få negative konsekvenser. En kan oppleve at den nye troen og dens praksis ikke er slik man hadde forventet at den skulle være.¹⁷² Det var i stor grad tilfelle for både Kari og Ola:

Jeg slet også lenge med det at Gud lovte veldig mange ting som jeg ikke følte ble oppfylt. Det var det også veldig mye fokusering på i den menigheten jeg gikk i. Gud sier så og så, men så skjedde ikke det da. Det syntes jeg var veldig dumt.¹⁷³

Det var også vanskelig for Ola å akseptere en Gud som tillot så mye fælt å skje i verden. Kari følte et press for å være god nok også i det kristne miljøet. Hun slet med dårlig selvtillit mens hun var kristen. Likevel angret hun ikke på perioden som kristen. Både for henne og Ola har

¹⁷¹ Sagt av Sara i intervjuet.

¹⁷² Rambo 1993:170

¹⁷³ Sagt av Ola i intervjuet.

det vært en nødvendig prosess for at de skulle komme dit de er i dag. På godt og vondt har det påvirket deres meninger og verdier, og formet dem til de menneskene de er i dag. Felles for alle informantene er at de er glade for å leve med de konsekvensene omvendelsesprosessen har skapt. De er tilfredse med sitt ståsted og har vanskelig for å identifisere seg med sitt tidligere liv.

Det sosiale aspektet ved omvendelse

Omvendelse av andre - en bekreftelse av egen omvendelse?

Simon Coleman har i sin forskning satt søkelyset på den personen som prøver å omvende den utenforstående. Han mener at omvendelsesteoretikerne i stor grad har oversett denne parten. Møtet mellom et potensielt nytt medlem og et eksisterende medlem av en religiøs gruppe påvirker begge parter. Jeg synes også at det er interessant å se nærmere på den troendes opplevelse av et møte med en som ikke tror, men som kan komme til å gjøre det. Fire av informantene har erfaring med å omvende andre.

I de menighetene informantene tilhører eller har tilhørt er det et stort fokus på det å omvende ikke-troende til den kristne tro. Den karismatisk kristne tradisjonen har generelt et sterkt fokus på dette. Menighetene tar i bruk mange ulike kanaler for å nå ut til potensielle medlemmer.

To skeptical outsiders, these Christians are associated with unwanted intrusion into neutral, public space. In certain respects, of course, such assumptions are correct. Missionizing is a highly valued activity, and the scorn or indifference of outsiders is often rationalized away by believers as merely indicating the need to increase their proselytizing efforts.¹⁷⁴

I Jesus Church blir hver gudstjeneste avsluttet med en invitasjon til å komme frem og bli bedt frelsesbønn for. I tillegg har prekenen, enten den holdes av menighetens pastorer eller gjestepastorer, flere ganger handlet om menighetens ansvar for Oslo. Pastorene oppfordrer menighetens medlemmer til å være pionerer i Oslo og være med på å frelse byen. Det har blitt sagt at byen har et stort potensial for mange flere troende, og at det er opp til menigheten å få frem dette potensialet. Pastorene ser et sterkt behov for Jesus blant Oslos befolkning. Det å få med nye medlemmer blir en viktig del av menighetens, og dermed også medlemmenes

¹⁷⁴ Coleman 2003:15

identitet. Omvendelseshistorier kan ses på som en del av trosritualet. Gjennom å fortelle og gjenfortelle historiene oppleves og gjenoppleves omvendelsen av tilhørerne.¹⁷⁵

Jakob fortalte at hans opplevelse med å lede en annen til tro tilførte noe positivt til hans egen tro også. Han uttalte at han fikk en dypere kjærlighet til Gud ved å se Guds lojalitet til menneskene. Etter at Ola ble omvendt hørte han flere prekener som handlet om å få venner frelst. Det var med på å stadfeste hans egen tro og identitet som kristen.

Jeg var ikke bare et sluttprodukt. Jeg var kristen, men det stoppet ikke der. Jeg hadde noe å gjøre, jeg hadde oppgaver.¹⁷⁶

Vi ser her at det er likheter mellom oppgavens empiri og Colemans teori. Omvendelse av andre blir en slags fornying av informantenes karismatiske selvbylde. Ola ble delaktig i gruppen og i gruppens mål. I begynnelsen syntes han dette var veldig fint, men etter hvert som han begynte å tvile på sin egen tro, fikk han også problemer med sin rolle som omvender:

Jeg distanserte meg litt mer fra de andre i klassen som ikke var kristne. Jeg fikk jo et mer bevisst forhold til at jeg trodde på noe annet enn de gjorde. Det jeg i dag synes er spesielt kjipt er at de som ikke var kristne ble fisk. De er folk en skal få frelst. De blir objekter en skal sanke inn i garnet. Det var veldig avgjørende for hvordan jeg så på meg selv. Jeg ble jo en fisker. Jeg var ikke kompis på det samme nivået.¹⁷⁷

For Ola ble presset om å omvende andre medvirkende til at han forlot troen. Det hadde motsatt effekt av hva Coleman beskriver. I stedet for å forsterke Olas egen tro var dette fokuset med på å svekke den.

David synes det er utrolig fint å være med på å omvende noen. Han ser på det som en av hovedhensiktene til Jesus Church. Det er på denne måten menigheten kan redde folk fra den fortapelsen de, i følge Jesus Church, ellers vil møte. David ser imidlertid ikke på omvendelse av andre som en lett handling. Det krever oppfølging og interaksjon med gruppen. Men på denne måten får han også på nytt et mer bevisst forhold til sin egen tro.

¹⁷⁵ Coleman 2003:16ff

¹⁷⁶ Sagt av Ola i intervjuet.

¹⁷⁷ Sagt av Ola i intervjuet.

Omvendelse som en sosial handling

Conversion to a religion is an irreducibly social act; one does not merely join a faith, but one enters into a set of new relationships with members of a religious community. Conversion, therefore, changes not only the individual, but also the groups that must assimilate or give up the convert.¹⁷⁸

Omvendelse har betydning ikke bare for den som blir omvendt eller den som er med å omvende vedkommende, men også for den religiøse gruppen som helhet. I karismatisk kristendom er dette i høyeste grad tilfelle. Menigheter som Jesus Church bruker veldig mye tid og energi på å nå ut til potensielt nye medlemmer. Et av hovedmålene deres er at flest mulig skal få høre Bibelens budskap. I hvor stor grad de lykkes med dette målet påvirker gruppens generelle dynamikk. En omvendelse vil også understreke skillet mellom gruppen og de andre. En utenforstående har gjennom omvendelsen gått fra å være en av de andre til å bli en av dem. Samfunnets syn på vedkommende vil da også bli endret.

Conversion is an unavoidably communal issue; it implies not merely a change in one person's self-identification, but also the ratification and recognition of that change by the wider community.¹⁷⁹

Et annet viktig sosialt aspekt ved omvendelse er det samholdet den omvendte føler med den religiøse gruppen. Alle informantene snakket om hvor viktig det var å føle at de var en del av et miljø. Kari var den av informantene som mest direkte understreket viktigheten av det sosiale miljøet for hennes egen omvendelse:

Jeg hadde et forhold til Jesus og måten det ble etablert på var jo gjerne gjennom samværet med andre kristne. Lovsang og sånn. Det ble etablert gjennom en veldig sterk fellesskapsfølelse da.¹⁸⁰

Jakob refererte i intervjuet til Storsalen som hjemmet sitt. Han siktet da til at han har mange venner der og at menigheten i tillegg er hans åndelige hjem.

Sara, Jakob og Kari kom alle som nevnt i kontakt med kristne menigheter gjennom venner. Deres møte med kristendommen skjedde gjennom deres sosiale forbindelser med andre som allerede var kristne. Disse personene ble også en viktig støtte for dem i omvendelsesprosessen. For Sara var det vanskelig å komme utenfra og plutselig tilegne seg en

¹⁷⁸ Buckser 2003:69

¹⁷⁹ Ibid:72

¹⁸⁰ Sagt av Ola i intervjuet.

ny tro, praksis og livsstil som hun ikke kjente så godt til. Hun kunne ikke få støtte fra familien sin, for de delte ikke troen hennes, og var i begynnelsen også svært skeptiske til det valget hun hadde tatt. Da var det viktig å ha venner i det kristne miljøet som kunne være med å veilede henne gjennom prosessen.

Og det var veldig godt å ha en sånn venninne der, når på en måte familie og andre venner ikke forstod den opplevelsen jeg hadde hatt, og ikke kunne støtte meg. For det er det som kan være vanskelig, hvis du ikke har et åndelig nettverk så har du ingen som kan støtte deg i troen, og det er kjempeviktig.¹⁸¹

I tillegg til å være viktig for omvendelsen til flere av informantene spilte det sosiale miljøet også en meget viktig rolle i Olas valg om å forlate troen. Det var i utgangspunktet det kristne miljøet han ikke lenger klarte å identifisere seg med, og i denne sosiale settingen begynte han å stille spørsmål til gruppens tro og praksis, og dermed også til sin egen tro. Kari ble sosialisert inn i det samme kristne miljøet. Det var først da hun ble kjent med personer som var kristne og ble med på kristne arrangementer at hun selv ble kristen. På samme måte var det personer som ikke var kristne som utfordret henne til å stille spørsmål til sin egen tro. Hun kom inn i et nytt miljø med mennesker som ikke var kristne og det var med på å påvirke henne til å forlate troen. I dem fant hun støtte til å gjøre et valg om å vende seg om igjen.

Analysen har vist at det er mulig å sette empirien inn i det teoretiske rammeverket for oppgaven. Det er mange likhetstrekk ved teoriene og empirien. Likevel er det ikke mulig å sette omvendelse inn i én mal eller fasit. Omvendelse formes av så mange ulike aspekter, og alle disse må tas med i studiet av hver enkelt omvendelse. Det er på denne måten vi kan få større og bredere kunnskap om emnet, og dermed også bedre kunnskap om religion.

¹⁸¹ Sagt av Sara i intervjuet.

7. AVSLUTNING

*Conversion is an event and a process.
It is an ending and a beginning. It is final and open-ended.
Conversion leaves us devastated – and transformed.¹⁸²*

En omvendelse er en kompleks hendelse og prosess. Hver omvendelse er ulik den andre. Omvendelsen formes av konteksten den oppstår i og må derfor forstås ut fra denne. Det er det jeg har forsøkt å gjøre i denne oppgaven. Men har jeg gjennom arbeidet med oppgaven lyktes i å formidle ny innsikt om omvendelse? Jeg vil i utgangspunktet svare ja på spørsmålet fordi jeg i denne oppgaven har presentert seks unike omvendelseshistorier som er ulike alle andre. Gjennom analysen av dem håper jeg å bidra til litt dypere forståelse av det generelle fenomenet omvendelse. I dette siste kapitlet vil jeg nøste opp trådene fra hele oppgaven og prøve å komme til noen konkluderende bemerkninger. Jeg vil se på betydningen en slik oppgave kan ha og hvilke utfordringer framtidig forskning på omvendelse står overfor.

Omvendelse i en kristen karismatisk kontekst

Å vende seg om til et liv med Jesus er en altomfattende avgjørelse for de fleste. Livet endrer seg radikalt for vedkommende som tar dette valget. Uansett om man blir værende i sin nye tro eller ikke, vil avgjørelsen påvirke ens verdier og holdninger i en eller annen grad. Det har vi sett eksempler på hos de seks informantene i denne oppgaven.

Jeg tror kanskje det som er den store forandringen i livet mitt er at jeg har fått fred da. Jeg har funnet roen og har veldig trygghet på morradagen. Det er fortsatt bekymringer, men det er ikke så mange bekymringer, det er ikke sånne bekymringer som ligger og gnager. Fordi jeg vet at det er en løsning på det.¹⁸³

Innen den karismatiske kristendommen har man klare leveregler – å følge Bibelen. Det innebærer at jo lengre fra Bibelens lære personen levde før omvendelse jo større vil endringene bli etterpå. For pinsevenner og andre karismatiske kristne gir Bibelen klare svar på alle livets eksistensielle spørsmål. Det er sannsynligvis også en av de aspektene som trekker folk til tradisjonen. I vårt samfunn har mennesker uendelig mange valg og muligheter, men svært få sikre svar. Bibelen gir en oppskriften på hvordan man bør leve livet, meningen med det og svar på hva som vil skje ved livets slutt.

¹⁸² Rambo 1993:176

¹⁸³ Sagt av Jakob i intervjuet.

Det har vært spesielt interessant å sammenligne svarene til de kristne informantene og de som ikke lenger er kristne. Noe av det de kristne informantene understreker er hvor fantastisk det er å bli elsket av Jesus. Han som er både menneske og Gud, og perfekt, elsker dem som er ufullkomne. Dette "kjærlighetsforholdet" til Jesus er en av grunnsteinene i deres tro.

Det å skrive om omvendelse i en karismatisk kontekst, uten selv å være kristen, er en tidvis merkelig oppgave. En får som outsider et innblikk i en helt annen verden og så skal en kommunisere innholdet i denne verden ved hjelp av et helt annet begrepsapparat enn det insiderne bruker. Jeg ville med denne oppgaven i tillegg til å analysere omvendelse i en faglig kontekst også formidle de omvendtes syn på egen omvendelse. Hvordan de selv forstår den prosessen de har gått igjennom. David var enig i at han hadde gått gjennom en prosess og fortsatt gjorde det, men det var viktig for ham å understreke at frelsen er en enestående hendelse:

Jeg tror at enten så er du frelst eller så er du ikke frelst. Du blir ikke frelst gradvis over tid. Du kan bruke tre år på å nærme deg å bli frelst, men frelst blir du i nuet. Der og da. Der blir du frelst. Og så fra du er frelst så starter du på neste etappe. Det jeg kaller helliggjørelsen. Det er å bli gradvis mer og mer lik Jesus, og den prosessen stopper aldri. Det er hele tiden noe du må jobbe med, og modnes i troen som vokser i dypere kjennskap til Gud. Men frelst er noe som skjer der og da, og enten så er du frelst eller så er du ikke frelst. Du er ikke delvis frelst.¹⁸⁴

En av årsakene til at jeg ønsket å skrive om omvendelse i en karismatisk kristen kontekst er at mange mennesker utenfor denne formen for kristendom har et nokså anstrengt forhold til den. Gjennom oppgaven ønsker jeg ikke bare å skape mer kunnskap om omvendelse men også om pinsebevegelsen og karismatisk kristendom. Jeg er selv dypt uenig i flere aspekter ved deres troslære, men jeg tror at veien til samarbeid med slike grupper går gjennom forståelse. En er nødt til å kjenne gruppens ståsted for å kunne gå i dialog med dem. Siden karismatisk kristendom nok er den raskest voksende trosretningen i verden er det nødvendig å skape dialog mellom dem og resten av samfunnet, for de vil sannsynligvis spille en viktig rolle i den globale religionsdebatten.

¹⁸⁴ Sagt av David i intervjuet.

Fenomenet omvendelse

Conversion is paradoxical. It is elusive. It is inclusive. It destroys and it saves. Conversion is sudden and it is gradual. It is created totally by the action of God, and it is created totally by the action of humans. Conversion is personal and communal, private and public. It is both passive and active.¹⁸⁵

Gjennom et slikt sitat kan det virke som Rambo forsøker å si at det ikke går an å vite noe eksakt om omvendelse. Omvendelse presenteres som alt og ingenting. Det er nok også delvis Rambos poeng. Det finnes ingen fasiter på hva omvendelse er og ikke er. Likevel har Rambo gjennom sin forskning kommet fram til flere like aspekter ved omvendelse som det er mulig for forskeren (og andre) å kjenne igjen.

Det vi har sett i oppgaven er at omvendelse forstås både av forskere og de omvendte som noe livsendrende. Omvendelse endrer i de fleste tilfeller holdninger, verdier og verdenssyn, noe som gjør at folk endrer livsstil som en konsekvens av dette. Men det finnes også former for omvendelse som ikke er like altomfattende. Sosial omvendelse blir gjennomført av andre motiver enn en ideologisk omvendelse. Det betyr likevel ikke at slike omvendelser er mindreverdige. Sosiale omvendelser kan også gi oss viktig kunnskap om den endringsprosessen de omvendte går gjennom. Studiet av omvendelse handler i bunn og grunn om å prøve å forstå menneskers handlinger. Hvorfor handler vi som vi gjør? Hvilke motiver ligger til grunn for handlingen og hvilke konsekvenser får handlingen i ettertid? Dette er ingen enkel oppgave. Selv om studiet av omvendelse har pågått i over hundre år er det fortsatt mange aspekter ved temaet forskere vet lite om.

Framtidige studier av omvendelse

Forståelsen av omvendelse har blitt formet av forskningstrender i sin tid. Tidligere har spesielt den psykologiske tilnærmingen fokusert på negative trekk ved religiøs omvendelse. Flere teorier baserte seg på omvendelse gjennom tvang og hjernevasking. Den nyere forskningen har i stor grad gått bort fra slike teorier. I dag er omvendelse et tema som forskes på av mange ulike fagdisipliner. Omvendelsesstudiet har blitt et bredt forskningsfelt med mange aktører. Det er likevel flere utfordringer studiet står overfor i framtiden.

¹⁸⁵ Rambo 1993:176

Forskning på omvendelse er preget av det faktum at forskerne i de aller fleste tilfeller bare studerer deler av prosessen. Studiene er i stor grad basert på retrospektive intervjuer, spørreskjemaer og skriftlige kilder. Disse beretningene om tiden før omvendelsen er så godt som alltid farget av perspektivet man får etter omvendelsen.¹⁸⁶ Omvendelsesstudiet trenger grundige forskningsstudier av hele omvendelsesprosessen for å kunne få mer kunnskap om emnet. Det innebærer imidlertid flere utfordringer. Hvordan skal en forsker velge seg ut forskningsobjekter som ennå ikke er omvendt, men som kan komme til å bli det? Og hvordan skal forskeren kunne gjøre dette utvalget uten å påvirke informantene?

Det er sannsynlig at personer i et forskningsstudium vil bli mer eller mindre påvirket av situasjonen de befinner seg i. Men i så fall er dette tilfelle for alle forskningsstudier, ikke nødvendigvis mer for studier om omvendelse. Omvendelsesteorier går inn i noen av de mest grunnleggende spørsmål vi mennesker kan stille oss om religion: Hva får noen til å tro? Hvorfor er noen religiøse? I bunn og grunn handler det om å forstå menneskers handlinger, og motivene for disse handlingene. Ved første øyekast kan disse motivene virke ulogiske. For hva får en person til å vende seg om til en konservativ tradisjon innenfor kristendommen som bryter med mye av det vedkommende står for?

Historisk har det vært et problem med androsentrisme i religionsvitenskapen. Androsentrisme innebærer at mannen gjøres til norm for det menneskelige. Konsekvensene blir at det samles inn mye mer stoff om menn enn om kvinner og at religion blir beskrevet som et produkt av mannen.¹⁸⁷ Det er også tilfelle i studiet av religiøs omvendelse. Et flertall av informanter i studier av omvendelse er menn. Menns religiøse erfaringer tilsvarer menneskets religiøse erfaringer. Slik er det ikke i virkeligheten, og i flere kulturer har menn og kvinner svært ulike roller i religionen. Kvinners erfaringer må fokuseres på i like stor grad som menns. Det er kun på denne måten det vil være mulig å finne likheter og forskjeller. Det var et poeng for meg å ha både kvinnelige og mannlige informanter i oppgaven. På forhånd var jeg nysgjerrig på om det ville være noen forskjell mellom kjønnetenes svar. Det kan jeg i stor grad nå i ettertid si at det ikke var. Alle de kristne informantene viste til sterke følelser i sine omvendelsesfortellinger, uavhengig av kjønn. De fokuserte på de samme endringene som hadde inntruffet etter omvendelsen, og hvilke fordeler de hadde fått.

¹⁸⁶ Lande 2006:78

¹⁸⁷ Gilhus og Mikaelsson 2001:147f

Det er også manglende forskning rundt lesbiske og homofile omvendelse til religioner som institusjonelt enten forhindrer dem å delta i religionen på lik linje som heterofile eller regelrett fordømmer dem. Det er i dag et økende antall homofile og lesbiske som omvender seg til kristendommen og jødedommen. Denne utviklingen vil få konsekvenser for det etablerte bilde av religionene.¹⁸⁸ På samme måte som det har eksistert en mannsfokusert forskning på omvendelse, har denne forskningen også i stor grad tatt utgangspunkt i kristendommen. De kristne begrepene om omvendelse har i stor grad formet forskningen. Det er behov for mer forskning om omvendelse i islam, som er den nest største verdensreligionen. En forskning på islamsk omvendelse bør også ta i bruk tradisjonens egne begreper og fri seg fra de kristne.¹⁸⁹

Gjennom studier av omvendelse vil forskere også kunne kartlegge årsakene til en religiøs gruppes framgang eller tilbakegang. Ved å se på hva en religiøs tradisjon har å tilby sine tilhengere vil en i større grad kunne forutse utvikling i det religiøse landskapet. Det er ikke lenge siden flere religionsteoretikere spådde religionens død i nær framtid. Noen av sekulariseringsteoriene gikk så lang at de forutså et fullstendig sekulært samfunn uten religion. Disse teoriene har i ettertid vist seg å ikke stemme. Nå snakkes det i stedet om en resakralisering av verden. Man ser en sterk økning i tilhengere av konservativ kristendom og islam. Uttrykket ”Gud er død” stemmer ikke i dagens religiøse verdensbilde. I stedet ser man en individualisering og privatisering av religion og religiøse uttrykk samtidig som religion fortsatt har en svært offentlig rolle i mange samfunn. Religionsvitenskapen vil sannsynligvis ha nok av utfordringer også i årene framover.

Etter min mening er omvendelse én av de viktigste og mest spennende temaene religionsvitenskapen kan forske videre på. Det er fortsatt mye av denne komplekse prosessen som kan avdekkes. Gjennom et studium som baseres på flere ulike fagtradisjoner, som studerer omvendelse i ulike kontekster og religioner hvor de omvendte er av ulike kjønn og legning med forskjellige sosiale og etniske bakgrunner, vil en få viktig innsikt i dette aspektet av religion og religiøse erfaringer.

¹⁸⁸ Rambo 1993:174f

¹⁸⁹ Rambo 2003:219

Litteratur og referanser

Andersen, Øyvind G. og Øyvind Årdal (1993): "Pinsebevegelsen", s.243-257, i Borgen, Peder og Brynjar Haraldsø (red.): *Kristne kirker og trossamfunn*, Tapir forlag, Trondheim.

Anderson, Allan (2004): *An Introduction to Pentecostalism*, Cambridge University Press, UK.

Bergh, Anne (1993): *Oslo Kristne Senter i søkelyset*, Hovedoppgave i religionshistorie, Institutt for kultur- og samfunnsfag ved Universitetet i Oslo.

Bergstøl, Ole Asbjørn (2006): *Åndsdåp. Pinseteologi gjennom 100 år*, Hermon Forlag A/S, Skjetten.

Bibelen (1985), Det Norske Bibelselskap.

Blomberg, Wenche (2000): *Vade me cum. Liten kokebok for kildehenvisnings- og litteraturlisteskrivere*, Studie- og forskningsadministrativ avdeling ved Universitetet i Oslo.

Christiansen, Anne (2005): *Love Story. En vanlig norsk jentes møte med Den Store Kjærligheten*, Hermon Forlag A/S, Skjetten.

Christiansen, Stephan (2003): *Jesus Revolusjonær. Historien om Ny Generasjon og Jesus Revolution, sett gjennom Stephan Christiansens øyne*, Hermon Forlag A/S, Skjetten.

Coleman, Simon (2000): *The globalisation of Charismatic Christianity. Spreading the Gospel of Prosperity*, Cambridge University Press, Cambridge.

Coleman, Simon (2003): "Continuous Conversion? The Rhetoric, Practice, and Rhetorical Practice of Charismatic Protestant Conversion", s. 15-27, i Buckser, Andrew and Stephen D. Glazier (red.) *The Anthropology of Religious Conversion*, Rowman & Littlefield, England.

Connolly, Peter (1999): "Psychological Approaches", s. 135-192, i Connolly, Peter (red.): *Approaches to the Study of Religion*, Continuum, London.

Everett, Euris Larry og Inger Furseth (2004): *Masteroppgaven. Hvordan begynne – og fullføre*, Universitetsforlaget, Oslo.

Furseth, Inger og Pål Repstad (2003): *Innføring i religionssosiologi*, Universitetsforlaget, Oslo.

Gilhus, Ingvild Sælid og Lisbeth Mikaelsson (2001): *Nytt blikk på religion. Studiet av religion i dag*, Pax Forlag A/S, Oslo.

Jacobsen, Leif og Knut Tveit (1993): “Kristensentrene/Trosmenighetene”, s.217-228, i Borgen, Peder og Brynjar Haraldsø (red.): *Kristne kirker og trossamfunn*, Tapir Forlag, Trondheim.

Lande, Gunnhild (2006): *Konversjon og krise - sammenbrudd eller gjennombrudd? : et religionspsykologisk perspektiv på religiøs omvendelse*, Masteroppgave i religionshistorie, Institutt for kulturstudier og orientalske språk ved Universitetet i Oslo.

McCutcheon, Russel T. (1999): “General introduction”, s.1-11, i McCutcheon, Russel T. (red.): *The Insider/Outsider Problem in the Study of Religion. A reader*, Cassell, London.

McGuire, Meredith B. (2002): *Religion. The Social Context*, Wadsworth Thomson Learning, Belmont.

Pinse for Alle (2007), bilag i rikspresen, InPress.

Rambo, Lewis R. (1993): *Understanding Religious Conversion*, Yale University Press, USA.

Rambo, Lewis R (2003): “Anthropology and the Study of Conversion”, s. 211-222, i Buckser, Andrew and Stephen D. Glazier (red.) *The Anthropology of Religious Conversion*, Rowman & Littlefield, England.

Smart, Ninian (1999): ”Within and Without Religion”, s. 221-234, i McCutcheon, Russel T. (red.): *The Insider/Outsider Problem in the Study of Religion. A reader*, Cassell, London.

Thagaard, Tove (2003): *Systematikk og innlevelse. En innføring i kvalitativ metode*, Fagbokforlaget, Bergen.

Jesus Church:	www.jesuschurch.no
JesusKvinner:	www.jesuskvinner.no
Jesus Revolution:	www.jesusrevolution.org
Normisjon:	www.normisjon.no
Ny Generasjon:	www.nygenerasjon.no
Oslo Kristne Senter:	www.oks.no
Pinsebevegelsen:	www.pinsebevegelsen.no
Storsalen:	www.storsalen.no

Intervjuguide for karismatiske kristne

Kjønn:

Alder:

Kommer du fra et kristent/religiøst hjem?

Var du kristen/religiøs før du ble tilhenger av den tro menigheten representerer? Hvilken religion/tro tilhørte du?

Var du involvert i noe kristent/religiøst menighetsarbeid eller misjonsarbeid før du ble med i menigheten?

Hvilken tilknytning har du til menigheten?

Hvordan kom du i kontakt med menigheten?

Hvordan ble du tilhenger av den tro menigheten representerer?

Kan du beskrive handlingsforløpet for det som skjedde?

Hva fikk deg til å ta imot Jesus?

Kan du beskrive opplevelsen av å bli omvendt?

Hvordan følte du deg etterpå?

Hvor lenge har du vært tilhenger av den tro menigheten representerer?

Har din forståelse av egen omvendelse endret seg noe fra du ble omvendt?

Hvordan ser du på livet ditt før og etter du tok imot Jesus?

Har ditt syn på verden/samfunnet endret seg? Hvordan da?

Har selvbildet ditt forandret seg? Hvordan da?

Har dine verdier endret seg? Hvordan da?

Har du hatt andre religiøse opplevelser etter at du ble omvendt som du spesielt ønsker å fortelle om?

Har du selv omvendt noen?

Kan du beskrive handlingsforløpet for det som skjedde?

Hvordan opplevde du det å omvende noen?

Hvordan følte du deg etterpå?

Er det noe du vil tilføye?

Intervjuguide for tidligere karismatiske kristne

Kjønn:

Alder:

Kommer du fra et kristent/religiøst hjem?

Hvordan kom du i kontakt med menigheten du var med i?

Hvordan ble du frelst?

Kan du beskrive handlingsforløpet for det som skjedde?

Hva fikk deg til å ta imot Jesus?

Kan du beskrive opplevelsen av å bli omvendt?

Hvordan følte du deg etterpå?

Hvordan endret det å bli frelst deg? Selvbilde, verdier, samfunnssyn?

Hvor lenge var du kristen?

Hva fikk deg til å forlate den troen?

Hvordan ser du på din egen omvendelse i ettertid?

Hvordan har det å forlate troen endret deg? Selvbilde, verdier, samfunnssyn?

Hvordan ser du på menigheten du var med i nå i ettertid?

Er du religiøs nå? Hvorfor/hvorfor ikke? Hvilken tro tilhører du?

Er det noe du vil tilføye?